

BULLETIN

ODDELENIA DOKUMENTÁCIE, ANALYTIKY A KOMPARATISTIKY
KANCELÁRIE NAJVVŠŠIEHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

**Zaistení maloletí migranti
Prehľad judikatúry ESLP**

**Právo nebyt' opakovane
súdený alebo trestaný
Príručka judikatúry ESLP**

Súdny systém Nemecka

**Výber rozhodnutí súdov členských štátov EÚ
z oblasti správneho práva (JuriFast)**

**Zásada kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe
v judikatúre ESLP**

**Upáhčenie cezhraničnej výmeny informácií
o neuhradenom cestnom mýte v EÚ**

VIII. ročník

ISSN: 2453-7705

1/2019

AKTUALITY

- Prvé poradné stanovisko Európskeho súdu pre ľudské práva**..... 3
Mgr. Barbara Babáková

ČLÁNKY

- Uľahčenie cezhraničnej výmeny informácií o neuhrazenom cestnom mýte v Európskej únii**..... 4
Mgr. Branislav Bunčák
- Súdny systém Nemecka**..... 7
Mgr. Radka Moncollová

Z JUDIKATÚRY

- Podané predbežné otázky — SD EÚ**..... 11
Mgr. Ivana Mičková
- Rozhodnuté predbežné otázky — SD EÚ**..... 14
Mgr. Ivana Mičková
- Z rozhodovacej činnosti SD EÚ**..... 22
JUDr. Kristína Trubianska
- Výber rozhodnutí súdov členských štátov EÚ z oblasti správneho práva JuriFast)**..... 29
Mgr. Radka Moncollová
- Zaistení maloletí migranti bez sprievodu**
Prehľad judikatúry ESĽP..... 33
Kancelária zástupcu SR pre ESĽP
- Zaistení maloletí migranti so sprievodom**
Prehľad judikatúry ESĽP..... 39
Kancelária zástupcu SR pre ESĽP
- Príručka judikatúry ESĽP**
Právo nebyť opakovaně súdený alebo trestaný... 46
Mgr. Barbara Babáková
- Zásada kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe v judikatúre ESĽP**..... 58
Mgr. Zoltán Szalay

Vážené kolegyne, kolegovia, milí čitatelia,

prvé tohtoročné číslo Bulletinu prináša dôležité a zaujímavé novinky, prehľady a analýzy súvisiace s činnosťou Oddelenia analytiky, dokumentácie a komparatistiky Najvyššieho súdu SR.

Predstavujeme Vám historicky prvé poradné stanovisko Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré bolo prijaté v apríli 2019 a ktoré sa týkalo otázok náhradného materstva.

Vážnym problémom pri výbere cestného mýta v členských štátoch Európskej únie je, že neexistuje právny základ na výmenu údajov o evidencii vozidiel medzi členskými štátmi na účely vymáhania mýta. Náš článok približuje kontext tohto problému, ako aj formujúce sa riešenia v rámci európskej legislatívy.

Aj v tomto čísle nájdete rubriku o súdnych systémoch rôznych krajín (tentokrát sa zaoberáme Nemeckom), ako aj prehľad rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie. Poškodenie pneumatiky lietadla cudzím predmetom sa podľa Súdneho dvora považuje za mimoriadnu udalosť, ale k tomu, aby sa letecká spoločnosť oslobodila od povinnosti zaplatiť náhradu svojim cestujúcim za meškanie vzniknuté kvôli takejto udalosti, musí preukázať, že použila všetky prostriedky na zabránenie meškaniu. Ďalšie rozhodnutie Súdneho dvora sa zaoberalo otázkou, či sa dieťa, ktoré bolo zverené do trvalého poručníctva občana Únie na základe alžírkeho inštitútu kafala, môže považovať za priameho potomka občana Únie.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva sa venujeme rozhodnutiam o zaistení maloletých migrantov bez sprievodu a so sprievodom a rozhodnutiam, ktoré sa týkajú dvoch dôležitých zásad trestného konania, a to zásady ne bis in idem a zásady kontradiktórnosti.

Veríme, že si nájdete v novom čísle Bulletinu veľa užitočného a podnetného obsahu!

JUDr. Ján Šikuta
sudca

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

BULLETIN

odborný recenzovaný právnický časopis

Vydáva:

Kancelária Najvyššieho súdu Slovenskej republiky
Oddelenie dokumentácie, analytiky a komparatistiky
Župné námestie 13, 814 90, Bratislava

Vychádza dvakrát ročne v online verzii

Grafické spracovanie:

Barbara Babáková

ISSN 2453-7705

Toto číslo vyšlo dňa 3. 10. 2019

Názory a postoje vyjadrené v príspevkoch sú názormi ich autorov a nemožno ich považovať za názory Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Prvé poradné stanovisko

Európskeho súdu pre ľudské práva

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) prijal 10. apríla 2019 svoje historicky prvé poradné stanovisko, č. [P16-2018-001](#), podľa [Protokolu č. 16 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd](#) (ďalej aj len „dohovor“). So žiadosťou o vydanie poradného stanoviska sa na ESLP obrátil francúzsky kasačný súd v októbri 2018, pričom 5-členný senát sudcov Veľkej komory 3. decembra 2018 prijal žiadosť na ďalšie konanie.

Poradné stanovisko súviselo s rozsudkom vo veci [Mennesson proti Francúzsku](#), sťažnosť č. 65192/11, prijatým 26. júna 2014. Dve deti, ktoré sa narodili v Kalifornii prostredníctvom inštitútu náhradného materstva, sa spolu so svojimi (zamýšľanými) rodičmi sťažovali, že Francúzsko neuznalo ich vzťahy rodiča a dieťaťa právne založené v Spojených štátoch amerických. ESLP rozhodol, že právo na rodinný život detí a ich rodičov nebolo porušené, došlo však k zásahu do práva na súkromný život detí.

Francúzsky kasačný súd v žiadosti o poradné stanovisko zdôraznil, že od vynesenia rozsudku vo veci *Mennesson* došlo k posunu v rozhodovacej činnosti. V dobe podania poradného stanoviska bolo možné do matriky zapísať údaje z rodného listu dieťaťa, ktoré porodila náhradná matka v zahraničí, v rozsahu, v akom bol v rodnom liste uvedený ako otec dieťaťa zamýšľaný otec, ktorý bol biologickým otcom. Zapísať zamýšľanú matku však stále nebolo možné. Francúzsky kasačný súd položil ESLP nasledujúce dve otázky:

„1. *Prekračuje zmluvný štát mieru svojej voľnej úvahy podľa článku 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ak odmietne zapísať do matriky údaje z rodného listu dieťaťa, ktoré sa narodilo v zahraničí z náhradného materstva, v rozsahu, v akom sa v rodnom liste uvádza ako „zákonná matka“, „zamýšľaná matka“, pričom povoľuje zápis, v rodnom liste uvedeneho, „zamýšľaného otca“, ktorý je biologickým otcom dieťaťa? Mal by sa v tejto súvislosti robiť rozdiel medzi tým, či dieťa bolo alebo nebolo počaté s použitím vajíčka „zamýšľanej matky“?*

2. *Ak by bola odpoveď na ktorúkoľvek z otázok nachádzajúcich sa vyššie kladná, zabezpečila by možnosť, aby si zamýšľaná matka adoptovala dieťa svojho manžela, biologického otca, čím by sa zaistil právny vzťah medzi matkou a dieťaťom, súlad s požiadavkami článku 8 dohovoru?“*

Rozhodovacia línia ESLP vychádzajúca z prípadu *Mennesson* vyžaduje, aby vnútroštátne právo vytvorilo predpoklady na uznanie právneho vzťahu medzi dieťaťom, ktoré sa narodilo náhradnej matke v zahraničí a jeho zamýšľaným a biologickým otcom. Poradné stanovisko prijaté ESLP v apríli 2019 rozšírilo predmetnú požiadavku na zamýšľanú matku, ktorá s dieťaťom nemá žiadne genetické prepojenie, i keď v menšom rozsahu. ESLP ako odpoveď na otázky francúzskeho kasačného súdu uviedol:

„Za situácie, ako ju načrtol v položených otázkach kasačný súd, keď sa dieťa narodí v zahraničí z náhradného materstva a bolo počaté s použitím gamét [t. j.

zrelých pohlavných buniek] zamýšľaného otca a tretej strany ako darcu, a keď vnútroštátne právo uznalo právny vzťah rodiča a dieťaťa vo vzťahu k zamýšľanému otcovi:

1. *právo dieťaťa na rešpektovanie súkromného života v zmysle článku 8 dohovoru požaduje, aby vnútroštátne právo umožňovalo uznať právny vzťah rodiča a dieťaťa vo vzťahu k zamýšľanej matke, uvedenej v rodnom liste platne vydanom v zahraničí ako „zákonná matka“;*

2. *právo dieťaťa na rešpektovanie súkromného života v zmysle článku 8 dohovoru nevyžaduje, aby sa uznanie uskutočnilo formou zápisu údajov z rodného listu platne vydaného v zahraničí do matriky; možno použiť iný spôsob, ako napríklad adoptovanie dieťaťa zamýšľanou matkou, ak postup ustanovený vnútroštátnym právom zabezpečí, že bude môcť byť uskutočnený rýchlo a účinne, v súlade s najlepším záujmom dieťaťa.“*

Mgr. Barbara Babáková
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Uľahčenie cezhraničnej výmeny informácií o neuhradenom cestnom mýte v Európskej únii

Cezhraničné vymáhanie úhrady cestných poplatkov v Európskej únii je významným problémom pri všetkých druhoch systémov výberu mýta, či už ide o systémy založené na spoplatnení vzdialenosti alebo vjazdu, systémy založené na časovom spoplatnení alebo o elektronické či manuálne systémy. Elektronické systémy výberu mýta sú zavedené na vnútroštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni v 20 členských štátoch a ich počet sa neustále zvyšuje. Problémy s identifikáciou neplatičov elektronického mýta z iných členských štátov sťažujú zavádzanie takýchto systémov, a preto je potrebné mať spôsob, ako identifikovať takéto osoby a spracúvať ich osobné údaje. Členský štát, v ktorom zisťujú nezaplatenie mýta automatické kontrolné zariadenia, nemôže neplatiča identifikovať podľa evidenčného čísla vozidla, ak je vozidlo evidované v zahraničí. Na úrovni Európskej únie doteraz neexistoval právny základ na výmenu údajov o evidencii vozidiel medzi členskými štátmi na účely vymáhania mýta. Ukázalo sa, že výhradne medzivládny prístup má isté obmedzenia, keďže medzi členskými štátmi sa podpísalo iba niekoľko dvojstranných dohôd. V dôsledku toho dosahujú ušlé príjmy vo vnútroštátnych, regionálnych a miestnych mýtnych systémoch až 300 miliónov eur ročne. To samo o sebe nepredstavuje jediný problém. Pokiaľ ide o vymáhanie platby mýta, členské štáty majú povinnosť preukázať, že sa s účastníkmi cestnej premávky zaobchádza rovnako a tiež zaručiť, že sa sankcie riadne uplatňujú.

V súčasnosti vybudovaný sys-

tém na zdieľanie údajov o vodičoch a autách v Európskej únii – EUCARIS umožňuje cezhraničnú výmenu dát o držiteľoch vozidiel v súvislosti s ôsmimi deliktami, ktoré sa týkajú bezpečnosti cestnej premávky. Tieto delikty sú vymedzené [Smernicou Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2015/413 z 11. marca 2015, ktorou sa uľahčuje cezhraničná výmena informácií o dopravných deliktach súvisiacich s bezpečnosťou cestnej premávky](#) a ide napríklad o prekročenie povolenej rýchlosti, nezastavenie na červenú, nedovolené použitie mobilných telefónov, a pod. Nie je však možné využiť údaje zo systému cezhraničnej výmeny dát v súvislosti s deliktami v oblasti spoplatnenia cestnej infraštruktúry.

Vzhľadom na absenciu právnej úpravy na úrovni Európskej únie na úseku úhrady mýta či diaľničnej známky niektoré členské štáty pristupujú k alternatívnym riešeniam (splnomocňovanie advokátskych kancelárií s cieľom vymáhania pokút a získavanie údajov z evidencie vozidiel „na hrane“ zákona), ktoré prinášajú dodatočné náklady pre správcu spoplatnenia i pre delikventov a zvýšenú administratívnu záťaž. V praxi sa potom vyskytujú prípady, v ktorých žalobca žiada, aby mu súd poskytol súčinnosť a požiadal o vydanie údajov z evidencie vozidiel na účely ďalšej identifikácie žalovaného, nakoľko evidencia vozidiel nie je podľa [zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke](#) verejne prístupná. K otázke súčinnosti súdu pri zisťovaní identifikačných údajov žalovaného sa vyjadril Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom rozhodnutí zo dňa

28. februára 2019, sp. zn. 8 Cdo 68/2017, v ktorom konštatoval, že súd nie je povinný žalobcovi poskytovať súčinnosť pri zisťovaní identifikačných údajov žalovaného. Práve opačný postup súdu by mohol spôsobiť porušenie zásady rovnosti strán sporu a zásady kontradiktórnosti. Súd nemôže podávať informácie žalobcovi pri identifikácii subjektu, ktorý má vystupovať na strane žalovaného. Išlo by o preferenčné zaobchádzanie, ktoré by bolo bezdôvodným zvýhodňovaním jednej strany. Toto rozhodnutie najvyššieho súdu už zohľadňujú aj krajské sudy vo svojej rozhodovacej činnosti.

Návrh riešenia problematiky cezhraničnej výmeny informácií o neuhradenom cestnom poplatku zahŕňal tzv. cestný balík, ktorý Európska komisia zverejnila v máji 2017. Na základe neho bola 19. marca 2019 prijatá [Smernica Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2019/520, o interoperabilite elektronických cestných mýtnych systémov a uľahčení cezhraničnej výmeny informácií o neuhradenom cestnom mýte v Únii](#). V súčasnosti prebieha proces prijatia vykonávacieho a delegovaného aktu v zmysle ustanovení smernice.

S cieľom umožniť identifikáciu vozidla a vlastníka alebo držiteľa vozidla, v prípade ktorého sa cestný poplatok považuje za neuhradený, udelí každý členský štát prístup k týmto údajom o vnútroštátnej evidencii vozidiel národným kontaktným miestam ostatných členských štátov s možnosťou automatického vyhľadávania údajov o vozidlách a údajov o vlastníkoch alebo držiteľoch vozidla. Výme-

Uľahčenie cezhraničnej výmeny informácií o neuhradenom cestnom mýte v Európskej únii

na informácií medzi členskými štátmi prebieha len na úrovni národných kontaktných miest, ktoré si jednotlivé členské štáty určujú. Pri automatickom vyhľadávaní formou odosielanej požiadavky používa národné kontaktné miesto členského štátu, na území ktorého došlo k neuhradeniu cestného poplatku, úplné evidenčné číslo. V uvedenom procese výmeny údajov je venovaná osobitná pozornosť riadnej ochrane osobných údajov. Členský štát, na území ktorého došlo k neuhradeniu cestného poplatku, použije získané údaje na zistenie toho, kto je za neuhradenie daného poplatku zodpovedný. Vlastníka, držiteľa vozidla, prípadne inú identifikovanú osobu podozrivú z neuhradenia cestného poplatku členský štát informuje prostredníctvom informačného listu, v ktorom uvedie všetky relevantné informácie, najmä povahu neuhradenia cestného poplatku, miesto, dátum a čas neuhradenia cestného poplatku, názov vnútroštátneho právneho predpisu, ktorý bol porušený, právo odvolať sa a právo na prístup k informáciám, sankciu a podľa okolností údaje o zariadení, ktoré sa použilo na zistenie skutočnosti neuhradenia cestného poplatku. Členský štát môže poskytnúť získané údaje aj subjektu zodpovednému za výber cestného poplatku. V takom prípade je povinný zabezpečiť, aby sa údaje poskytnuté zodpovednému subjektu použili výlučne na účel získania dlžného cestného poplatku a po úhrade cestného poplatku sa bezodkladne vymazali.

V záujme konzistentnosti a efektívneho využívania zdrojov systém na výmenu informácií

o neplatičoch cestných poplatkov a o ich vozidlách využíva rovnaké nástroje ako systém, ktorý sa používa na výmenu informácií o dopravných deliktach súvisiacich s bezpečnosťou cestnej premávky v zmysle [smernice Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2015/413](#). Fungujúci systém EUCARIS bude preto možné využiť aj pre výmenu informácií o prevádzkovateľoch vozidiel na účely pokutovania deliktov spáchaných na úseku spoplatnenia pozemných komunikácií na území iného členského štátu, ako toho, v ktorom je registrované vozidlo, ktorým bol spáchaný delikt.

Po prijatí príslušných zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení, potrebných na dosiahnutie súladu so smernicou, na úrovni členských štátov, sa ich ustanovenia začnú uplatňovať 19. októbra 2021. Lepším presadzovaním sankcií, vyplývajúcim z výmeny informácií o totožnosti neplatičov mýta sa tak zabezpečí rovnaké zaobchádzanie s účastníkmi cestnej premávky evidovanými doma aj v zahraničí.

Mgr. Branislav Bunčák
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/520 z 19. marca 2019

o interoperabilite elektronických cestných mýtnych systémov a uľahčení cezhraničnej výmeny informácií o neuhradenom cestnom mýte v Únii

Oblasť úpravy
traseurópske siete
doprava

Autor predpisu
Európsky parlament,
Rada Európskej únie

Úradný vestník
Ú. v. EÚ L 91, 29. marec 2019,
s. 45 – 76

Dátum prijatia predpisu
19. marec 2019

Dátum účinnosti
18. apríl 2019

Deskriptor EUROVOC-u
cezhraničná spolupráca
mýto
prenosová sieť
cestná doprava
traseurópska sieť
výmena informácií
dopravný priestupok
elektronické zariadenie

Uľahčenie cezhraničnej výmeny informácií o neuhradenom cestnom mýte v Európskej únii

Poznámky:

¹ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o interoperabilite elektronických cestných mýtnych systémov a uľahčení cezhraničnej výmeny informácií o neplatení cestných poplatkov v Únii [COM (2017) 280 final – 2017/0128 (COD)] [online]. 2018 [cit. 2019-06-13]. Dostupné na internete: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:52017AE2887>>

² Tamže.

³ VERNARSKÝ, M. *Poznámka k vy-máhaniu sankcií za používanie pozem-ných komunikácií bez zaplattenia úhra-dy*. In: KOŠIČIAROVÁ, S., ed. *Princípy trestania a správne delikty*. Zborník príspevkov z česko-slovenskej vedeckej konferencie [online]. Právnická fakulta TU v Trnave, 2016, s. 190 – 197 [cit. 2019-06-13]. Dostupné na internete: <<http://publikacie.iuridica.truni.sk/wp-content/uploads/2017/03/EPOS-Principy-trestania-a-spravne-delikty.pdf>>

Zdroje:

1. *Dôvodová správa* [online]. 2019 [cit. 2019-13-06]. Dostupné na internete: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?qid=1560345300106&uri=CELEX:52017PC0280#footnote2>>
2. *Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru (2018/C 081/25)* [online]. 2019 [cit. 2019-13-06]. Dostupné na internete: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:52017AE2887>>
3. *Riadne predbežné stanovisko Slovenskej republiky* [online]. 2019 [cit. 2019-13-06]. Dostupné na internete: <<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/LP/2017/704/>>

Súdny systém Nemecka

Federatívne usporiadanie Nemecka má vplyv aj na organizáciu jeho justičného systému. Federácia je tvorená 16 spolkovými krajinami s čiastočne obmedzenou vlastnou suverenitou. Súdny systém sčasti kopíruje federálne usporiadanie a pozostáva zo spolkových súdov a súdov spolkových krajín. Tento typ súdneho systému sa vyznačuje svojou presne vymedzenou špecializáciou, odbornosťou a hierarchickou integráciou zložiek na federálnej úrovni.

Nemecký súdny systém pozostáva z piatich typov nezávislých špecializovaných súdov:

- všeobecné súdy zaoberajúce sa trestnými a takmer všetkými civilnými konaniami;
- pracovné súdy;
- všeobecné správne súdy;
- finančné (daňové) súdy;
- sociálne súdy.

Okrem uvedených špecializovaných súdov patria do nemeckého súdneho systému aj **Spolkový ústavný súd** a **ústavné súdy spolkových krajín**.

SÚSTAVA VŠEOBECNÝCH SÚDOV

Do pôsobnosti všeobecných súdov spadá agenda trestného konania a civilného konania, okrem konaní, ktoré prislúchajú zvyšným štyrom typom špecializovaných súdov. Štruktúra všeobecných súdov sa delí na štyri stupne:

- okresné súdy (*Amtsgerichte*);
- krajské súdy (*Landgerichte*);
- vyššie krajské súdy (*Oberlandesgerichte*);

- Spolkový súd dvor (*Bundesgerichtshof*).

Všeobecné súdy predstavujú v rámci nemeckého súdneho systému najpočetnejšiu skupinu. V súčasnosti v krajine pôsobí 828 všeobecných súdov (z toho 687 okresných, 114 krajských, 24 vyšších krajských a na vrchole všeobecnej súdnej sústavy stojí **Spolkový súdny dvor**).

Príslušnosť v civilných konaniach

Okresné súdy sú ako súdy prvého stupňa príslušné v občianskoprávných veciach najmä v sporoch s hodnotou do 5 000 eur. Sú ďalej príslušné aj v konaniach bez ohľadu na hodnotu sporu, ak sa konania týkajú nájmu, výživného a ostatných rodinnoprávných vecí. Prípady na okresných súdoch rozhoduje samosudca.

Krajské súdy sú ako súdy prvého stupňa príslušné v občianskoprávných prípadoch týkajúcich sa všetkých konaní, ktoré neboli pridelené okresným súdom. Zvyčajne ide o konania s hodnotou sporu viac, ako 5 000 eur. V zásade môže prípad na krajských súdoch prejednávať aj samosudca. V zložitých záležitostiach a prípadoch markantného významu rozhodujú senáty (označované ako tzv. komory, tribunály), ktoré tvoria traja sudcovia.

Krajské súdy sú zároveň ako súdy **druhého stupňa** príslušné ako odvolacie súdy voči rozhodnutiam okresných súdov. V druhostupňových konaniach rozhodujú senáty tvorené tromi sudcami.

Na krajských súdoch pôsobia aj špecializované obchodnoprávne senáty označované ako **komory pre obchodné veci**, ktoré sú príslušné rozhodovať spory medzi podnikateľmi na prvom a druhom stupni. Tieto komory sú tvorené jedným obchodnoprávnym sudcom a dvoma prísediaci sudcami, ktorí sú podnikateľmi.

Vyššie krajské súdy sú zvyčajne súdmi druhého stupňa. V občianskoprávných prípadoch rozhodujú o odvolaniach voči rozhodnutiam krajských súdov a o odvolaniach voči rozhodnutiam okresných súdov v rodinnoprávných veciach.

Senáty vyšších krajských súdov sú v zásade zložené z troch sudcov. Zároveň však môžu byť občianskoprávne veci, ktoré nepredstavujú osobitné ťažkosti a nemajú zásadný význam rozhodované aj samosudcom.

Najvyššou inštanciou všeobecného súdnictva je **Spolkový súdny dvor**, ktorý je súdom posledného stupňa a zaoberá sa len odvolaniami voči rozhodnutiam nižších súdov, ktoré sa týkajú nesprávneho právneho posúdenia veci. Spolkový súdny dvor teda (až na pár výnimiek¹⁾) nevykonáva vlastné vyšetrovanie skutkového stavu. Jeho hlavnou úlohou je predovšetkým dbať o zabezpečenie jednotného uplatňovania práva prostredníctvom objasňovania základných právnych otázok a princípov. Napriek skutočnosti, že záväznosť rozhodnutí Spolkového súdneho dvora je technicky obmedzená len na príslušný prípad, súdy nižšieho stupňa uplatňujú vo svojej rozhodovacej praxi výklad práva

Súdny systém Nemecka

Spolkového súdneho dvora prakticky bez výnimky. Senáty spolkového najvyššieho súdu sú tvorené z piatich sudcov.

Príslušnosť v trestnoprávných konaniach

Okresný súd je súdom prvého stupňa v trestnoprávných konaniach vždy, pokiaľ nie je určená príslušnosť krajského súdu alebo vyššieho krajského súdu. Rozhodnutie v zásade prijíma samosudca, ak:

- ide o súkromnoprávnu žalobu alebo
- ak sa nepredpokladá odňatie slobody na viac ako dva roky.

Vo všetkých ostatných prípadoch je príslušný senát, ktorý je tvorený z jedného predsedajúceho trestného sudcu a dvoch prísediacich nemeckých občanov, ktorí nie sú sudcami. Tento senát sa nazýva tzv. „ľudový súd“ (*Schöffengericht*) a rozhoduje prípady s predpokladaným odňatím slobody od dvoch do štyroch rokov.

Do príslušnosti **krajského súdu** patria všetky trestné činy, o ktorých nekoná ani okresný súd, ani vyššie krajské súdy, t. j. trestné činy, za ktoré hrozí trest odňatia slobody na viac ako štyri roky. Je tomu tak aj v prípade, že sa úrad prokurátora rozhodne podať obžalobu na krajskom súde z dôvodu osobitného významu daného konania, a to aj za predpokladu, že vec spadá do príslušnosti okresného súdu. Rozhodnutia prvého stupňa prijíma veľký trestný senát a vo všeobecnosti je zložený z troch trestných sudcov a dvoch prísediacich sudcov. Za určitých pod-

mienok môže senát na začiatku súdneho konania rozhodnúť, že sa prípadom budú zaoberať len dvaja trestní sudcovia a dvaja prísediaci sudcovia. Krajský súd pôsobí aj ako odvolací súd voči väčšine rozhodnutí okresného súdu.

Vyšší krajský súd je súd prvého stupňa, do ktorého právomoci patria trestné činy, z ktorých väčšina sa týka bezpečnosti, resp. zvrchovanosti Nemeckej spolkovej republiky. Vyšší krajský súd pôsobí ako odvolací súd voči rozhodnutiam krajského súdu a je príslušný zároveň aj v konaní o tzv. „okamžitom odvolaní“ (*Sprungrevision*), ktoré je možné použiť ako opravný prostriedok len z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia voči rozhodnutiam okresného súdu namiesto odvolania.

Senáty **Spolkového súdneho dvora** sú tvorené z piatich trestných sudcov, pričom jeden z nich je predsedajúci sudca. Na začiatku súdneho konania môže senát rozhodnúť, že bude zložený len z troch trestných sudcov, ak si rozsah alebo zložitosť prípadu nevyžaduje účasť dvoch ďalších trestných sudcov. Na Spolkovom súdom dvore už nepôsobia prísediaci sudcovia z radov občanov. Spolkový súdny dvor je príslušný na rozhodovanie o odvolaniach voči všetkým rozhodnutiam vyšších krajských súdov a voči rozhodnutiam krajských súdov v prípadoch, keď krajský súd rozhoduje ako súd prvého stupňa.

PRACOVNÉ SÚDY

Pracovné súdy (*Arbeitsgerichte*) sú súdy spolkových krajín a rozhodujú najmä individuálne pracovnoprávne spory, ktoré vznikajú zo zmluvných vzťahov medzi zamestnancami a zamestnávateľmi. Sú príslušné aj pre spory medzi stranami, ktoré sa týkajú kolektívnych zmlúv medzi odborovými zväzmi a asociáciami zamestnávateľov (kolektívne pracovné právo).

Pracovné súdy sú súdmi prvého stupňa. Pracovný súd zasadá v senátoch a rozhodnutia prijíma väčšinou za prítomnosti jedného pracovnoprávneho sudcu, ktorý je zároveň predsedajúcim sudcom, a dvoch prísediacich sudcov, z ktorých jeden zastupuje zamestnanca a druhý zamestnávateľa. O určitých úkonoch smerujúcich k rozhodnutiu (mimo ústneho pojednávania) rozhoduje predsedajúci sudca samostatne bez prísediacich sudcov.

O odvolaniach a sťažnostiach voči rozhodnutiam pracovných súdov rozhodujú **krajské pracovné súdy** (*Landesarbeitsgerichte*). Aj v tomto prípade zasadá a v konaní rozhoduje senát za prítomnosti jedného pracovnoprávneho sudcu a dvoch prísediacich sudcov, z ktorých jeden zastupuje zamestnanca a druhý zamestnávateľa.

Rozhodnutia na najvyššom stupni prijíma na spolkovej úrovni **Spolkový pracovný súd**. Senát tohto súdu je tvorený tromi pracovnoprávnymi sudcami, z ktorých jeden je predseda senátu a dvaja sú prísediacími sudcami, pričom jeden zastupuje zamestnanca a druhý zamestnávateľa.

Súdny systém Nemecka

Spolkový pracovný súd sídli v meste Erfurt.

V súčasnosti pôsobí v Nemecku 142 pracovných súdov (122 pracovných súdov prvého stupňa, 19 krajinských súdov a jeden Spolkový pracovný súd).

SPRÁVNE SÚDNICTVO

Za preskúmanie rozhodnutí vydaných správnymi orgánmi sú zodpovedné tri rôzne zložky súdneho systému:

- všeobecné správne sudy,
- sociálne sudy a
- finančné sudy.

Dôležitou charakteristikou konaní uskutočňovaných na všeobecných správnych, sociálnych a daňových súdoch je, že sa v nich uplatňuje zásada materiálnej pravdy. Uvedené sudy teda prešetrujú skutkovú podstatu veci z vlastnej iniciatívy - nielen na žiadosť strany sporu a nie sú viazané rozsahom predložených dôkazov.

Všeobecné správne sudy

Sústava všeobecných správnych súdov sa skladá z troch stupňov a je v zásade zodpovedná za všetky spory medzi správnymi orgánmi a súkromnými osobami z oblasti realizácie správneho práva. Všeobecné sudy sú na konanie príslušné v prípade, ak ide o účasť správneho orgánu v hospodárskych vzťahoch a správny orgán koná ako súkromný podnik. Zároveň všetky konania, ktoré rozhodujú všeobecné sudy, sociálne sudy alebo daňové sudy, sú zákonom vyňaté z pôsobnosti všeobecných správnych súdov.

Prvý stupeň všeobecného správneho súdnictva tvoria **správne sudy** (*Verwaltungsgerichte*). Rozhodujú v senátoch, ktoré sú tvorené z troch správnych sudcov a dvoch prísediacich sudcov z radov občanov. Niektoré konania, ktoré nemajú zásadný význam, prípadne nie sú mimoriadne komplikované, môžu byť rozhodované aj samosudcom.

Druhý stupeň tvoria **vyššie správne sudy**, vždy jeden pre každú spolkovú krajinu (*Oberverwaltungsgericht* alebo *Verwaltungsgerichtshof*). Senáty na vyšších správnych súdoch sú tvorené troma alebo piatimi správnymi sudcami - záleží od konkrétnej spolkovej krajiny. Najvyšší stupeň predstavuje **Spolkový správny súd** (*Bundesverwaltungsgericht*) sídliaci v meste Lipsko. Rozhoduje v senáte, ktorý je tvorený piatimi správnymi sudcami.

V súčasnosti pôsobí v Nemecku 69 všeobecných správnych súdov (52 všeobecných správnych súdov prvého stupňa, 16 vyšších správnych súdov a jeden Spolkový správny súd).

Sociálne sudy

Sústava sociálnych súdov je rovnako ako všeobecná správna jurisdikcia trojstupňová. Okrem **sociálneho súdu** (*Sozialgericht*) ako súdu prvého stupňa existuje pre každú spolkovú krajinu aj **krajinský sociálny súd** (*Landessozialgericht*) ako odvolací súd. **Spolkový sociálny súd** (*Bundessozialgericht*), sídliaci v meste Kassel, funguje ako najvyšší odvolací súd v právnych otázkach.

Sociálne sudy sú zodpovedné

najmä za riešenie sporov v oblasti sociálneho zabezpečenia (dôchodkov, úrazového a nemocenského poistenia), poistenia v nezamestnanosti a sociálnej starostlivosti. Aj v oblasti sociálnej jurisdikcie prijímajú rozhodnutia v zásade senáty. Senáty na sociálnom súde a krajinskom sociálnom súde sú zložené z jedného sociálnoprávneho sudcu a dvoch prísediacich sudcov z radov občanov. Spolkový sociálny súd rozhoduje v senáte, ktorý je tvorený tromi sociálnoprávnymi sudcami a dvoma prísediacimi sudcami.

V súčasnosti pôsobí v Nemecku 86 sociálnych súdov (69 sociálnych súdov prvého stupňa, 16 krajinských sociálnych súdov a jeden Spolkový sociálny súd).

Finančné sudy

Konania z oblasti daňového a finančného práva sú dvojstupňové, pričom rozhodnutia prijímajú **finančné sudy** (*Finanzgerichte*), pôsobiace ako sudy prvého stupňa a **Spolkový finančný súd** (*Bundesfinanzhof*). Spolkový finančný súd vystupuje ako najvyšší odvolací súd len v právnych otázkach. Senáty finančných súdov tvoria traja sudcovia a dvaja prísediaci sudcovia, avšak jednoduché veci môže rozhodovať aj samosudca. Senáty Spolkového finančného súdu, sídliaceho v Mníchove, tvoria piati sudcovia.

V súčasnosti pôsobí v Nemecku 20 finančných súdov (19 finančných súdov prvého stupňa a jeden Spolkový finančný súd).

Súdny systém Nemecka

SPOLKOVÝ ÚSTAVNÝ SÚD

V Nemecku má **Spolkový ústavný súd** (*Bundesverfassungsgericht*) postavenie súdu a zároveň aj ústavodarného orgánu. Skladá sa z dvoch senátov tvorených ôsmimi sudcami, pričom každý senát má svoje vlastné, presne vymedzené právomoci. Senátom predsedajú predseda a zástupca predsedu Spolkového ústavného súdu. V prípade, ak sa senát plánuje svojím rozhodnutím odchýliť od ustálenej rozhodovacej praxe, dané rozhodnutie musí byť prijaté v pléne Spolkového ústavného súdu – tvorenom všetkými 16 sudcami. Plénum zároveň rozhoduje o základných organizačných otázkach súdu. Na rozdiel od ostatných súdov, Spolkový ústavný súd nepodlieha administratívne dohľadu federálneho ministerstva spravodlivosti a ochrany spotrebiteľa.

Hlavnou úlohou Spolkového ústavného súdu je zabezpečiť dodržiavanie Ústavy Spolkovej republiky Nemecko (*Grundgesetz* – základný zákon). Jeho rozhodnutia sú konečné a všetky ostatné vládne inštitúcie sú nimi viazané. Jedine Spolkový ústavný súd môže vyhlásiť akýkoľvek federálny alebo štátny právny predpis za protiústavný. Okrem kontroly ústavnosti legislatívy rozhoduje Spolkový ústavný súd ako posledná inštancia aj o individuálnych sťažnostiach občanov týkajúcich sa porušenia základných ľudských práv federálnymi a štátnymi orgánmi. Týchto individuálnych ústavných sťažností napadne každoročne Spolkovému ústavnému súdu viac ako 6 000. S cieľom efektívne rozhodovať vysoký počet

konaní vytvárajú oba senáty trojčlenné komory, ktoré zvyčajne rozhodujú o individuálnych sťažnostiach, ktoré nemajú všeobecný ústavnoprávny význam – ide približne 99% všetkých konaní.

Spolkový ústavný súd sídli rovnako, ako Spolkový súdny dvor, v meste Karlsruhe.

Mgr. Radka Moncol'ová
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Poznámky:

¹ Jednou z mála výnimiek z tohto pravidla je konanie pred Občianskoprávnym senátom X, ktoré je príslušné vo veciach patentového práva a pôsobí ako odvolací súd v konaní o zrušení patentu

Zdroje:

1. *Norges domstoler* [online]. 2018 [cit. 2018-17-07]. Dostupné na internete: <<https://www.domstol.no/no/om-domstolene/>>.
2. *Store norske leksikon* [online]. 2018 [cit. 2018-17-07]. Dostupné na internete: <<https://snl.no/>>.

Podané predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

OBLASŤ OBČIANSKEHO PRÁVA

C – 290/19

Home Credit Slovakia

Ú. v. C 213 z 24. júna 2019, s. 14

Dátum podania návrhu

9. apríl 2019

Právna oblasť

ochrana spotrebiteľa

Pôvod prejudiciálnych otázok

Krajský súd v Trnave

Položené prejudiciálne otázky

Má sa článok 10 ods. 1 písm. g) [Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS](#) vykladať tak, že zmluva o spotrebiteľskom úvere zodpovedá požiadavke uvedenej v tomto ustanovení, ak ročná percentuálna miera nákladov je v nej uvedená nie presným údajom v percentách, ale rozpätím dvoch údajov (od – do)?

OBLASŤ TRESTNÉHO PRÁVA

C – 709/18

UL a VM

Ú. v. C 44 zo 4. februára 2019, s. 14

Dátum podania návrhu

14. november 2018

Právna oblasť

súdna spolupráca v trestných veciach

Pôvod prejudiciálnych otázok

Špecializovaný trestný súd

Položené prejudiciálne otázky

1. Je v trestnom konaní dodržané pravidlo prezumpcie neviny stanovené článkom 3, článkom 4, v spojení s bodom 16 preambuly [Smernice Európskeho parlamentu a Rady \(EU\) 2016/343 zo dňa 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní](#), ak spoluobvinená osoba, ktorá v spoločnom konaní na základe podanej obžaloby po otvorení hlavného pojednávania pred súdom poprie účasť na skutku alebo skutkoch obžaloby vyhlásením, že je nevinná a následne súd uznesením, neobsahujúcim popis skutku, jeho právnu kvalifikáciu a hodnotiaci záver súdu, rozhodne o prijatí vyhlásenia ďalšieho spoluobvineného o tom, že je vinný zo spáchania skutku alebo niektorého zo skutkov uvedených v obžalobe, čím sa vzdáva práva na vykonanie dokazovania ohľadne svojej viny, a následne, po vykonaní dokazovania na hlavnom pojednávaní, súd rozhodne o podanej obžalobe spoločným rozsudkom?

1.1 Je rozhodnutím súdu o prijatí vyhlásenia o vine jedného obža-

lovaného označená ďalšia obžalovaná osoba popierajúca vinu za vinnú skôr, než sa dokazovaním preukázala jej vina? Je takýto postup súdu v súlade s článkom 48 [Charty základných práv Európskej únie](#)?

2. Je v súlade s článkom 47 Charty základných práv Európskej únie, zakotvujúcim právo na spravodlivý proces a právo každého, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná nezávislým a nestranným súdom, postup súdu v spoločnom konaní o obžalobe podanej na viac, ako jedného obvineného, ak zákonný sudca najprv uznesením, neobsahujúcim popis skutku, jeho právnu kvalifikáciu a hodnotiaci záver súdu, rozhodne o prijatí vyhlásenia o vine tých obvinených, ktorí sa týmto vyhlásením vzdali práva na vykonanie kontradiktórneho dokazovania o vine a následne po vykonaní dokazovania na hlavnom pojednávaní na podklade podanej obžaloby ten istý zákonný sudca rozhodne vo veci všetkých obžalovaných?

2.1 Je rozhodnutím o prijatí vyhlásenia o vine založená dôvodná pochybnosť o nestrannosti sudcu, ktorý prijal také vyhlásenie spoluobžalovaného a prípadné vylúčenie tohto sudcu z trestného konania je vhodným opatrením na dodržanie pravidla prezumpcie neviny v zmysle článku 4 bodu 2 [smernice Európskeho parlamentu a Rady \(EU\) 2016/343](#)?

3. Je zachovaná hodnota rovnosti a právneho štátu podľa článku 2, zásada rovnosti občanov pred súdnym orgánom podľa článku 9 a všeobecná zásada únie zakotvujúca právo každého na to, aby jeho vec bola spravod-

Podané predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

livo prejednaná podľa článku 6 odseku 3 [Zmluvy o Európskej únii](#) podpísanej v Maastrichte 7. februára 1992 v znení zmien a doplnení vyplývajúcich z Lisabonskej zmluvy podpísanej v Lisabone 13. decembra 2007 v prípade, keď vnútroštátny súdny orgán, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok, rozhodne v rozpore so zjednocujúcim stanoviskom vnútroštátneho súdneho orgánu, ktoré tento súdny orgán prijal na základe poverenia vnútroštátneho zákona k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov, pretože to bolo potrebné v záujme odstránenia nejednotnosti súdneho rozhodovania a preto, lebo sa senát najvyššieho súdu odchýlil od právneho názoru obšiahnutého v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu?

C – 495/18

YX (Transmission d'un jugement à l'État membre de nationalité du condamné)

Ú. v. C 352 z 1. októbra 2018, s. 26

Dátum podania návrhu

30. júl 2018

Právna oblasť

súdna spolupráca v trestných veciach
súdna spolupráca v občianskych veciach

Pôvod prejudiciálnych otázok

Najvyšší súd Slovenskej republiky

Položené prejudiciálne otázky

Má sa čl. 4 ods. 1 písm. a) rámcového rozhodnutia [[Rámcové rozhodnutie Rady 2008/909/SVV z 27. novembra 2008 o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na rozsudky v trestných veciach, ktorými sa ukladajú tresty odňatia slobody alebo opatrenia zahŕňajúce pozbavenie osobnej slobody, na účely ich výkonu v Európskej únii](#)] vykladať v tom zmysle, že kritériá v ňom uvedené budú splnené iba vtedy, ak má odsúdená osoba v členskom štáte, ktorého je štátnym občanom, také rodinné, sociálne, pracovné alebo iné väzby, so zreteľom na ktoré možno dôvodne predpokladať, že výkon trestu v tomto štáte môže uľahčiť jej sociálnu nápravu, teda, že bráni takej vnútroštátnej úprave, akou je § 4 ods. 1 písm. a) zák. č. 549/2011 Z. z., ktorá umožňuje v takýchto prípadoch uznať a vykonať rozsudok len na základe formálne evidovaného obvyklého pobytu vo vykonávajúcim štáte, bez ohľadu na to, či má odsúdená osoba v tomto štáte konkrétne väzby umožňujúce posilniť jej sociálnu nápravu.

V prípade kladnej odpovede na predchádzajúcu otázku, má sa čl. 4 ods. 2 [rámcového rozhodnutia](#) vykladať v tom zmysle, že aj v situácii upravenej v čl. 4 ods. 1 písm. a) rámcového rozhodnutia je príslušný orgán štátu pôvodu povinný presvedčiť sa ešte pred zaslaním rozsudku a osvedčenia o tom, že výkon trestu zo strany vykonávajúceho štátu bude slúžiť na účely uľahčenia sociálnej nápravy odsúdenej osoby, a zároveň v tomto smere získané informácie je povinný uviesť v časti d), bod 4. osvedčenia, osobitne ak odsúdená osoba v stanovisku podľa čl. 6 ods. 3 rámcového rozhodnutia tvrdí, že má konkrétne rodinné, sociálne alebo pracovné väzby v štáte pôvodu.

V prípade kladnej odpovede na prvú otázku, má sa čl. 9 ods. 1 písm. b) [rámcového rozhodnutia](#) vykladať tak, že dôvod odmietnutia uznania a výkonu rozsudku bude daný aj vtedy, ak sa v situácii uvedenej v čl. 4 ods. 1 písm. a) rámcového rozhodnutia napriek porade podľa odseku 3 tohto ustanovenia a prípadnom poskytnutí ďalších potrebných informácií nepreukáže existencia takých rodinných, sociálnych, pracovných alebo iných väzieb, so zreteľom na ktoré by bolo možné dôvodne predpokladať, že výkon trestu vo vykonávajúcim štáte môže uľahčiť sociálnu nápravu odsúdeného.

Podané predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

OBLASŤ SPRÁVNEHO PRÁVA

C – 810/18

DHL Logistics

Ú. v. C 82 zo 4. marca 2019, s. 16

Dátum podania návrhu

21. december 2018

Právna oblasť

voľný pohyb tovaru – colná únia;
spoločný colný sadzobník

Pôvod prejudiciálnych otázok

Krajský súd v Trnave

Položené prejudiciálne otázky

Má sa podpoložka kombinovanej nomenklatúry 8525 80 91 uvedená v prílohe I [Nariadenia Rady \(EHS\) č. 2658/87 z 23. júla 1987 o colnej a štatistickej nomenklatúre a o Spoločnom colnom sadzobníku](#) v znení vysvetliviek publikovaných podľa tohto nariadenia v roku 2011 (oznámenie Komisie 2011/C 137/01) vykladať v tom zmysle, že tovar - digitálne videokamery (o aké ide v danej veci) - môže byť do nej zaradený aj vtedy, ak je schopný zachytiť a zaznamenať videosekvencie len v kvalite rozlíšenia, ktoré je nižšie ako 800 x 600 pixelov, konkrétne v kvalite 720 x 576 pixelov, keď ďalšia funkcia tohto tovaru - zachytávanie a záznam statických snímok - je obmedzená kvalitou rozlíšenia statických snímok v rozsahu 1600 x 1200 pixelov (1,92 megapixela)?

C – 447/18

Generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne Bratislava a i.

Ú. v. C 328 zo 17. septembra 2018, s. 28

Dátum podania návrhu

9. júl 2018

Právna oblasť

sociálne zabezpečenie

Pôvod prejudiciálnych otázok

Najvyšší súd Slovenskej republiky

Položené prejudiciálne otázky

Je možné článok 1 písm. w), článok 4 a článok 5 [Nariadenia \(ES\) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia](#) v spojení s právom na dávky sociálneho zabezpečenia a sociálne výhody, ktoré je zakotvené v článku 34 ods. 1 a 2 [Charty základných práv Európskej únie](#), za okolností, ktoré sú vo veci samej, vykladať tak, že bránia uplatneniu vnútroštátneho pravidla, podľa ktorého slovenská inštitúcia sociálneho zabezpečenia hodnotí pri nároku na príspevok športovému reprezentantovi k starobnému dôchodku dávku ako základnú podmienku štátnu príslušnosť žiadateľa, aj keď iná zákonná podmienka, t j. štátna reprezentácia právnych predchodcov, vrátane aj Československej socialistickej republiky, je naďalej súčasťou vnútroštátneho predpisu?

Mgr. Ivana Mičková

Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

V novom čísle Bulletinu Vám prinášame prehľad rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie o prejudiciálnych otázkach položených slovenskými súdmi. Niektoré z uvedených rozhodnutí nadväzujú na prehľad žiadostí o rozhodnutie o prejudiciálnych otázkach, ktorý sme spracovali v staršom čísle Bulletinu (číslo 2/2017) z 13. decembra 2017 (rubrika: Informuje, strany 10 až 14). Úplné a pôvodné znenia rozsudkov sú dostupné prostredníctvom webovej stránky Súdneho dvora Európskej únie (číslo veci obsahuje hypertextové prepojenie).

OBLASŤ OBČIANSKEHO PRÁVA

C – 448/17 EOS KSI Slovensko

Ú. v. C 408 z 12. novembra 2018, s. 27 (rozsudok)

Ú. v. C 382 z 13. novembra 2017, s. 28 (návrh)

Dátum podania návrhu
25. júl 2017

Dátum rozsudku
20. september 2018

Právna oblasť
ochrana spotrebiteľa

Pôvod prejudiciálnych otázok
Krajský súd v Prešove

Položené prejudiciálne otázky
Bulletin 2/2017, str. 13 - 14

Súdny dvor po preskúmaní veci rozhodol o prejudiciálnych otázkach položených krajským súdom takto:

Prvá otázka

Smernica 93/13/EHS [z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej aj „smernica 93/13“)] v spojení so zásadou ekvivalencie sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ako je právna úprava dotknutá vo veci samej, ktorá neumožňuje organizácii na ochranu spotrebiteľa vstúpiť ako vedľajší účastník na podporu spotrebiteľa do konania o vydanie platobného rozkazu týkajúceho sa individuálneho spotrebiteľa a podať odpor proti takémuto platobnému rozkazu, ak ho nenapadne uvedený spotrebiteľ, v prípade, ak uvedená právna úprava skutočne ukladá pre vedľajšie účastníctvo združení na ochranu spotrebiteľa v sporoch týkajúcich sa práva únie menej výhodné podmienky, než sú tie, ktoré sa uplatňujú v prípade sporov týkajúcich sa výlučne vnútroštátneho práva, čo musí preveriť vnútroštátny súd.

Druhá otázka

Článok 4 ods. 2 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade, ak zmluva o spotrebiteľskom úvere jednak neuvádza RPMN a obsahuje iba matematický vzorec výpočtu tejto RPMN, ktorý nie je doplnený údajmi nevyhnutnými na uskutočnenie tohto výpočtu, a jednak neuvádza úrokovú sadzbu, takáto okolnosť je rozhodujúcim prvkom v rámci analýzy dotknutého vnútroštátneho súdu v súvislosti s otázkou, či je podmienka uvedenej zmluvy týkajúca sa nákladov úveru vypracovaná jasne a zrozumiteľne v zmysle uvedeného ustanovenia.

Tretia až piata otázka

Smernica 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ako je právna úprava dotknutá vo veci samej, ktorá, napriek tomu, že v štádiu vydania platobného rozkazu proti spotrebiteľovi stanovuje preskúmanie nekalého povahy podmienok uvedených v zmluve uzatvorenej medzi podnikateľom a spotrebiteľom, na jednej strane priznáva právomoc vydať tento platobný rozkaz súdnemu úradníkovi, ktorý nemá postavenie sudcu, a na druhej strane stanovuje pätnásťdňovú lehotu na podanie odporu a vyžaduje, aby bol tento odpor vecne odôvodnený, za predpokladu, že takéto ex offi preskúmanie nie je stanovené v štádiu výkonu uvedeného platobného rozkazu, čo musí preveriť vnútroštátny súd.

V odôvodnení svojho rozhodnutia k prvej otázke súdny dvor vysvetlil:

34. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že článok 7 ods. 1 smernice 93/13 ukladá členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby existovali primerané a účinné prostriedky na zabránenie používaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatváraných so spotrebiteľmi. Z článku 7 ods. 2 tejto smernice vyplýva, že medzi tieto prostriedky patrí možnosť osôb alebo organizácií, ktoré majú oprávnený záujem na ochrane spotrebiteľov, požiadať súdy o rozhodnutie, či podmienky navrhované na všeobecné uplatňovanie majú nekalú povahu, a prípadne dosiahnuť ich zákaz (rozsudok z 27. februára 2014, Pohotovosť, C-470/12, EU:C:2014:101, bod 43 a citovaná judikatúra).

35. Ani smernica 93/13, ani po nej

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

nasledujúce smernice, ktoré dopĺňajú právnu úpravu ochrany spotrebiteľov, však neobsahujú ustanovenia o úlohe, ktorá môže alebo musí byť priznaná združeniam na ochranu spotrebiteľa v rámci individuálnych sporov týkajúcich sa spotrebiteľa. Smer-nica 93/13 teda neupravuje otázku, či také združenia majú mať právo stať sa vedľajšími účastníkmi konania na podporu spotrebiteľov v rámci takých individuálnych sporov (pozri v tomto zmysle [rozsudok z 27. februára 2014, Pohotovosť, C-470/12](#), EU:C:2014:101, bod 45).

36. Z toho vyplýva, že v prípade neexistencie právnej úpravy únie, pokiaľ ide o právo združenia na ochranu spotrebiteľa stať sa vedľajšími účastníkmi konania v individuálnych sporoch týkajúcich sa spotrebiteľov, vnútroštátnemu právnemu poriadku každého členského štátu prináleží, aby na základe zásady procesnej autonómie také pravidlá zaviedol, avšak pod podmienkou, že nesmú byť menej priaznivé, než pravidlá, ktoré upravujú obdobné situácie podliehajúce vnútroštátnemu právu (zásada ekvivalencie), a že nesmú prakticky znemožniť alebo nadmerne sťažiť výkon práv, ktoré priznáva právo únie (zásada efektivity) (pozri v tomto zmysle [rozsudok z 27. februára 2014, Pohotovosť, C-470/12](#), EU:C:2014:101, bod 46).

37. Pokiaľ ide v prvom rade o zásadu ekvivalencie, vnútroštátny súd poznamenáva, že podmienky, ktorými vnútroštátna právna úprava dotknutá vo veci samej podmieňuje možnosť pripustiť vstup združenia na ochranu spotrebiteľa do konania ako

vedľajšieho účastníka, sú v prípade, ak sa žaloba podáva výlučne na základe vnútroštátneho práva, priaznivejšie než vtedy, ak sa podáva na základe práva únie. Totiž zatiaľ čo vo veci, ktorá neobsahuje prvky týkajúce sa práva únie, spor vzniká, v súlade s vnútroštátnou právnou úpravou, v deň podania žaloby na súde, v dôsledku čoho je vedľajší účastník konania oprávnený vstúpiť do konania od jeho začatia, v konaní vo veci samej, ktoré sa týka práva únie, je naopak zrejmé, že spor vzniká až v okamihu, keď spotrebiteľ podá odpor proti platobnému rozkazu, v dôsledku čoho dotknuté združenie na ochranu spotrebiteľa môže vstúpiť do konania ako vedľajší účastník až po podaní odporu.

38. V tejto súvislosti je vhodné pripomenúť, že dodržiavanie zásady ekvivalencie vyžaduje, aby sa vnútroštátne predpisy uplatňovali bez rozdielu tak na konania založené na práve únie, ako aj na konania založené na vnútroštátnom práve (pozri v tomto zmysle [rozsudok z 20. októbra 2016, Danqua, C-429/15](#), EU:C:2016:789, bod 30).

41. Pokiaľ ide v druhom rade o zásadu efektivity, Súdny dvor už rozhodol, že odmietnutie pripustiť vedľajšie účastníctvo združenia na ochranu spotrebiteľa v konaní týkajúcom sa spotrebiteľa neovplyvňuje právo tohto združenia na účinný prostriedok nápravy na obranu práv, ktoré sú mu priznané ako združeniu tohto typu, spočívajúcich najmä v jeho práve na kolektívnu žalobu, ktoré má podľa článku 7 ods. 2 smernice 93/13. Navyše je vhodné dodať, že podľa vnútroštátnej

právnej úpravy dotknutej vo veci samej môže združenie priamo zastupovať takého spotrebiteľa vo všetkých konaniach, vrátane exekúcie, na základe splnomocnenia udeleného spotrebiteľom (pozri v tomto zmysle [rozsudok z 27. februára 2014, Pohotovosť, C-470/12](#), EU:C:2014:101, body 54 a 55).

42. Za týchto okolností nie je zrejmé, že vnútroštátna právna úprava dotknutá vo veci samej porušuje zásadu efektivity, pokiaľ ide o právo združenia na ochranu spotrebiteľa vstúpiť ako vedľajší účastník do konania v sporoch týkajúcich sa spotrebiteľov v situácii, ako je situácia vo veci samej.

Spôsob zodpovedania druhej otázky odôvodnil tým, že:

60. Najskôr je vhodné pripomenúť, že článok 4 ods. 2 [smernice 93/13](#) stanovuje, že hodnotenie nekalej povahy podmienok zmluvy uzatvorenej so spotrebiteľom sa netýka definície hlavného predmetu zmluvy, ani primeranosti ceny a úhrady na jednej strane, ako aj tovaru alebo služby dodávaných ako protiplnenie na druhej strane, pokiaľ sú tieto podmienky vypracované jasne a zrozumiteľne.

61. V tejto súvislosti mal súdny dvor príležitosť spresniť, že táto požiadavka transparentnosti zmluvných podmienok, uvedená aj v článku 5 [smernice 93/13](#), by nemala byť obmedzená len na ich zrozumiteľnosť z formálneho a gramatického hľadiska, ale naopak, vzhľadom na to, že systém ochrany zavedený touto smernicou vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s podnikateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, najmä po-

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

kiaľ ide o úroveň informovanosti, táto požiadavka jasného a zrozumiteľného vypracovania zmluvných podmienok, a teda transparentnosti, stanovená rovnakou smernicou, sa musí chápať široko ([rozsudok z 20. septembra 2017, Andriciuc a i., C-186/16](#), EU:C:2017:703, bod 44, ako aj citovaná judikatúra).

63. Súdny dvor už pritom v súvislosti so [smernicou 87/102](#) rozhodol, že vzhľadom na cieľ ochrany spotrebiteľa, sledovaný touto smernicou, pred nespravodlivými úverovými podmienkami a na to, aby sa mu umožnilo poznať všetky podmienky budúceho plnenia uzavretej zmluvy, článok 4 uvedenej smernice vyžaduje, aby dlžník pri uzavretí zmluvy poznal všetky okolnosti, ktoré môžu mať vplyv na rozsah jeho záväzku ([rozsudok z 9. júla 2015, Bucura, C-348/14](#), neuvádzaný, EU:C:2015:447, bod 57 a citovaná judikatúra).

64. V súlade s článkom 4 ods. 1 a 2 [smernice 87/102](#) musí byť zmluva o úvere uzavretá písomne, pričom písomné vyhotovenie musí obsahovať uvedenie RPMN, ako aj uvedenie podmienok, za ktorých môže byť táto miera zmenená. Článok 1a tejto smernice stanovuje metódu výpočtu RPMN a vo svojom odseku 4 písm. a) spresňuje, že sa musí vypočítať „v dobe uzatvárania zmluvy“. Táto informácia pre spotrebiteľa o celkových nákladoch úveru vo forme miery výpočítanej podľa jednotného matematického vzorca má preto podstatný význam (pozri v tomto zmysle [uznesenie zo 16. novembra 2010, Pohotovosť, C-76/10](#), EU:C:2010:685, body 69 a 70).

65. V dôsledku toho neuvedenie RPMN v zmluve o úvere môže predstavovať rozhodujúci prvok v rámci analýzy dotknutého vnútroštátneho súdu v súvislosti s otázkou, či je podmienka tejto zmluvy týkajúca sa nákladov úveru vypracovaná jasne a zrozumiteľne v zmysle článku 4 [smernice 93/13](#). Ak to tak nie je, tento vnútroštátny súd je oprávnený posúdiť nekalú povahu takejto podmienky v zmysle článku 3 tejto smernice (pozri v tomto zmysle [uznesenie zo 16. novembra 2010, Pohotovosť, C-76/10](#), EU:C:2010:685, body 71 a 72).

66. Je potrebné dodať, že rovnako ako neuvedenie RPMN v zmluve o úvere sa musí posudzovať situácia, keď tak ako vo veci samej zmluva obsahuje iba matematický vzorec výpočtu tejto RPMN, ktorý nie je doplnený údajmi nevyhnutnými na uskutočnenie tohto výpočtu.

67. Spotrebiteľa v takejto situácii totiž nemožno považovať za takého, ktorý pri uzavretí zmluvy pozná všetky podmienky budúceho plnenia uzavretej zmluvy, a v dôsledku toho za takého, ktorý pozná všetky okolnosti, ktoré môžu mať vplyv na rozsah jeho záväzku.

V odôvodnení k tretej až piatej otázke Súdny dvor uviedol:

45. V tejto súvislosti je vhodné pripomenúť, že účinnú ochranu práv vyplývajúcich z tejto smernice možno zaručiť iba pod podmienkou, že vnútroštátny procesný systém upravuje v rámci konania o vydanie platobného rozkazu alebo v rámci konania o výkon platobného rozkazu *ex officio* preskúmanie potenciálnej nekalej povahy zmluvných pod-

mienok uvedených v predmetnej zmluve sudcom (pozri v tomto zmysle [rozsudok z 18. februára 2016, Finanmadrid EFC, C-49/14](#), EU:C:2016:98, body 45 a 46).

46. Preto v prípade, ak v štádiu výkonu platobného rozkazu nie je upravené žiadne *ex officio* preskúmanie potenciálne nekalej povahy podmienok obsiahnutých v dotknutej zmluve sudcom, vnútroštátna právna úprava sa musí považovať za právnu úpravu, ktorá môže narušiť účinnosť ochrany požadovanej [smernicou 93/13](#), ak neupravuje takéto preskúmanie v štádiu vydania platobného rozkazu, alebo ak je takéto preskúmanie stanovené jedine v štádiu odporu proti vydanému platobnému rozkazu, ak existuje nezanedbateľné riziko, že dotknutý spotrebiteľ nepodá požadovaný odpor, buď z dôvodu osobitne krátkej lehoty stanovenej v tejto súvislosti, alebo vzhľadom na trovy, ktoré by vznikli v dôsledku podania žaloby v porovnaní s výškou sporného dlhu, alebo z dôvodu, že vnútroštátna právna úprava neustanovuje povinnosť, aby mu boli oznámené všetky informácie potrebné na to, aby mohol určiť rozsah svojich práv (pozri analogicky [rozsudky zo 14. júna 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10](#), EU:C:2012:349, bod 54, a [z 18. februára 2016, Finanmadrid EFC, C-49/14](#), EU:C:2016:98, bod 52).

49. V tejto súvislosti treba uviesť, že zachovanie potrebného účinku smernice 93/13 bráni tomu, aby vnútroštátna právna úprava umožňovala vydanie platobného rozkazu bez toho, aby mal spotrebiteľ v akomkoľvek štádiu konania možnosť poživať

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

záruku, že sudca pristúpi k preskúmaniu neprítomnosti nekalých podmienok v dotknutej zmluve (pozri v tomto zmysle [rozsudok z 18. februára 2016, Finanmadrid EFC, C-49/14](#), EU:C:2016:98, bod 45).

50. V dôsledku toho okolnosť, že vnútroštátna právna úprava priznáva právomoc v oblasti vydávania platobných rozkazov súdnemu úradníkovi, ktorý nemá postavenie sudcu, nemôže ohroziť zachovanie potrebného účinku smernice 93/13, pokiaľ je preskúmanie neprítomnosti nekalých podmienok v dotknutej zmluve sudcom stanovené v štádiu výkonu platobného rozkazu alebo v prípade odporu proti platobnému rozkazu.

52. V prejednávanej veci vnútroštátna právna úprava dotknutá vo veci samej stanovuje iba päťnásťdňovú lehotu, počas ktorej môže spotrebiteľ podať odpor proti platobnému rozkazu, a okrem toho vyžaduje, aby spotrebiteľ svoj odpor vecne odôvodnil.

53. V dôsledku toho pri takejto právnej úprave existuje nezanebateľné riziko, že dotknutý spotrebiteľ nepodá odpor a že sudca následne nebude môcť uskutočniť *ex offio* preskúmanie neprítomnosti nekalých podmienok v dotknutej zmluve.

C – 627/17

ZSE Energia

Ú. v. C 25 z 21. januára 2019, s. 12 (rozsudok)

Ú. v. C 42 z 5. februára 2018, s. 3 (návrh)

Dátum podania návrhu

8. november 2017

Dátum rozsudku

22. november 2018

Právna oblasť

priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti - súdna spolupráca v občianskych veciach

Pôvod prejudiciálnych otázok

Okresný súd Dunajská streda

Položené prejudiciálne otázky

Má sa pojem „jedna zo strán“ v článku 3 ods. 1 [Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady \(ES\) č. 861/2007 z 11. júla 2007, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu](#) (Úradný vestník EÚ z 31. júla 2007, L 199, s. 1, ďalej len „nariadenie 861/2007“) vykladať tak, že sa ním rozumie aj „intervenient“, teda taký subjekt zúčastnený na konaní, ktorý nie je ani navrhovateľom (žalobcom) ani odporcom (žalovaným), ale ktorý v konaní vystupuje len na podporu navrhovateľa (žalobcu) alebo odporcu (žalovaného)?

Ak sa „intervenient“ nemá považovať za „stranu“ v zmysle článku 3 ods. 1 nariadenia 861/2007: Patrí do pôsobnosti nariadenia 861/2007 podľa jeho čl. 2 ods. 1 v spojení s čl. 3 ods. 1 konanie začaté na tlačive A z prílohy nariadenia 861/2007 medzi navrhovateľom (žalobcom) a odporcom (žalovaným), ak majú bydlisko v tom istom členskom

štáte, v ktorom má sídlo aj súd konajúci vo veci, a len „intervenient“ má bydlisko v inom členskom štáte?

Súdny dvor po preskúmaní veci rozhodol o prejudiciálnych otázkach položených okresným súdom takto:

Prvá otázka

Článok 3 ods. 1 nariadenia č. 861/2007 sa má vykladať v tom zmysle, že pojem „strany“ sa vzťahuje len na žalobcu a žalovaného vo veci samej.

Druhá otázka

Článok 2 ods. 1 a článok 3 ods. 1 nariadenia č. 861/2007 sa majú vykladať v tom zmysle, že spor, o aký ide vo veci samej, v ktorom majú žalobcu a žalovaný bydlisko alebo obvyklý pobyt v tom istom členskom štáte, v ktorom má sídlo aj súd alebo tribunál konajúci vo veci, nepatrí do pôsobnosti tohto nariadenia.

V odôvodnení svojho rozhodnutia k prvej otázke súdny dvor vysvetlil:

22. V tejto súvislosti je na úvod potrebné uviesť, že článok 3 ods. 1 [nariadenia č. 861/2007](#) nedefinuje pojem „strany“, a ani v tejto súvislosti neodkazuje na právnu úpravu členských štátov. Podľa ustálenej judikatúry súdneho dvora pritom z potreby jednotného uplatňovania práva únie, ako aj zo zásady rovnosti vyplýva, že znenie ustanovenia tohto práva, ktoré neobsahuje nijaký výslovný odkaz na právo členských štátov s cieľom určiť jeho zmysel a rozsah pôsobnosti, si v zásade vyžaduje autonómny a jednotný výklad v celej Európskej únii (pozri najmä [rozsudok zo 7. augusta 2018, Bichat a i., C-61/17, C-](#)

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

[62/17](#) a [C-72/17](#), EU:C:2018:653, bod 29, ako aj citovanú judikatúru).

23. Za týchto podmienok si pojem „strany“ uvedený v článku 3 ods. 1 tohto nariadenia vyžaduje autonómny a jednotný výklad v právnom poriadku únie.

25. Okrem toho pokiaľ ide o pochybnosti vnútroštátneho súdu týkajúce sa výkladu pojmu „strany“ z dôvodu prípadnej nekoherencie slovenskej jazykovej verzie [nariadenia č. 861/2007](#), je potrebné pripomenúť, že ustanovenia práva únie sa majú vykladať a uplatňovať jednotne na základe znení vypracovaných vo všetkých jazykoch únie. V prípade rozdielu medzi rôznymi jazykovými verziami textu práva únie sa má predmetné ustanovenie vykladať podľa všeobecnej štruktúry a účelu právneho predpisu, ktorého je súčasťou ([rozsudok z 1. marca 2016, Alo a Osso, C-443/14 a C-444/14, EU:T:2016:127](#), bod 27).

27. Preto možno zo všeobecnej štruktúry nariadenia č. 861/2007 vyvodiť, že v sporoch, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, sa nepredpokladá účasť intervenientov.

28. Tento záver potvrdzuje aj samotný účel nariadenia č. 861/2007. Jeho odôvodnenia 7 a 8, ako aj jeho článok 1 totiž poukazujú na trojaký účel voliteľného európskeho konania. Toto konanie má umožniť vyriešiť malé cezhraničné spory jednoduchšie, rýchlejšie a s nižšími nákladmi. Tento cieľ by však nebolo možné dosiahnuť, ak by zavedené konanie umožňovalo účasť tretej osoby, akou je intervenient.

29. V tejto súvislosti je tiež potrebné pripomenúť, podobne ako to uviedli slovenská vláda a Komisia vo svojich pripomienkach, že normotvorca únie pri prijímaní [Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2015/2421 zo 16. decembra 2015](#), ktorým sa mení nariadenie č. 861/2007 (Ú. v. EÚ L 341, 2015, s. 1), vyjadril svoju vôľu nerozširovať definíciu cezhraničných sporov, aj napriek návrhu Komisie v takomto zmysle [COM (2013) 794 final]. Táto vôľa normotvorcu únie by bola popretá, ak by skutočnosť, že intervenient má bydlisko v inom členskom štáte, ako je štát bydliska žalobcu a žalovaného, stačila na rozšírenie pôsobnosti nariadenia č. 861/2007 na taký spor, ako je vo veci samej.

Spôsob zodpovedania druhej otázky odôvodnil tým, že:

32. Článok 2 ods. 1 [nariadenia č. 861/2007](#) výslovne obmedzuje pôsobnosť tohto nariadenia len na cezhraničné spory. Článok 3 ods. 1 uvedeného nariadenia, ako ho vyložil súdny dvor v bode 30 tohto rozsudku, definuje cezhraničný spor ako spor, v ktorom má žalobca a/alebo žalovaný bydlisko alebo obvyklý pobyt v členskom štáte inom ako v členskom štáte súdu alebo tribunálu konajúceho vo veci.

34. Pre úplnosť je potrebné pripomenúť, že podľa odôvodnenia 8 [nariadenia č. 861/2007](#) toto nariadenie poskytuje ďalší alternatívny nástroj, ktorý je pri splnení podmienok na jeho uplatnenie k dispozícii popri možnostiach existujúcich na základe práva členských štátov.

35. Preto ak návrh nepatrí do pôsobnosti nariadenia č. 861/2007,

naďalej sa uplatňuje procesné právo uplatniteľné v členskom štáte, v ktorom prebieha konanie. V takejto situácii má vnútroštátny súd v súlade s článkom 4 ods. 3 tohto nariadenia o tom informovať navrhovateľa, a ak navrhovateľ nevezme svoj návrh späť, má o ňom konať v súlade s uplatniteľným vnútroštátnym procesným právom.

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

OBLASŤ TRESTNÉHO PRÁVA

C – 510/17

M. L.

Ú. v. C 172 z 20. mája 2019, s. 23 (výmaz)

Ú. v. C 374 zo 6. novembra 2017, s. 19 (návrh)

Dátum podania návrhu

22. august 2017

Dátum vyhlásenia

24. január 2019

Právna oblasť

súdna spolupráca v trestných veciach

Pôvod prejudiciálnych otázok

Okresný súd Bratislava II

Položené prejudiciálne otázky

Bulletin 2/2017, str. 10

Súdny dvor vydal uznesenie, ktorým nariadil výmaz veci vedenej pod C-510/17 z registra, z dôvodu, že Okresný súd Bratislava II (Slovenská republika) svoj návrh na začatie prejudiciálneho konania vzal späť listom zo dňa 14. januára 2019.

OBLASŤ SPRÁVNEHO PRÁVA

C – 113/17

QJ

Ú. v. C 168 z 29. mája 2017, s. 23 (návrh)

Dátum podania návrhu

6. marec 2017

Dátum vyhlásenia

7. september 2018

Právna oblasť

priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti - hraničné kontroly; azylová politika

Pôvod prejudiciálnych otázok

Najvyšší súd SR

Položené prejudiciálne otázky

Bulletin 2/2017, str. 11 – 12

Súdny dvor s ohľadom na rovnaký obsah podaných prejudiciálnych otázok zaslal najvyššiemu súdu rozsudok z 25. júla 2018 vo veci Alheto (**C-585/16**, EU:C:2018:584). Keďže najvyšší súd ďalej netrval na návrhu na začatie prejudiciálneho konania, súdny dvor vydal uznesenie, ktorým nariadil výmaz veci vedenej pod C-113/17 z registra.

C – 305/17

FENS

Ú. v. C 44 z 04.02.2019 s.2 (rozsudok)

Ú. v. C 269 z 14.08.2017 s.7 (návrh)

Dátum podania návrhu

26. máj 2017

Dátum rozsudku

6. december 2018

Právna oblasť

energia; voľný pohyb tovaru - colná únia; poplatky s rovnocenným účinkom

Pôvod prejudiciálnych otázok

Okresný súd Bratislava II

Položené prejudiciálne otázky

Bulletin 2/2017, str. 13

Súdny dvor preskúmal všetky tri položené otázky spoločne a rozhodol takto:

Články 28 a 30 **ZFEÚ** sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia právnej úprave členského štátu, ktorá stanovuje taký peňažný poplatok, o aký ide vo veci samej, ktorý zaťažuje elektrinu vyvážanú do iného členského štátu alebo do tretej krajiny iba v prípade, že táto elektrina bola vyrobená v tuzemsku.

Spôsob zodpovedania položených prejudiciálnych otázok súdny dvor odôvodnil nasledovne:

29. Podľa ustálenej judikatúry súdneho dvora poplatok s rovnakým účinkom ako clo je akákoľvek, aj nepatrná, jednostranne uložená peňažná povinnosť, ktorá bez ohľadu na svoje označenie a spôsob úhrady zaťažuje

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

tovary na základe skutočnosti, že tieto tovary prekračujú hranicu, hoci nejde o clo vo vlastnom zmysle slova. Naopak peňažná povinnosť vyplývajúca zo všeobecného režimu vnútroštátneho zdaňovania, ktorá sa uplatňuje systematicky podľa rovnakých objektívnych kritérií na kategórie výrobkov nezávisle od ich pôvodu alebo určenia, patrí do pôsobnosti článku 110 ZFEÚ, ktorý zakazuje diskriminačné vnútroštátne zdanenia ([rozsudok zo 14. júna 2018, Lubrizol France, C-39/17](#), EU:C:2018:438, bod 24 a citovaná judikatúra).

30. V tomto kontexte treba pripomenúť, že na jednej strane ustanovenia Zmluvy o FEÚ týkajúce sa poplatkov s rovnakým účinkom a jej ustanovenia, ktoré sa týkajú diskriminačného vnútroštátneho zdanenia, sa neuplatňujú kumulatívne, takže opatrenie, ktoré patrí do pôsobnosti článku 110 ZFEÚ, nemožno v systéme tejto zmluvy považovať za „poplatok s rovnakým účinkom“ (pozri v tomto zmysle [rozsudok z 2. októbra 2014, Orgacom, C-254/13](#), EU:C:2014:2251, bod 20 a citovanú judikatúru), a na druhej strane, že článok 110 ZFEÚ sa týka nielen dovážaného tovaru, ale aj vyvážaného tovaru (pozri v tomto zmysle [rozsudok z 22. mája 2003, Freskot, C-355/00](#), EU:C:2003:298, bod 45 a citovanú judikatúru).

31. Peňažná povinnosť sa nepovažuje za „poplatok s rovnakým účinkom“ ani vtedy, keď sa vyberá za určitých podmienok z dôvodu kontrol vykonávaných s cieľom splniť povinnosti uložené právom únie alebo ak predstavuje protiplnenie za službu skutočne poskytnutú hospodárskemu

subjektu, ktorý je povinný ju zaplatiť vo výške primeranej uvedenej službe ([rozsudok zo 14. júna 2018, Lubrizol France, C-39/17](#), EU:C:2018:438, bod 26 a citovaná judikatúra).

33. V tejto súvislosti treba v prvom rade uviesť, že poplatok dotknutý vo veci samej predstavuje peňažnú povinnosť, ktorú jednostranne uložil členský štát. Účel, na aký bol takýto poplatok uložený, je irelevantný, nie je dôležité, že ide o poplatok za určité systémové služby pri prenose elektriny (pozri v tomto zmysle [rozsudok z 21. septembra 2000, Michailidis, C-441/98 a C-442/98](#), EU:C:2000:479, bod 14, ako aj citovanú judikatúru).

34. V druhom rade treba poukázať na to, že elektrina je tovar v zmysle práva únie a že poplatok, ktorý sa síce nevyberá vo vzťahu k tovaru ako takému, ale za určitú činnosť, ktorá je nevyhnutná v súvislosti s týmto tovarom, a ktorú vo veci samej predstavujú systémové služby, môže patriť do pôsobnosti ustanovení týkajúcich sa voľného pohybu tovaru. Preto v prípade, že sa poplatok vypočítava podľa množstva prenesených kilowatthodín a nie podľa vzdialenosti prenosu elektriny alebo iného kritéria priamo súvisiaceho s prenosom, musí sa považovať za poplatok, ktorý zaťažuje tovar ako taký (pozri v tomto zmysle [rozsudok zo 17. júla 2008, Essent Netwerk Noord a i., C-206/06](#), EU:C:2008:413, body 43 a 44, ako aj citovanú judikatúru).

36. V treťom rade treba overiť, či tento poplatok zaťažuje uvedený tovar z dôvodu prekročenia hranice, alebo či naopak vyplýva

zo všeobecného systému vnútroštátneho zdanenia vzťahujúceho sa systematicky podľa tých istých objektívnych kritérií na kategórie tovarov nezávisle od ich pôvodu alebo miesta určenia.

37. V tomto ohľade súdny dvor už rozhodol, že základná vlastnosť poplatku s rovnakým účinkom, ktorá ho odlišuje od všeobecnej vnútroštátnej dane, spočíva v okolnosti, že uvedený poplatok zaťažuje výlučne výrobok, ktorý prechádza hranicu, ako taký, zatiaľ čo uvedená daň zaťažuje súčasne dovážané, vyvážané i vnútroštátne výrobky ([rozsudok z 2. októbra 2014, Orgacom, C-254/13](#), EU:C:2014:2251, bod 28).

42. V štvrtom rade treba uviesť, že zo spisu predloženého súdneho dvoru nevyplýva, že by sa peňažný poplatok dotknutý vo veci samej vyrubil z dôvodu kontrol uskutočnených na dosiahnutie súladu s povinnosťami, ktoré ukladá právo únie, alebo že by predstavoval protiplnenie za službu skutočne poskytnutú hospodárskemu subjektu vo výške primeranej uvedenej službe.

43. V tomto ohľade treba spresniť, že hoci súdny dvor uznal, že poplatok, ktorý predstavuje odmenu za službu skutočne poskytnutú hospodárskemu subjektu, ktorý je povinný tento poplatok zaplatiť, vo výške primeranej uvedenej službe, nie je poplatkom s rovnakým účinkom ako clo ([rozsudok z 9. septembra 2004, Carbonati Apuani, C-72/03](#), EU:C:2004:506, bod 31), nič to nemení na skutočnosti, že ako pripomenula generálna advokátka v bode 66 svojich návrhov, na to, aby poplatok nepatriel do pôsob-

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

nosti článku 28 [ZFEÚ](#), musí dotknutá služba poskytovať konkrétnemu vývozci osobitný a určitý prospech, keďže prospech pre verejný záujem je príliš všeobecný a neistý na to, aby sa považoval za odmenu predstavujúcu protihodnotu za skutočne poskytnutý konkrétny prospech (pozri v tomto zmysle [rozsudky z 1. júla 1969, Komisia/Taliansko, 24/68](#), EU:C:1969:29, bod 16, a z [27. septembra 1988, Komisia/Nemecko, 18/87](#), EU:C:1988:453, bod 7).

46. Za týchto podmienok taký peňažný poplatok, o aký ide vo veci samej, ktorý zaťažuje elektrinu vyvážanú do iného členského štátu, než je Slovenská republika, alebo do tretej krajiny, predstavuje poplatok s rovnakým účinkom v zmysle článku 28 ZFEÚ.

47. Toto konštatovanie sa uplatňuje tak vo vzťahu k elektrine vyvážanej do iného členského štátu, ako aj vo vzťahu k elektrine vyvážanej do tretích krajín.

48. V rozsahu, v akom tento peňažný poplatok zaťažuje vývoz do iných členských štátov, totiž patrí do pôsobnosti článkov 28 a 30 [ZFEÚ](#), a v rozsahu, v akom zaťažuje vývoz do tretích krajín, patrí do pôsobnosti článku 28 ZFEÚ.

50. Jednotnosť spoločnej obchodnej politiky by však bola vážne narušená, ak by členské štáty boli oprávnené jednostranne ukladať poplatky s rovnakým účinkom ako clá na vývoz do tretích krajín.

51. Z toho vyplýva, ako uviedla Európska komisia, že členské

štáty nemajú právomoc, aby jednostranne zaviedli poplatky s rovnakým účinkom ako vývozné clá v prípade vývozu do tretích krajín (pozri analogicky [rozsudok z 26. októbra 1995, Siesse, C-36/94](#), EU:C:1995:351, bod 17).

53. V tomto ohľade z ustálenej judikatúry vyplýva, že zákaz zakotvený v článku 28 ZFEÚ má všeobecný a absolútny charakter (pozri v tomto zmysle [rozsudok z 21. septembra 2000, Michailidis, C-441/98 a C-442/98](#), EU:C:2000:479, bod 14 a citovanú judikaturu). [Zmluva o FEÚ](#) v tomto ohľade nestanovuje žiadne výnimky a súdny dvor už rozhodol, že z jasnosti, kogentnej povahy a neobmedzenej pôsobnosti uplatniteľných ustanovení primárneho práva vyplýva, že zákaz cieľ je základným pravidlom a že v dôsledku toho každá prípadná výnimka musí byť jasne upravená. Súdny dvor tiež spresnil, že pojem „poplatok s rovnakým účinkom ako clo“ je nevyhnutným doplnkom všeobecného pravidla zákazu cieľ (pozri v tomto zmysle [rozsudok zo 14. decembra 1962, Komisia/Luxembursko a Belgicko, 2/62 a 3/62](#), EU:C:1962:45, s. 827).

54. Súdny dvor tiež usúdil, že výnimky z článkov 34 a 35 [ZFEÚ](#) uvedené v článku 36 ZFEÚ sa nemôžu analogicky uplatniť v rámci cieľ a poplatkov s rovnakým účinkom (pozri v tomto zmysle [rozsudok z 10. decembra 1968, Komisia/Taliansko, 7/68](#), EU:C:1968:51, s. 628).

56. Z toho vyplýva, že vzhľadom na skutočnosť, že sporný peňažný poplatok sa musí kvalifikovať ako poplatok s rovnakým účinkom ako clo, nie je

možné ho odôvodniť.

Mgr. Ivana Mičková
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

POŠKODENIE PNEUMATIKY LIETADLA CUDZÍM PREDMETOM NACHÁDZAJÚCIM SA NA VZLETOVEJ A PRISTÁVACEJ DRÁHE LETISKA AKO MIMORIADNA OKOLNOSŤ

C-501/17

Germanwings

Dátum podania návrhu

25. júla 2017

Dátum rozsudku

4. apríl 2019

Právna oblasť

letecká doprava
ochrana spotrebiteľa

Pôvod prejudiciálnych otázok

Krajinský súd Kolín nad Rýnom

Záver

Článok 5 ods. 3 [Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady \(ES\) č. 261/2004 z 11. februára 2004, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá systému náhrad a pomoci cestujúcim pri odmietnutí nástupu do lietadla, v prípade zrušenia alebo veľkého meškania letov a ktorým sa zrušuje nariadenie \(EHS\) č. 295/91](#) (ďalej len „nariadenie č. 261/2004“), v spojení s odôvodnením 14 tohto nariadenia sa má vykladať v tom zmysle, že poškodenie pneumatiky lietadla cudzím predmetom, ako je pohyblivý odpad nachádzajúci sa na vzletovej a pristávacej dráhe letiska, spadá pod pojem „*mimoriadna okolnosť*“ v zmysle tohto ustanovenia.

Zároveň však platí, že na to, aby sa letecký dopravca, ktorý má veľké meškание v dôsledku ta-

kejto „*mimoriadnej okolnosti*“, oslobodil od svojej povinnosti zaplatiť cestujúcim náhradu podľa článku 7 nariadenia č. 261/2004, musí preukázať, že použil všetky personálne, materiálne a finančné prostriedky, ktorými disponoval, s cieľom predísť tomu, aby výmena pneumatiky poškodennej cudzím predmetom, ako je pohyblivý odpad nachádzajúci sa na vzletovej a pristávacej dráhe letiska, viedla k uvedenému veľkému meškaniu dotknutého letu.

Skutkové okolnosti prípadu

Návrh bol podaný v rámci sporu medzi pánom Wolfgangom Pauelsom na jednej strane a spoločnosťou Germanwings GmbH, ktorá je leteckým dopravcom, na druhej strane vo veci odmietnutia dopravcu poskytnúť náhradu cestujúcemu, ktorého let mal veľké meškание. Meškание vzniklo v dôsledku toho, že počas prípravy na vzlet sporného letu sa v jednej z pneumatík lietadla, ktoré malo vykonať let, našla skrutka, kvôli ktorej musela byť daná pneumatika vymenená.

Článok 5 ods. 3 nariadenia č. 261/2004 upravuje, že prevádzkujúci letecký dopravca nie je povinný platiť náhradu podľa článku 7, ak môže preukázať, že zrušenie je spôsobené mimoriadnymi okolnosťami, ktorým sa nedalo zabrániť ani vtedy, keď boli prijaté všetky primerané opatrenia.

Okresný súd Kolín nad Rýnom (*Amtsgericht Köln*) v Nemecku, ktorý rozhodoval o žalobe pána Pauelsa, uložil spoločnosti Germanwings povinnosť zaplatiť mu 250 eur spolu s úrokmi, keďže dospel k záveru, že poškodenie pneumatiky lietadla spôsobe-

né skrutkou na vzletovej a pristávacej dráhe letiska je okolnosťou, ktorá sa týka bežnej aktivity leteckého dopravcu a patrí do jeho účinnej kontroly.

Germanwings podala proti to-
muto rozhodnutiu odvolanie na Krajinský súd Kolín nad Rýnom (*Landgericht Köln*). Domnievala sa, že Okresný súd Kolín nad Rýnom neprimerane rozšíril sféru skutočností patriacich do jej účinnej kontroly. V tejto súvislosti uvádzala, že používanie vzletových a pristávacích dráh letiska sa týka leteckej dopravy vo všeobecnosti a nepatrí medzi konkrétne činnosti leteckého dopravcu. Domnievala sa, že ani čistenie vzletových a pristávacích dráh nepatrí medzi úlohy leteckého dopravcu a vymyká sa jeho kontrole.

Krajinský súd Kolín nad Rýnom bol názoru, že vyriešenie sporu závisí od toho, či sa podľa článku 5 ods. 3 nariadenia č. 261/2004 v spojení s jeho odôvodnením 14 tohto nariadenia poškodenie pneumatiky v dôsledku prítomnosti skrutky na vzletových a pristávacích dráhach týka alebo netýka bežnej aktivity dotknutého leteckého dopravcu, a či sa z dôvodu svojej povahy alebo pôvodu skutočne vymyká jeho kontrole.

Uvádzal, že vo viacerých predchádzajúcich konaniach dospel k záveru, že poškodenie pneumatiky lietadla z dôvodu prítomnosti klincov alebo iných podobných objektov na vzletovej a pristávacej dráhe predstavuje na rozdiel od predčasných zlyhaní určitých súčiastok lietadla napriek pravidelnej údržbe „*mimoriadnu okolnosť*“, keďže prítomnosť

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

takýchto cudzích predmetov predstavuje riziko vymykajúce sa účinnej kontrole leteckého dopravcu, a teda udalosť v dôsledku vonkajšieho javu.

Právne posúdenie veci

Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýtal, či sa má článok 5 ods. 3 [nariadenia č. 261/2004](#) v spojení s odôvodnením 14 tohto nariadenia vykladať v tom zmysle, že poškodenie pneumatiky lietadla cudzím predmetom, ako je pohyblivý odpad nachádzajúci sa na vzletovej a pristávacej dráhe letiska, spadá pod pojem „*mimoriadne okolnosti*“ v zmysle tohto ustanovenia.

Podľa odôvodnení 14 a 15, ako aj článku 5 ods. 3 tohto nariadenia, ako ich vykladá súdny dvor, je letecký dopravca oslobodený od svojej povinnosti platiť náhradu cestujúcim podľa článku 7 nariadenia č. 261/2004, ak môže preukázať, že zrušenie alebo meškanie letu v trvaní tri hodiny alebo viac na prílete je spôsobené „*mimoriadnymi okolnosťami*“, ktorým sa nedalo zabrániť ani vtedy, keď boli prijaté všetky primerané opatrenia. V prípade, že takáto okolnosť nastala letecký dopravca súčasne prijal opatrenia primerané situácii tým, že použil všetky prostriedky, či už ide o zamestnancov, materiál, alebo finančné prostriedky, ktorými disponoval, s cieľom predísť tomu, aby uvedená okolnosť viedla k zrušeniu alebo veľkému meškaniu dotknutého letu, s výnimkou toho, aby sa od neho vyžadovali neprimerané straty vzhľadom na kapacity jeho podniku v rozhodnom čase.

Podľa ustálenej judikatúry ako „*mimoriadne okolnosti*“ v

zmysle článku 5 ods. 3 nariadenia č. 261/2004 možno kvalifikovať také udalosti, ktoré sa svojou povahou alebo pôvodom netýkajú bežnej aktivity dotknutého leteckého dopravcu a vymykajú sa jeho účinnej kontrole, pričom tieto dve podmienky sú kumulatívne.

Pokiaľ ide o otázku, či poškodenie pneumatík lietadla, ktoré sú nevyhnutnou súčasťou jeho fungovania, možno kvalifikovať ako „*mimoriadne okolnosti*“ v zmysle článku 5 ods. 3 nariadenia č. 261/2004, je v prvom rade potrebné konštatovať, že predčasné zlyhanie určitých súčiastok lietadla, hoci aj nečakané, predstavuje v zásade udalosť, ktorá je vnútorne spojená s jeho systémom fungovania. Vzhľadom na osobitné podmienky, za ktorých sa uskutočňuje letecká doprava a stupeň technologickej prepracovanosti lietadiel sú totiž leteckí dopravcovia bežne konfrontovaní s takýmito poruchami.

V tejto súvislosti je nesporné, že pneumatiky lietadiel predstavujú prvok, ktorý je pri vzlete a pristávaní vystavený veľmi silnej záťaži, a preto sú v neustálom nebezpečenstve poškodenia, čo odôvodňuje osobitne prísne pravidelné bezpečnostné kontroly, ktorým tieto pneumatiky podliehajú v rámci bežných podmienok prevádzky leteckých dopravných podnikov. V tejto súvislosti platí, že ak má príslušná porucha svoj pôvod výlučne v náraze cudzieho predmetu, čo musí preukázať letecký dopravca, túto poruchu nemožno považovať za vnútorne spojenú so systémom fungovania lietadla.

O taký prípad ide okrem iného

v prípade poškodenia lietadla v dôsledku jeho kolízie s vtákom, ako aj, ako vo veci samej, v prípade poškodenia pneumatiky cudzím predmetom, ako je pohyblivý odpad nachádzajúci sa na vzletovej a pristávacej dráhe letiska.

V dôsledku toho poruchu pneumatiky, ktorá mala svoj pôvod výlučne v náraze cudzieho predmetu nachádzajúceho sa na vzletovej a pristávacej dráhe letiska, nemožno považovať za okolnosť, ktorá sa svojou povahou alebo pôvodom týka bežnej aktivity daného leteckého dopravcu. Okrem toho vzhľadom na osobitné obmedzenia leteckého dopravcu počas úkonov vzletu a pristátia spojené osobitne s rýchlosťou, pri akej prebiehajú, a požiadavkou bezpečnosti cestujúcich na palube, ako aj vzhľadom na skutočnosť, že údržba vzletovej a pristávacej dráhy nie je žiadnym spôsobom v jeho zodpovednosti, táto okolnosť sa vymyká jeho účinnej kontrole.

Takúto poruchu je preto potrebné posúdiť ako „*mimoriadnu okolnosť*“ v zmysle článku 5 ods. 3 [nariadenia č. 261/2004](#).

Zároveň však platí, že ak nastala „*mimoriadna okolnosť*“, letecký dopravca je oslobodený od svojej povinnosti platiť náhradu cestujúcim podľa článku 7 nariadenia č. 261/2004 len vtedy, ak môže preukázať, že prijal opatrenia primerané situácii tým, že použil všetky prostriedky, či už ide o zamestnancov, materiál, alebo finančné prostriedky, ktorými disponoval, s cieľom predísť tomu, aby uvedená okolnosť viedla k zrušeniu alebo veľkému meškaniu dotknutého letu, s vý-

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

nimkou toho, aby sa od neho vyžadovali neprimerané straty vzhľadom na kapacity jeho podniku v rozhodnom čase.

V tejto súvislosti na pojednávaní vyplynulo, že pneumatiky lietadiel sú predmetom pravidelnej údržby a štandardizovaných postupov výmeny, v rámci ktorých sú leteckí dopravcovia schopní dosiahnuť na letiskách, ktoré obsluhujú, vrátane tých, ktoré nie sú ich hlavnými letiskami, uzavretie zmlúv o výmene ich pneumatík s leteckými servisnými spoločnosťami, ktoré im zabezpečia prioritné vybavenie pri výmene uvedených pneumatík.

Preto v takej situácii, o akú ide vo veci samej, má príslušný letecký dopravca preukázať, že použil všetky personálne, materiálne a finančné prostriedky, ktorými disponoval, s cieľom predísť tomu, aby výmena pneumatiky poškodenej cudzím predmetom nachádzajúcim sa na vzletovej a pristávacej dráhe letiska viedla k zrušeniu alebo veľkému meškaniu dotknutého letu, čo musí overiť vnútroštátny súd.

K VÝKLADU POJMU „PRIAMY POTOMOK“ V PRÍPADE PRESAHU S CUDZÍM PRVKOM

**C-129/18
SM**

Dátum podania návrhu

14. február 2018

Dátum rozsudku

26. marec 2019

Právna oblasť

voľný pohyb občanov únie a ich rodinných príslušníkov
najlepší záujem dieťaťa

Pôvod prejudiciálnych otázok

Najvyšší súd Spojeného kráľovstva

Záver

Pojem „priamy potomok“ občana Únie nachádzajúci sa v článku 2 bode 2 písm. c) Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (ďalej aj len „smernica 2004/38“), sa má vykladať v tom zmysle, že nezahŕňa dieťa, ktoré bolo zverené do trvalého poručníctva občana Únie na základe alžírskoho inštitútu *kafala*, keďže takéto zverenie nezakladá nijaký príbuzenský vzťah medzi týmito osobami.

Príslušné vnútroštátne orgány sú však povinné umožniť vstup a pobyt takémuto dieťaťu, ako

inému rodinnému príslušníkovi občana Únie v súlade s článkom 3 ods. 2 písm. a) tejto smernice v spojení s článkom 7 a článkom 24 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“), a to tak, že vyváženým a racionálnym spôsobom posúdia všetky aktuálne a relevantné okolnosti prípadu a zohľadnia pritom jednotlivé dotknuté záujmy, a najmä najlepší záujem daného dieťaťa. Ak sa pri tomto posúdení preukáže, že dieťa a jeho poručník, ktorý je občanom Únie, majú viesť skutočný rodinný život a že toto dieťa je závislé od svojho poručníka, potom požiadavky súvisiace so základným právom na rešpektovanie rodinného života v spojení s povinnosťou zohľadniť najlepší záujem dieťaťa v zásade vyžadujú priznanie práva vstupu a pobytu uvedenému dieťaťu, aby mu bolo umožnené žiť spoločne s jeho poručníkom v hostiteľskom členskom štáte poručníka.

Skutkové okolnosti prípadu

Návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ bol podaný Najvyšším súdom Spojeného kráľovstva a týka sa výkladu článku 2 bod 2 písm. c) ako aj článkov 27 a 35 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov.

Návrh na začatie prejudiciálneho konania bol iniciovaný z dôvodu odlišností právneho inštitútu alžírskoho rodinného práva. Manželský pár s francúzskym štátnym občianstvom sa v roku 2001 zosobášil v Spojenom kráľovstve. V roku 2009 manželia vy-

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

cestovali do Alžírsk, aby sa tam podrobili posúdeniu vhodnosti stať sa poručníkmi dieťaťa na základe alžírskoho inštitútu *kafala*. Na základe výsledku tohto posúdenia boli manželia považovaní za vhodných byť poručníkmi dieťaťa v tomto režime. V januári 2012 bola podaná žiadosť o povolenie vstupu dieťaťa do Spojeného kráľovstva ako osvojenec občana štátu EHP. Úradník príslušný vo veciach povolenia vstupu do krajiny jej žiadosť zamietol z dôvodu, že poručníctvo v režime alžírskoho inštitútu *kafala* nie je uznané za osvojenie v zmysle práva Spojeného kráľovstva a že žiadna žiadosť o medzinárodné osvojenie nebola podaná.

Právne posúdenie veci

Ťažiskom sporu je otázka, či pojem priamy potomok (ktorý je súčasťou širšieho pojmu rodinní príslušníci) v zmysle článku 2 bod 2 písm. c) [smernice 2004/38](#) zahŕňa dieťa, ktoré sa nachádza v trvalom poručníctve občana Únie, ktorý ho prevzal do starostlivosti prostredníctvom inštitútu *kafala*.

Inštitút *kafala* je inštitútom rodinného práva niektorých krajín založených na tradícii Koránu, ktorý nie je vo všetkých týchto krajinách upravený rovnako. V Alžírsku je inštitút osvojenia výslovne zakázaný, a rodinné právo disponuje touto formou zabezpečenia výchovy dieťaťa. *Kafil* alebo *kafila* sa stávajú poručníkom dieťaťa (*makfula*). Inštitút *kafala* je dočasný, možno ho zrušiť, buď na žiadosť biologických rodičov, ak sú známi, alebo na návrh *kafila* alebo *kafily*. *Makful* sa v Alžírsku tiež nestáva dedičom osôb, ktorým bol

zverený do výchovy, aj keď tieto osoby môžu na neho darovaním alebo odkazom previesť najviac tretinu svojho majetku. Režim *kafala* sa končí dosiahnutím plnoletosti dieťaťa.

Článok 2 bod 2 písm. c) [smernice 2004/38](#) stanovuje pojem rodinný príslušník nasledovne:

„Priami potomkovia, ktorí sú mladší ako 21 rokov, alebo sú nezaopatrenými osobami a takéto osoby manželského partnera alebo partnera, ako je definované v bode b).“

Pojem „priamy potomok“ obvykle odkazuje na existenciu príbuzenského vzťahu v priamej línii, ktorým je dotknutá osoba spojená s inou osobou. V prípade absencie akéhokoľvek príbuzenského vzťahu medzi občanom Únie a dotknutým dieťaťom, nemožno dieťa kvalifikovať ako priameho potomka tohto občana v zmysle smernice 2004/38.

Je preto potrebné vychádzať z toho, že pojem „*príbuzenský vzťah*“ sa má chápať široko, a teda sa vzťahuje na každý príbuzenský vzťah, či už biologický alebo právny. Z toho vyplýva, že pojem „*priamy potomok*“ občana Únie v zmysle článku 2 bodu 2 písm. c) smernice 2004/38 sa má chápať tak, že zahŕňa tak biologické, ako aj osvojené dieťa tohto občana, keďže je nepochybné, že osvojenie zakladá príbuzenský právny vzťah medzi dieťaťom a dotknutým občanom Únie.

Keďže zverenie dieťaťa do starostlivosti v alžírskom režime *kafala* nezakladá príbuzenský vzťah medzi dieťaťom a jeho opatrovníkom, dieťa, ktoré bolo

zverené do poručníctva občana Únie v tomto režime, nemožno považovať za „*priameho potomka*“ občana Únie v zmysle článku 2 bodu 2 písm. c) smernice 2004/38.

Takéto dieťa však, ako to zdôraznil vnútroštátny súd, spadá pod pojem „*iný rodinný príslušník*“ uvedený v článku 3 ods. 2 písm. a) smernice 2004/38.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva pritom vyplýva, že skutočné vzťahy, ktoré dieťa patriace pod režim *kafala* udržiava so svojím poručníkom, môžu spadať pod pojem rodinný život, a to s ohľadom na spoločne strávený čas, na kvalitu vzťahov, ako aj na úlohu, ktorú dospelá osoba vykonáva vo vzťahu k dieťaťu.

Článok 7 [Charty](#) treba navyše vykladať s ohľadom na povinnosť zohľadniť najlepšie záujmy dieťaťa, ktorá je stanovená v článku 24 ods. 2 Charty.

Aby boli rešpektované tieto ustanovenia pri výkone voľnej úvahy, musia príslušné vnútroštátne orgány pri plnení povinnosti umožniť vstup a pobyt iným rodinným príslušníkom, ktorá je stanovená v článku 3 ods. 2 písm. a) smernice 2004/38, vyváženým a racionálnym spôsobom posúdiť všetky aktuálne a relevantné okolnosti prípadu a zohľadniť pritom dotknuté záujmy a najmä najlepší záujem daného dieťaťa.

Pri tomto posúdení je potrebné brať do úvahy predovšetkým vek, v ktorom bolo dieťa zverené do starostlivosti v alžírskom režime *kafala*, to, či dieťaťa žije

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

spoločne so svojimi poručníkmi od momentu jeho umiestnenia v uvedenom režime, intenzitu citových vzťahov nadviazaných medzi dieťaťom a jeho poručníkmi a úroveň závislosti dieťaťa od jeho poručníkov, pokiaľ títo poručníci vykonávajú rodičovské práva a povinnosti a starostlivosť o dieťaťa v právnych a finančných záležitostiach.

Pokiaľ sa pri posúdení vyššie uvedených skutočností preukáže, že dieťa patriace pod alžírsky režim *kafala* a jeho poručníci, ktorí sú občanmi Únie, majú viesť skutočný rodinný život, a že toto dieťa je závislé od svojich poručníkov, požiadavky súvisiace so základným právom na rešpektovanie rodinného života v spojení s povinnosťou zohľadniť najlepší záujem dieťaťa v zásade vyžadujú priznanie práva vstupu a pobytu uvedenému dieťaťu ako inému rodinnému príslušníkovi občanov Únie v zmysle článku 3 ods. 2 písm. a) [smernice 2004/38](#) v spojení s článkom 7 a článkom 24 ods. 2 [Charty](#), aby sa tak dieťaťu umožnilo žiť s jeho poručníkmi v ich hostiteľskom členskom štáte.

MINIMÁLNE PRAVIDLÁ PRE KONANIE O NESPORNÝCH NÁROKOCH

[C-518/18](#)
RD

Dátum podania návrhu

1. jún 2018

Dátum rozsudku

27. jún 2019

Právna oblasť

európsky exekučný titul pre nesporné nároky

Pôvod prejudiciálnych otázok

Okresný súd v Českých Budějoviciach

Záver

[Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(ES\) č. 805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky](#) (ďalej len „nariadenie č. 805/2004“) sa má vykladať v tom zmysle, že neumožňuje, aby v prípade, keď súd nezískal adresu žalovaného, bolo súdne rozhodnutie o nároku, ktoré bolo vydané po pojednávaní, ktorého sa nezúčastnil ani žalovaný, ani opatrovník ustanovený na účely konania, osvedčené ako európsky exekučný titul.

Skutkové okolnosti prípadu

Žalobkyňa sa v konaní žalobou podanou na Okresný súd v Českých Budějoviciach domáhala voči žalovanej zaplata sumy 6 600 českých korún (CZK) (približne 250 eur) spolu s úrokmi z omeškania s odôvodnením, že podľa nájomnej zmluvy žalovaná užívala byt v Českých Budějoviciach a v zmluve sa zaviazala platiť nájomné vo výške

5 600 CZK a zálohy za platby spojené s užívaním bytu vo výške 1 000 CZK, teda celkovo sumu 6 600 CZK mesačne. Žalovaná písomne uznala svoj dlh a zaviazala sa ho zaplatiť do 30. septembra 2008, čo však neurobila.

Vnútroštátny súd aj napriek zisťovaniam nedokázal zistiť adresu žalovanej, a preto jej ustanovil opatrovníka. Žalovaná bola v konaní nečinná a na pojednávanie sa nedostavil ani jej opatrovník, ktorý bol predvolaný. Na tomto pojednávaní žalobkyňa predložila dôkazy a jej žalobe sa vyhovel. Vzhľadom na to, že adresa žalovanej bola neznáma, rozhodnutie o ukončení konania sa doručilo len ustanovenému opatrovníkovi.

Žalobkyňa podala na vnútroštátny súd žiadosť o zaslanie rozhodnutia vnútroštátneho súdu s vyznačenou doložkou právoplatnosti a vykonateľnosti a s osvedčením ako európsky exekučný titul podľa ustanovenia § 353 ods. 1 [Občianskeho súdneho poriadku](#) a [nariadenia č. 805/2004](#). Listom z 3. novembra 2016 vnútroštátny súd žalobkyňu oznámil, že pre vydanie osvedčenia nie sú splnené podmienky, keďže nárok sa považuje za nesporný, keď s ním dlžník výslovne súhlasil alebo, keď proti nemu v priebehu konania nevzniesol žiadne námietky, ako mu to umožňujú právne predpisy dotknutého členského štátu, prípadne sa nezúčastňuje súdneho pojednávania, v ktorom sa o nároku rozhoduje, pokiaľ takáto neúčast' znamená podľa práva tohto členského štátu konkludentné uznanie nároku alebo skutočnosť, ktoré veriteľ tvrdí.

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

Žalobkyňa sa následne obrátila na ústavný súd a v podstate sa odvolávala na skutočnosť, že vnútroštátny súd v zmysle článku 267 ZFEÚ nepredložil Súdnemu dvoru Európskej únie (ďalej len „súdny dvor“) otázku, či rozsudok vydaný súdom po dokazovaní bez námietok alebo pripomienok žalovaného, pokiaľ ide o tieto skutočnosti, možno považovať za nesporný. Rozhodnutím z 26. septembra 2017 Ústavný súd ČR rozhodol, že postup, v rámci ktorého nebolo rozhodnutie, o aké ide vo veci samej, osvedčené ako európsky exekučný titul, a to bez predloženia otázky súdnemu dvoru, je protiústavný.

Vzhľadom na to, že vnútroštátny súd mal pochybnosti o tom, či nárok dotknutý vo veci samej možno považovať za nesporný, a rozhodnutie, ktoré má vydať, nemôže byť predmetom odvolania podľa vnútroštátneho práva, vnútroštátny súd usúdil, že je povinný predložiť vec súdnemu dvoru na začatie prejudiciálneho konania. Predmetom prejudiciálneho konania bola otázka či sa má [nariadenie č. 805/2004](#) vykladať v tom zmysle, že umožňuje, aby v prípade, keď súd nezískal adresu odporcu, mohol osvedčiť ako európsky exekučný titul súdne rozhodnutie o nároku, ktoré bolo vydané po pojednávaní, ktorého sa nezúčastnil ani žalovaný, ani opatrovník ustanovený na účely konania.

Právne posúdenie veci

Ako vyplýva z článku 12 nariadenia č. 805/2004 možnosť osvedčiť súdne rozhodnutie ako európsky exekučný titul podlieha dvom kumulatívnym podmienkam. Po prvé, toto rozhodnutie

sa musí týkať nároku, ktorý je „*nesporný*“ v zmysle článku 3 ods. 1 druhého pododseku písm. b) alebo c) tohto nariadenia. Myslí sa tým teda neexistencia námietok v priebehu súdneho konania a konkludentný súhlas vyplývajúci z toho, že dlžník sa nezúčastnil súdneho pojednávania týkajúceho sa tohto nároku, ani sa na ňom nenechal zastupovať svojím zástupcom.

Po druhé, súdne konanie, v ktorom bolo také rozhodnutie vydané, musí spĺňať minimálne procesné pravidlá stanovené v kapitole III tohto nariadenia. Tieto minimálne pravidlá majú za cieľ zabezpečiť, v súlade s odôvodnením 12 tohto nariadenia, aby bol dlžník informovaný v primeranom čase a takým spôsobom, aby si mohol pripraviť na jednej strane svoju obhajobu voči žalobe podanej voči jeho osobe, ako aj podmienky svojej aktívnej účasti na konaní s cieľom spochybniť dotknutý nárok, a aby sa na druhej strane, mohol pripraviť na dôsledky neúčasti na tomto konaní. Pokiaľ ide konkrétne o prípad rozsudku pre zmeškanie v zmysle článku 3 ods. 1 druhého pododseku písm. b) nariadenia č. 805/2004, je cieľom uvedených minimálnych procesných pravidiel zaručiť existenciu dostatočných záruk dodržania práva na obhajobu.

Súdny dvor uviedol, že vzhľadom na článok 14 ods. 2 nariadenia č. 805/2004, ako aj na jeho ciele a štruktúru, rozsudok pre zmeškanie vyhlásený v prípade, ak nie je možné zistiť bydlisko žalovaného, nemôže byť osvedčený ako európsky exekučný titul.

Tento záver platí aj napriek to-

mu, že vnútroštátny súd, ktorému sa nepodarilo zistiť adresu žalovanej, vymenoval opatrovníka na účely konania.

Je síce nesporné, že článok 15 nariadenia č. 805/2004 upravuje, že okrem prípadov doručovania stanovených v jeho článku 14, je možné doručovať aj zástupcovi dlžníka, treba však uviesť, že opatrovníka, ktorý bol vymenovaný na základe vnútroštátnej právnej úpravy dotknutej vo veci samej, nemožno považovať za „*zástupcu dlžníka*“ v zmysle uvedeného článku 15. Toto ustanovenie vykladané vo svetle odôvodnenia 16 tohto nariadenia sa totiž vzťahuje len na situácie, keď je dlžníkovi z legitímnych dôvodov objektívne znemožnené zastupovať samého seba v súdnom konaní alebo keď si na tento účel dobrovoľne určil zástupcu. Vo veci samej však existencia takých okolností nie je preukázaná.

Vzhľadom na to, že normotvorca Únie podmienil využitie doplnkového a fakultatívneho exekučného nástroja, akým je európsky exekučný titul, okrem iného tým, že je adresa dlžníka s určitosťou známa, čo sa v situácii, akou je tá vo veci samej, nesplnilo, v predjednávanej veci netreba overiť, či najmä so zreteľom na odôvodnenia 5 a 6 nariadenia č. 805/2004 možno nárok dotknutý vo veci samej považovať za nesporný, pretože ani žalovaná, ani jej opatrovník vymenovaný vnútroštátnym súdom sa pojednávania nezúčastnili a nenamietali voči povahe a výške tohto nároku.

Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že nariadenie

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

č. 805/2004 sa má vykladať v tom zmysle, že neumožňuje, aby v prípade, keď súd nezískal adresu žalovaného, bolo súdne rozhodnutie o nároku, ktoré bolo vydané po pojednávaní, ktorého sa nezúčastnil ani žalovaný, ani opatrovník ustanovený na účely konania, osvedčené ako európsky exekučný titul.

JUDr. Kristína Trubianska
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Výber rozhodnutí súdov členských štátov EÚ z oblasti správneho práva (JuriFast)

Prinášame Vám výber rozhodnutí z databázy Jurifast, ktorý je spravovaný ACA – Europe (<http://www.aca-europe.eu>). Prostredníctvom databázy Jurifast zabezpečuje ACA – Europe prístup k rozhodnutiam najvyšších správnych súdov, ktorými sa vykonáva právo Európskej únie. ACA-Europe je európske združenie zložené zo Súdneho dvora Európskej únie a štátnych rád alebo z najvyšších správnych jurisdikcií každého z členov Európskej únie. Cieľom ACA-Europe je umožniť lepšie pochopenie práva EÚ sudcami najvyšších správnych súdov v celej Európe a lepšie poznať fungovanie ostatných najvyšších správnych súdov pri vykonávaní práva EÚ; zlepšiť vzájomnú dôveru medzi sudcami najvyšších správnych súdov; podporovať efektívne a účinné fungovanie správneho súdnictva v EÚ; zabezpečiť výmenu názorov o právnych normách v správnych súdnych systémoch a napokon zabezpečiť prístup k rozhodnutiam najvyšších správnych súdov, ktorými sa vykonáva právo EÚ.

HOLANDSKO

Autor rozhodnutia
Štátna rada

Dátum rozhodnutia
21. november 2018

Značka konania
201701423/1 / V2 -
ECLI:NL:RVS:2018:3735

Právna oblasť

- azyl
- „pozápadnené“ ženy
- článok 10 ods. 1 [smernice 2011/95/EÚ](#) (tzv. kvalifikačná

azylová smernica)

- utečenci podľa [Dohovoru OSN o právnom postavení utečencov](#) (UNHCR)
- článok 3 [Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd](#)
- rozsudok SD EÚ v spojených veciach Y ([C-71/11](#)) a Z ([C-99/11](#)) proti Nemecku

Strany konania

odvolateľka

štátny tajomník pre bezpečnosť a spravodlivosť

Cudzie štátne príslušníčky, ktoré počas svojho pobytu v Holandsku prijali západný spôsob života, ktorý by nebol akceptovaný v ich krajine pôvodu, majú v Holandsku právo na azyl, ak spĺňajú určité podmienky. Tieto ženy môžu splniť podmienky na udelenie azylu iba v prípade, ak hodnoverne preukážu, že ich západný spôsob života je založený na náboženskom alebo politickom presvedčení. Právo na azyl im môže byť priznané tiež v prípade, ak hodnoverne preukážu, že už nebudú plne schopné prispôbiť sa normám, ktoré by sa na nich uplatňovali pri návrate do krajiny pôvodu. Západný spôsob života však nie je automaticky založený na náboženskom alebo politickom presvedčení. Štátny tajomník musí takéto tvrdenia preskúmať a posúdiť.

Prezentované súdne rozhodnutie sa týka mladej afganskej ženy, ktorá žiada o udelenie azylu, pričom svoju žiadosť odôvodňuje svojim západným spôsobom života. Štátny tajomník toto tvrdenie nepreskúmal a neposúdil. Senát preto rozhodol, že štátny tajomník musí opätovne prehodnotiť, či odvolateľka spĺňa vyššie uvedené podmienky. V tomto

odvolacom konaní senát opätovne potvrdil rozsudok okresného súdu z predchádzajúceho roku.

Cudzí štátni príslušníci môžu v Holandsku získať azyl, ak by sa v krajine pôvodu dostali do ohrozenia z dôvodu svojho náboženského alebo politického presvedčenia. Podľa názoru senátu západný spôsob života nevyhnutne nepredstavuje takéto presvedčenie. Postavenie žien v iných krajinách nie je rovnaké, ako v Holandsku, ale to samo osebe nestačí na udelenie azylu. Podľa senátu nie je cieľom práva na azyl riešenie rozdielov medzi jednotlivými krajinami.

Súdne rozhodnutie v tomto prípade znamená, že štátny tajomník musí prehodnotiť svoje rozhodnutie týkajúce sa danej žiadosti o azyl. V ten istý deň senát rozhodol aj v ďalšej veci inej ženy z Afganistanu (ECLI: NL: RVS: 2018: 3736) a jednej ženy zo Somálska (ECLI: NL: RVS: 2018: 3737).

Výber rozhodnutí súdov členských štátov EÚ z oblasti správneho práva (JuriFast)

ESTÓNSKO

Autor rozhodnutia
najvyšší súd

Dátum rozhodnutia
22. máj 2018

Značka konania
3-15-2079

Právna oblasť

- voľný pohyb kapitálu a sloboda platieb
- ochrana osobných údajov
- právo dotknutej osoby oboznámiť sa so svojimi osobnými údajmi
- zmena a doplnenie osobných údajov;
- dohľad nad podnikmi poskytujúcimi finančné služby
- povinnosť zachovávať služobné tajomstvo

V rámci konania pred Úradom pre finančný dohľad zaslala Nordea Bank danému úradu vyhlásenie, že spoločnosť B a jej spriaznené osoby boli počas niekoľkých rokov podozrivé z trestnej činnosti. Podľa osoby A, člena predstavenstva spoločnosti B, to bolo nepravdivé vyhlásenie, keďže osoba A, v spojitosti so spoločnosťou B, podozrivá z trestnej činnosti nebola. Z tohto dôvodu podala osoba A odvolanie najprv na Úrad pre finančný dohľad a následne aj na súd, aby rozhodol, že Úrad pre finančný dohľad konal protiprávne, keď osoba A nebola informovaná o spracovaní svojich osobných údajov, vyžiadaných informáciách o nich a ich zverejnení, o možnosti meniť a dopĺňať svoje osobné údaje v administratívnom spise a v iných databázach a o možnosti meniť a dopĺňať svoje osobné údaje v databázach tých orgánov a osôb, ktorým inšpekč-

ný orgán dané osobné údaje poskytol. Najvyšší súd pripustil, že zaslané vyhlásenie skutočne obsahovalo osobné údaje týkajúce sa osoby A, a tiež, že Úrad pre finančný dohľad bol spracovateľom týchto osobných údajov.

Súd vyhlásil, že príslušné právne predpisy umožňujú všetkým správnym orgánom spracúvať osobné údaje bez súhlasu dotknutej osoby a bez toho, aby danú dotknutú osobu o spracúvaní informovali, za účelom konania správneho orgánu v súlade so zákonnými povinnosťami pri plnení verejnej úlohy. To neznamená, že dotknutá osoba nemá právo získať informácie o svojich osobných údajov a požiadať o ich zmenu a doplnenie. Toto právo však môže byť obmedzené. Podľa odseku 43 a článku 13 ods. 1 [smernice 95/46/EHS](#) (smernica o ochrane osobných údajov), legitímnym cieľom takéhoto obmedzenia môže byť, okrem iného, ochrana základných hospodárskych alebo finančných záujmov členského štátu. Smernica a rozhodovacia prax súdu však ukazujú, že toto obmedzenie musí byť ustanovené zákonom a musí byť primerané. Úrad pre finančný dohľad založil svoje zamietnutie žiadosti osoby A na zákone o Úrade pre finančný dohľad, podľa ktorého nie je uskutočňovanie finančného dohľadu verejné a údaje získané v priebehu finančného dohľadu sú spravidla dôverné. Tento zákon vychádza, okrem iného, zo [smernice 2014/65/EÚ](#), ktorej predchodcom bola [smernica 2004/39/ES](#). Pri výklade smernice 2004/39/ES, Súdny dvor EÚ vo veci [C-140/13 Altmann a i.](#) objasnil všeobecnú potrebu dôvernosti

kontrolného postupu - povinnosť zachovávať služobné tajomstvo ako všeobecné pravidlo vyplývajúce zo smernice. Na základe uvedeného dospel najvyšší súd k záveru, že pri plnení verejných úloh je všeobecným východiskom čo možno najrozsiahlejší prístup dotknutej osoby k verejným informáciám a k svojim osobným údajom.

Sektor finančného dohľadu zohľadňuje iné východisko - prístup k verejným informáciám predstavuje výnimku, ktorá sa vzťahuje aj na prístup k osobným údajom. Povinnosť zachovávať služobné tajomstvo obmedzuje právo dotknutej osoby na prístup k osobným údajom. Najvyšší súd považoval preto odmietnutie žiadosti o poskytnutie informácii osobe A Úradom pre finančný dohľad za legitímne. Z tých istých dôvodov najvyšší súd rozhodol, že osoba A nemá ani právo požadovať zmenu a doplnenie údajov. Zmena a doplnenie údajov môže viesť k narušeniu povahy povinnosti zachovávať služobné tajomstvo, čo vedie k dôsledkom, ktoré poškodzujú dôvernosť. Jeden sudca s rozhodnutím nesúhlasil a uviedol, že na vyriešenie tejto otázky by bolo potrebné požiadať Súdny dvor EÚ o začatie konania o prejudiciálnej otázke, týkajúcej sa výkladu povinnosti zachovávať služobné tajomstvo obsiahnutej v smerniciach o finančných službách v spojitosti s právom na ochranu osobných údajov. Súdne spory, ktoré doteraz prebehli na Súdnom dvore ([C-140/13](#), [C-358/16](#), [C-15/16](#)) sa týkali v prvom rade prístupu k verejným informáciám a nie individuálneho práva na ochranu osobných údajov

Výber rozhodnutí súdov členských štátov EÚ z oblasti správneho práva (JuriFast)

NEMECKO

Autor rozhodnutia
Spolkový správny súd

Dátum rozhodnutia
24. apríl 2008

Značka konania
BVerwG 1 C 20.07

Právna oblasť

- právo vyplývajúce z asociačnej dohody medzi EHS a Tureckom;
- predĺženie práva na pobyt manžela po rozvoze;
- ujma v dôsledku zneužitia práv;
- žiadosť o prejudiciálne konanie pred SDEÚ

Sťažovateľ je turecký štátny príslušník. Vo veku 22 rokov vstúpil do Nemecka a oženil sa s tureckou štátnou príslušníčkou s trvalým pobytom v Nemecku. Získal povolenie na trvalý pobyt. Manželstvo bolo nakoniec rozvedené v novembri 2003. Sťažovateľ bol opakovane odsúdený za násilné trestné činy, naposledy v roku 2004 na trest odňatia slobody s celkovým trvaním dva roky za znásilnenie v spojitosti s úmyselným ublížením na zdraví. Obeťou bola jeho bývalá manželka. V júli 2005 krajský úrad (*Regierungspräsidium*) v Stuttgarte vyhostil sťažovateľa z Nemecka. Správny súd a vyšší správny súd Bádensko-Württembersko považovali vyhostenie za nezákonné, pretože sťažovateľ požíval zvýšenú ochranu pred vyhostením, ktorá mu bola udelená prostredníctvom jeho bývalej manželky osobitnými predpismi vyplývajúcimi z asociačnej dohody medzi EHS a Tureckom (čl. 7 ARB

1/80). Krajský úrad (*Regierungspräsidium*) ignoroval ustanovenia asociačnej dohody medzi EHS a Tureckom pri vydaní príkazu na vyhostenie z dôvodu, že do konania nebol zapojený žiadny nezávislý úrad. Spolková krajina Bádensko-Württembersko podala proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok.

Spolkový správny súd (*Bundesverwaltungsgericht*) položil Súdnemu dvoru EÚ podľa čl. 234 ods. 1, 3 [Zmluvy o založení Európskeho Spoločenstva](#) nasledovné otázky:

Zostáva obvykle zachované právo na zamestnanie a právo na pobyt manžela/manželky zamestnanca tureckej národnosti v členskom štáte podľa článku 7 ods. 1 zarážky 2 rozhodnutia asociačnej rady EHS — Turecko č. 1/80 aj po rozvoze tohto manželstva?

V prípade, ak je odpoveď na otázku 1 áno:

Je to nesprávne uplatnenie práva na pobyt odvodeného od práva na pobyt bývalej manželky podľa článku 7 ods. 1 zarážky 2 rozhodnutia asociačnej rady EHS — Turecko č. 1/80, ak turecký občan túto bývalú manželku znásilnil a spôsobil jej ublíženie na zdraví po nadobudnutí tohto práva na pobyt a ak bol za tento čin odsúdený na trest odňatia slobody na dva roky?

ŠPANIELSKO

Autor rozhodnutia
najvyšší súd

Dátum rozhodnutia
18. jún 2018

Značka konania
4791/2016

Právna oblasť

- dedičské právo
- prechod zodpovednosti vyplývajúcej zo štátnej úpravy dane z dedičstva a darovania

Senát posudzuje odvolanie podané proti Dohode Rady ministrov, ktorá zamietla žiadosť o odškodnenie za majetkovú zodpovednosť štátu predloženú odvolateľom s odvolaním sa na rozsudok Súdneho dvora EÚ z 3. septembra 2014 (prípád [C-127/12](#)), vo vzťahu k dani z dedičstva a darovania, založenú na uvedenom v zbierke rozsudkov a rozhodnutí najvyššieho súdu [Španielska] zo 17. októbra 2017 (záznam č. 2/16), z 23. októbra 2017 (záznam č. 4889/16), z 24. októbra 2017 (záznam č. 5062/16) a zo 14. decembra 2017 (záznam č. 4822/16) riešiacimi otázkami, ktoré boli teraz položené. Vyššie uvedený rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 3. septembra 2014 v podstate vyhlásil, že Španielsko nesplnilo svoje povinnosti podľa článku 63 [ZFEÚ](#) a článku 40 Dohody o Európskom hospodárskom priestore z 2. mája 1992, a to tým, že umožnilo, aby sa vytvorili rozdiely v zdaňovaní darov a [predmetu] dedičstva medzi dedičmi a obdarovanými žijúcimi v Španielsku a obdarovanými žijúcimi mimo územia Španielska, medzi obyvateľmi s bydliskom na úze-

Výber rozhodnutí súdov členských štátov EÚ z oblasti správneho práva (JuriFast)

mí Španielska alebo mimo neho a medzi darovaním a podobnými úkonmi vo vzťahu k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa na území Španielska a mimo neho

Senát potvrdzuje súbeh požiadaviek, ktoré vzišli zo skúmaného prípadu majetkovej zodpovednosti zákonodarného štátu: dostatočne charakterizované porušenie (t. j. zjavné a závažné) európskeho práva, príčinná súvislosť, splnenie podmienky podľa článku 142 ods. 5 zákona č. 30/[19]92 sa nevyžaduje na to, aby sa dala spochybniť samolikvidácia a akreditácia škody.

Mgr. Radka Moncol'ová
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Zaistení maloletí migranti bez sprievodu

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

Preklad materiálu (tzv. *factsheet*), ktorý zostavilo tlačové oddelenie Európskeho súdu pre ľudské práva

„Je dôležité mať na pamäti, že [mimoriadna zraniteľnosť dieťaťa] je rozhodujúcim faktorom a ... má prednosť pred úvahami týkajúcimi sa ... postavenia nelegálneho prisťahovalca,“ (rozsudok [Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga proti Belgicku](#) z 12. októbra 2006, ods. 55).

"Deti majú špecifické potreby, ktoré súvisia najmä s ich vekom a nedostatkom nezávislosti, ale aj s ich statusom žiadateľa o azyl. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj len „Súd“) tiež poznamenal, že [Dohovor o právach dieťaťa](#) vyzýva štáty, aby prijali vhodné opatrenia na zabezpečenie, aby dieťa, ktoré sa snaží získať status utečenca, požívalo ochranu a humanitárnu pomoc, či už je dieťa samo alebo ho sprevádzajú rodičia..." (rozsudok [Abdullahi Elmi a Aweys Abubakar proti Malte](#) z 22. novembra 2016, ods. 103).

PODMIENKY ZAISTENIA

[Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga proti Belgicku](#)

12. október 2006

(pozri tiež nižšie v časti Pozbavenie slobody)

Tento prípad sa týkal takmer dvojmesačného zaistenia päťročnej konžskej štátnej občianky v tranzitnom centre pre dospelých, riadenom cudzineckým úradom blízko bruselského letiska, ktorá cestovala sama, aby sa pripojila k svojej matke, ktorá získala status utečenca v Kanade a jej následného vyhostenia do krajiny pôvodu. Sťažovateľky (matka a dieťa) predovšetkým uviedli, že zaistenie dieťaťa predstavovalo neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie.

Európsky súd pre ľudské práva rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd** (ďalej len „Dohovor“) (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), pokiaľ ide o dieťa, konštatujúc, že jeho zaistenie preukázalo nedostatok ľudskosti a pred-

stavovalo neľudské zaobchádzanie. Poznamenal najmä, že dieťa bez sprievodu svojich rodičov bolo zaistené na dva mesiace v centre určenom pre dospelých, a to bez poradenstva alebo pedagogickej pomoci od kvalifikovanej osoby osobitne poverenej na tento účel. Starostlivosť, ktorá mu bola poskytnutá, nebola dostatočná na to, aby spĺňala jeho potreby. Okrem toho, vzhľadom na veľmi mladý vek, skutočnosť, že bolo ako nelegálny cudzinec v cudzej krajine a skutočnosť, že bolo bez sprievodu svojej rodiny, bolo dieťa v mimoriadne zraniteľnej situácii. Avšak neexistoval žiaden špecifický právny rámec, ktorý by upravoval situáciu maloletých cudzincov bez sprievodu a aj keď orgány boli v pozícii, aby zabránili situácii alebo ju napravili, neprijali primerané opatrenia na splnenie povinnosti postarať sa o dieťa.

[Rahimi proti Grécku](#)

5. apríl 2011

(pozri tiež nižšie v časti Pozbavenie slobody)

Tento prípad sa týkal najmä podmienok, v ktorých bol maloletý

afganský žiadateľ o azyl, ktorý nelegálne vstúpil do Grécka, držaný v záchytnom centre Pagani na ostrove Lesbos a následne prepustený s cieľom jeho vyhostenia.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3 Dohovoru** (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) konštatujúc, že aj pri zohľadnení skutočnosti, že zaistenie trvalo len dva dni, podmienky zaistenia sťažovateľa samy osebe predstavovali ponižujúce zaobchádzanie. Poznamenal najmä, že podmienky zaistenia v centre, hlavne pokiaľ ide o ubytovanie, hygienu a infraštruktúru, boli tak zlé, že otriasli samotným významom ľudskej dôstojnosti. Okrem toho, vzhľadom na jeho vek a osobné pomery bol sťažovateľ v mimoriadne zraniteľnej pozícii a orgány pri jeho zaistení nevážili jeho osobitnú situáciu.

[Mohamad proti Grécku](#)

11. december 2014

(pozri tiež nižšie v časti Pozbavenie slobody)

Tento prípad sa týkal najmä podmienok zaistenia sťažovateľa, irackého štátneho občana, ktorý

Zaistení maloletí migranti bez sprievodu

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

bol v čase zadržania maloletý bez sprievodu, na hraničnom priechode Soufli až do jeho vyhostenia. Sťažoval sa, že jeho postavenie ako maloletého nebolo vzaté do úvahy, keď bol držaný na hraničnom priechode Soufli a na tamajšie podmienky zaistenia.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** Dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) konštatujúc, že podmienky zaistenia sťažovateľa na hraničnom priechode Soufli predstavovali neľudské a ponižujúce zaobchádzanie. Súd najmä poznamenal, že sťažovateľ zostal uväznený viac ako päť mesiacov v neprijateľných podmienkach, ako opísal *inter alia* Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT).

Súd taktiež rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 13** Dohovoru (právo na účinný opravný prostriedok) v **spojení s článkom 3**, konštatujúc, že sťažovateľ nemal žiaden účinný opravný prostriedok, ktorým by namietal podmienky zaistenia.

Abdullahi Elmi a Aweys Abubakar proti Malte

22. november 2016

(pozri tiež nižšie v časti Pozbavenie slobody)

Tento prípad sa týkal zaistenia dvoch somálskych štátnych občanov v stredisku Safi Barracks počas ôsmich mesiacov, čakajúcich na výsledok ich azylového konania a najmä na výsledok procedúry zameranej na určenie, či sú maloletí alebo nie. Sťažovali sa najmä na podmienky zaistenia.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** Dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), konštatujúc, že v posudzovanom prípade kumulatívny účinok namietaných podmienok, ktoré zahŕňali preplnenosť, nedostatok svetla a vetrania, žiadne organizované aktivity a napätú, násilnú atmosféru počas približne ôsmich mesiacov, predstavoval ponižujúce zaobchádzanie. Tieto podmienky boli ešte zložitejšie vzhľadom na zraniteľné postavenie sťažovateľov ako žiadateľov o azyl a maloletých. V skutočnosti pre nich neexistoval žiaden mechanizmus podpory a toto, v kombinácii s nedostatkom informácií o tom, čo sa s nimi stane, alebo ako dlho budú zaistení, zväčšilo ich obavy. Okrem toho, v posudzovanom prípade sťažovateľa, ktorí mali šesťnásť a sedemnásť rokov, boli pre svoj vek ešte zraniteľnejší, ako ktorýkoľvek iný dospelý žiadateľ o azyl, zaistený v tom čase.

H. A. a ďalší proti Grécku (sťažnosť č. 19951/16)

28. február 2019

Tento prípad sa týkal umiestnenia deviatich migrantov, maloletých bez sprievodu, na rôznych policajných staniciach v Grécku na obdobia od 21 do 33 dní. Migranti boli následne premiestnení do prijímacieho strediska Diavata a potom do špecializovaných zariadení pre maloletých. Všetci sťažovatelia sa sťažovali najmä na podmienky zaistenia a na chýbajúci účinný opravný prostriedok, ktorým by sa sťažovali na tieto podmienky. Tvrdili tiež, že boli umiestnení v policajných celách a nemohli podať

opravný prostriedok napádajúci zákonnosť ich zaistenia

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** Dohovoru (zákaz neľudského a ponižujúceho zaobchádzania) pre podmienky zaistenia sťažovateľov na policajných staniciach. Konštatoval najmä, že podmienky zaistenia, ktorým boli vystavení v rôznych policajných staniciach, predstavovali ponižujúce zaobchádzanie a vysvetlil, že zaistenie v týchto priestoroch im mohlo spôsobiť pocit izolovanosti od vonkajšieho sveta, s možnými negatívnymi následkami pre ich fyzické a morálne blaho.

Súd tiež rozhodol, že životné podmienky v stredisku Diavata, ktoré malo bezpečnú zónu pre maloletých bez sprievodu, **neprekročili stanovenú mieru závažnosti pre uplatnenie článku 3** Dohovoru.

Ďalej dospel k záveru, že sťažovatelia nemali účinný opravný prostriedok, a preto rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 13** Dohovoru (právo na účinný opravný prostriedok) v **spojení s článkom 3**.

Napokon Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 5 ods. 1 a ods. 4** Dohovoru (právo na slobodu a osobnú bezpečnosť / právo na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti pozbavenia slobody), konštatujúc najmä, že umiestnenie sťažovateľov na hraničných priechodoch a policajných staniciach možno považovať za pozbavenie slobody, ktoré nebolo zákonné. Súd tiež poznamenal, že sťažovatelia predtým, ako Národná organizácia pre sociálnu solidaritu

Zaistení maloletí migranti bez sprievodu

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

(„EKKA“) odporučila ich umiestnenie do prijímacích stredísk pre maloletých bez sprievodu, strávili niekoľko týždňov na policajných staniciach, a že prokurátor na trestnom súde, ktorý bol ich zákonným zástupcom, ich neskontoval s advokátom a nepodal v ich prospech odvolanie za účelom ukončenia ich zaistenia na policajných staniciach s cieľom urýchliť ich premiestnenie do vhodných zariadení.

Sh. D. a ďalší proti Grécku, Rakúsku, Chorvátsku, Maďarsku, Severnému Macedónsku, Srbsku a Slovinsku (sťažnosť č. 14165/16)

13. jún 2019¹

Tento prípad sa týkal životných podmienok 5 maloletých migrantov z Afganistanu bez sprievodu, ktorí vstúpili do Grécka ako maloletí migranti bez sprievodu v roku 2016, keď mali 14 až 17 rokov. Presnejšie, dvaja zo sťažovateľov sa sťažovali na životné podmienky na policajných staniciach Polykastro a Filiata, kde boli držaní v „ochrannom zaistení“, kým štyria sťažovatelia sa sťažovali na životné podmienky v tábore v Idomeni. Traja zo sťažovateľov tiež tvrdili, že ochranné zaistenie na policajných staniciach v Polykastro, Filiata a Aghios Stefanos predstavovalo nezákonné pozbavenie slobody

Súd vyhlásil sťažnosti proti Rakúsku, Chorvátsku, Maďarsku, Severnému Macedónsku, Srbsku a Slovinsku za **neprijateľné** ako zjavne nepodložené. Ďalej rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** (zákaz neľudského

a ponižujúceho zaobchádzania) Dohovoru Gréckom.

Po prvé, Súd zistil, že podmienky zaistenia troch zo sťažovateľov na rôznych policajných staniciach predstavovali ponižujúce zaobchádzanie, konštatujúc, že zaistenie na týchto miestach malo tendenciu vyvolať v dotknutých osobách pocity izolácie od vonkajšieho sveta s potenciálne negatívnymi dosahmi na ich fyzickú a psychickú pohodu.

Po druhé, poznamenal, že orgány neurobili všetko, čo možno od nich oprávnené očakávať, aby splnili záväzok ochrániť a postarať sa o štyroch sťažovateľov, ktorí mesiac žili v tábore Idomeni v prostredí nevhodnom pre mladistvých. Tento záväzok bol na Grécku, pokiaľ ide o osoby, ktoré boli pre svoj vek mimoriadne zraniteľné.

Súd tiež rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 5 ods. 1** (právo na slobodu a bezpečnosť) Dohovoru Gréckom, čo sa týka troch sťažovateľov, konštatujúc, že umiestnenie týchto sťažovateľov na policajných staniciach predstavovalo pozbavenie slobody, keďže grécka vláda nevysvetlila, prečo orgány radšej umiestnili sťažovateľov na policajných staniciach – a v ponižujúcich podmienkach zaistenia – než do alternatívneho dočasného ubytovania. Zaistenie týchto sťažovateľov preto nebolo zákonné.

POZBAVENIE SLOBODY A NAPADNUTIE ZÁKONNOSTI POZBAVENIA SLOBODY

Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga proti Belgicku

12. október 2006

(pozri tiež vyššie v časti Podmienky zaistenia a nižšie v časti Právo na rešpektovanie rodinného života)

Tento prípad sa týkal najmä takmer dvojmesačného zaistenia päťročnej konžskej štátnej občianky v tranzitnom centre pre dospelých, riadenom cudzineckým úradom blízko bruselského letiska, ktorá cestovala sama, aby sa pripojila k svojej matke, ktorá získala status utečenca v Kanade.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 5 ods. 1** Dohovoru (právo na slobodu a bezpečnosť) vo vzťahu k maloletej sťažovateľke, konštatujúc, že belgický právny systém v tom čase a jeho fungovanie v posudzovanom prípade, nechránil dostatočne jej právo na slobodu. Poznamenal najmä, že dieťa bolo zaistené v uzavretom centre určenom pre nelegálnych cudzincov v rovnakých podmienkach ako dospelí. Tieto podmienky neboli prispôbené stavu extrémnej zraniteľnosti, v ktorom sa maloletá ocitla v dôsledku jej postavenia maloletej cudzinky bez sprievodu.

Súd tiež rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 5 ods. 4** Dohovoru (právo na urýchlené rozhodnutie súdu o zákonnosti pozbavenia slobody), konštatujúc, že úspešné odvolanie dieťaťa proti zaisteniu bolo zmarené. V tomto ohľade najmä pozname-

Zaistení maloletí migranti bez sprievodu

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

nal, že belgické orgány rozhodli o dátume odchodu dieťaťa deň po tom, ako podalo žiadosť o prepustenie na *chambre du conseil*, to znamená ešte skôr, ako o tom rozhodla *chambre du conseil*. V žiadnom štádiu sa nesnažili prehodnotiť postoj. Navyše, deportácia prebehla napriek skutočnosti, že neuplynula 24-hodinová lehota na odvolanie prokurátora, a že počas tejto lehoty platil odklad.

Bubullima proti Grécku

28. október 2010

Prvý sťažovateľ, maloletý albánsky štátny občan, žil v Grécku so svojim strýkom, ktorému bol zverený do starostlivosti. Po zatknutí imigračnou políciou, ktorá začala konanie o vyhostení z dôvodu, že nemal platné povolenie na pobyt, bol následne dočasne zaistený a potom, keď bolo prijaté rozhodnutie o jeho vyhostení, zostal v zaistení, aby sa zabránilo jeho úteku. Tvrdil, že grécke súdy nerozhodli urýchlene o jeho žiadosti o prepustenie, a že nemal žiaden opravný prostriedok, ktorým by napadol zákonnosť zaistenia.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 5 ods. 4** Dohovoru (právo na urýchlené rozhodnutie súdu o zákonnosti pozbavenia slobody), pokiaľ ide o prvého sťažovateľa, konštatujúc, že opravné prostriedky, ktoré mu vnútroštátne právo poskytovalo, nespĺňali požiadavky tohto ustanovenia, najmä požiadavku „urýchlenosti.“

Rahimi proti Grécku

5. apríl 2011

(pozri tiež vyššie v časti Podmienky zaistenia)

Tento prípad sa týkal zaistenia maloletého cudzinca bez sprievodu v záchytnom centre pre dospelých. Sťažovateľ predovšetkým tvrdil, že nebol informovaný o dôvodoch zaistenia ani o žiadnych opravných prostriedkoch v tejto súvislosti.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 5 ods. 1** Dohovoru (právo na slobodu a bezpečnosť), konštatujúc, že zaistenie sťažovateľa nebolo zákonné. Poznamenal najmä, že zaistenie sťažovateľa malo základ v zákone a jeho cieľom bolo zabezpečenie vyhostenia. Navyše, vo všeobecnosti nemožno tvrdiť, že dĺžka jeho zaistenia – dva dni – bola neprimeraná s ohľadom na dosiahnutie tohto cieľa. Avšak grécke orgány vôbec neprihliadli na najlepší záujem sťažovateľa ako maloletého ani na jeho individuálnu situáciu ako maloletého bez sprievodu. Navyše neskúmali, či bolo umiestnenie sťažovateľa v záchytnom centre nevyhnutné, ako posledná možnosť, alebo či na zabezpečenie jeho vyhostenia nemohlo postačovať menej drastické opatrenie. Tieto faktory vyvolali pochybnosti o dobrej viere orgánov pri výkone zaškoľovacieho opatrenia.

Súd tiež rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 5 ods. 4** Dohovoru (právo na urýchlené rozhodnutie súdu o zákonnosti pozbavenia slobody). V tomto ohľade najmä poznamenal, že sťažovateľ v praxi nemohol kontaktovať advokáta. Okrem toho,

informačná brožúra približujúca niektoré dostupné opravné prostriedky bola napísaná v jazyku, ktorému by nerozumel, hoci rozhovor s ním bol vedený v jeho materinskom jazyku. Sťažovateľ bol tiež zaregistrovaný ako maloletý so sprievodom, aj keď nemal žiadneho opatrovníka, ktorý by mohol konať ako jeho právny zástupca. Preto, aj za predpokladu, že by boli opravné prostriedky účinné, Súd nezistil, ako by ich mohol sťažovateľ využiť.

Pozri tiež rozsudok vo veci Housein proti Grécku z 24. októbra 2013.

Mohamad proti Grécku

11. december 2014

(pozri tiež vyššie v časti Podmienky zaistenia)

Tento prípad sa týkal najmä zákonnosti zaistenia sťažovateľa, irackého štátneho občana, ktorý bol v čase zadržania maloletý bez sprievodu, na hraničnom priechode Soufli až do jeho vyhostenia.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 5 ods. 1** Dohovoru (právo na slobodu a bezpečnosť), konštatujúc najmä, že sťažovateľ bol zadržaný a zaistený bez ohľadu na jeho postavenie maloletého bez sprievodu, a keď dosiahol plnoletosť, grécke orgány predĺžili jeho zaistenie bez prijatia akýchkoľvek opatrení na jeho vyhostenie.

Abdullahi Elmi a Aweys Abubakar proti Malte

22. november 2016

(pozri tiež vyššie v časti Podmienky zaistenia)

Obaja sťažovatelia predovšetkým tvrdili, že ich zaistenie

Zaistení maloletí migranti bez sprievodu

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

v stredisku Safi Barracks počas ôsmich mesiacov bolo svojvoľné a nezákonné, a že nemali opravný prostriedok, aby napadli zákonnosť svojho zaistenia.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 5 ods. 1** Dohovoru (právo na slobodu a osobnú bezpečnosť), poznamenajúc najmä, že sťažovatelia boli maloletí a ich zaistenie v nevhodných podmienkach bolo mimoriadne dlhé.

Tiež rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 5 ods. 4** Dohovoru (právo na urýchlené rozhodnutie súdu o zákonnosti pozbavenia slobody), keďže sťažovatelia nemali účinný opravný prostriedok, aby napadli zákonnosť ich zaistenia.

H. A. a ďalší proti Grécku (sťažnosť č. 19951/16)

28. február 2019

Pozri vyššie v časti Podmienky zaistenia.

Sh. D. a ďalší proti Grécku, Rakúsku, Chorvátsku, Maďarsku, Severnému Macedónsku, Srbsku a Slovinsku (sťažnosť č. 14165/16)

13. jún 2019²

Pozri vyššie v časti Podmienky zaistenia.

PRÁVO NA REŠPEKTOVANIE RODINNÉHO ŽIVOTA

Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga proti Belgicku

12. október 2006

(pozri vyššie v časti Podmienky zadržania a Odňatie slobody)

Tento prípad sa týkal takmer dvojmesačného zaistenia päťročnej konžskej štátnej občianky v tranzitnom centre pre dospelých, riadenom cudzineckým úradom blízko bruselského letiska, ktorá cestovala sama, aby sa pripojila k svojej matke, ktorá získala status utečenca v Kanade a jej následného odsunu do krajiny pôvodu. Sťažovateľky (matka a dieťa) predovšetkým uviedli, že zaistenie dieťaťa predstavovalo neprimeraný zásah do ich práva na rešpektovanie rodinného života.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 8** Dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) vo vzťahu k dieťaťu a matke z dôvodu zaistenia dieťaťa. Konštatoval najmä, že jedným z dôsledkov zaistenia dieťaťa bolo oddeliť ju od strýka (s ktorým pricestovala na bruselské letisko), v dôsledku čoho sa stala maloletou cudzinkou bez sprievodu a vo vzťahu k tejto kategórii bolo v tom čase právne vákuum. Zaistenie výrazne zdržalo opätovné spojenie s jej matkou.

Súd ďalej poznamenal, že belgické orgány ani zďaleka nena pomáhali jej opätovnému spojeniu s matkou, ich kroky tomu bránili. Belgické orgány, od začiatku informované, že matka dieťaťa je v Kanade, si mali

od kanadských orgánov vyžiadať podrobné informácie s cieľom objasniť situáciu a dosiahnuť skoré opätovné zlúčenie matky a dcéry.

Napokon Súd konštatoval, že keďže neexistovalo riziko snahy dieťaťa vyhnúť sa dohľadu belgických orgánov, jej zaistenie v uzavretom centre pre dospelých neslúžilo žiadnemu účelu, a že mohli byť prijaté iné opatrenia nápomocnejšie vyššiemu záujmu dieťaťa. Okrem toho, keďže dieťa bolo maloletým cudzincom bez sprievodu, Belgicko malo povinnosť uľahčiť opätovné zlúčenie rodiny. Súd preto konštatoval, že došlo k neprimeranému zásahu do práva sťažovateľov na rešpektovanie ich rodinného života.

Súd tiež v tomto prípade rozhodol, že k došlo k **porušeniu článku 8** Dohovoru vo vzťahu k dieťaťu a jeho matke z dôvodu vyhostenia dieťaťa do jeho krajiny pôvodu.

Zaistení maloletí migranti bez sprievodu

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

TEXTY A DOKUMENTY

Pozri najmä:

- [Príručku o európskom práve v oblasti azylu, hraníc a imigrácie](#), Agentúry Európskej únie pre základné práva / Európskeho súdu pre ľudské práva, 2013;
- [webovú stránku](#) komisárky Rady Európy pre ľudské práva o tematickej práci "Migrácia;"
- [webovú stránku](#) osobitného zástupcu generálneho tajomníka Rady Európy pre migráciu a utečencov.

Poznámky:

¹ Tento rozsudok nadobudne právoplatnosť za podmienok stanovených v článku 44 ods. 2 Európskeho dohovoru o ľudských právach.

² Tento rozsudok nadobudne právoplatnosť za podmienok stanovených v článku 44 ods. 2 Európskeho dohovoru o ľudských právach.

Zdroj:

Factsheet — Unaccompanied migrant minors in detention [online]. Štrasburg : Európsky súd pre ľudské práva, 2019 [cit. 2019-06-24]. Dostupné na internete: <https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Unaccompanied_migrant_minors_detention_ENG.pdf>

Preklad:

Kancelária zástupcu Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva

Zaistení maloletí migranti so sprievodom

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

Preklad materiálu (tzv. *factsheet*), ktorý zostavilo tlačové oddelenie Európskeho súdu pre ľudské práva

„Mimoriadna zraniteľnosť dieťaťa je rozhodujúcim faktorom a má prednosť pred úvahami týkajúcimi sa postavenia nelegálneho prisťahovalca (...). ... Deti majú špecifické potreby, ktoré súvisia najmä s ich vekom a nedostatkom nezávislosti, ale aj s ich statusom žiadateľa o azyl. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj len „Súd“) navyše konštatoval, že [Dohovor o právach dieťaťa](#) vyzýva štáty, aby prijali vhodné opatrenia na zabezpečenie, aby dieťa, ktoré sa snaží získať status utečenca, požívalo ochranu a humanitárnu pomoc, či už je dieťa samo alebo ho sprevádzajú rodičia (...).“ (rozsudok [Popov proti Francúzsku](#) z 19. januára 2012, ods. 91).

Obmedzujúce opatrenie musí ... byť primerané cieľu, ktorý orgány sledujú, a to výkonu rozhodnutia o vyhodení ... Z judikatúry Súdu vyplýva, že pokiaľ ide o rodiny, orgány musia pri posudzovaní proporcionality brať do úvahy najlepší záujem dieťaťa. V tejto súvislosti ... existuje v súčasnosti široký konsenzus – vrátane medzinárodného práva – na podpore ideí, že pri všetkých rozhodnutiach týkajúcich sa detí musí byť ich najlepší záujem prvoradý (...). Ochrana najlepšieho záujmu dieťaťa zahŕňa pokiaľ možno udržanie rodiny pospolu a zváženie iných možností, aby zaistenie maloletých osôb bolo iba poslednou možnosťou ...“ (rozsudok [Popov proti Francúzsku](#) z 19. januára 2012, ods. 140 – 141).

PODMIENKY ZAISTENIA

Muskhadzhiyeva a ďalší proti Belgicku

19. január 2010

(pozri tiež nižšie v časti Pozbavenie slobody)

Sťažovatelia - matka a jej štyri deti (v príslušnom období vo veku sedem mesiacov, tri a pol roka, päť a sedem rokov), ruskí štátni občania čečenského pôvodu - v októbri 2006 po úteku z Grozného (Čečensko) prišli do Belgicka, kde požiadali o azyl. Keďže strávili nejaký čas v Poľsku, poľské orgány súhlasili, že sa ich ujmu na základe nariadenia „Dublin II.“¹ Belgické orgány preto vydali rozhodnutie, ktorým zamietli žiadosť o povolenie na pobyt v Belgicku a nariadili im opustiť krajinu. V januári 2007 boli umiestnení v uzavretom tranzitnom centre vedenom cudzineckým úradom blízko bruselského letiska, kde boli cudzinci (jednotliví dospelí

alebo rodiny) zadržívaní až do ich vyhodenia z krajiny.

Vzhľadom na nízky vek detí, dĺžku ich zaistenia a zdravotný stav, ktorý potvrdzovali lekárske osvedčenia počas ich zadržania, Európsky súd pre ľudské práva konštatoval, že podmienky, v ktorých boli deti držané v uzavretom tranzitnom centre, dosahovali minimálnu mieru závažnosti, aby predstavovali **porušenie článku 3** (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) [Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd](#) (ďalej len „Dohovor“). Súd najmä pripomenul, že mimoriadna zraniteľnosť dieťaťa bola rozhodujúcim faktorom a mala prednosť pred statusom nelegálneho cudzinca. Je pravdou, že v posudzovanom prípade uvedené štyri deti neboli oddelené od matky, čo však nestačilo na oslobodenie orgánov od ich povinnosti chrániť deti. Boli držané viac ako mesiac v uzavretom centre, ktoré nebolo

určené na ubytovanie detí, ako potvrdili viaceré správy citované Súdom. Súd tiež poukázal na obavy vyjadrené nezávislými lekármi o zdravotný stav detí.

Súd však rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 3** Dohovoru vo vzťahu k prvej sťažovateľke, poznamenajúc najmä, že nebola oddelená od svojich detí a ich stála prítomnosť musela do istej miery zmierniť jej obavy a frustráciu, ktorú musela cítiť, pretože ich nemohla chrániť pred podmienkami zaistenia, teda opatrenie nedosiahlo stanovenej úrovne závažnosti na to, aby predstavovalo neľudské zaobchádzanie.

Kanagaratnam a ďalší proti Belgicku

13. december 2011

(pozri tiež nižšie v časti Pozbavenie slobody)

Tento prípad sa týkal srílanských štátnych občanov tamilskeho pôvodu, matky a jej troch detí

Zaistení maloletí migranti so sprievodom

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

(v príslušnom období vo veku trinásť, jedenásť a osem rokov), žiadajúcich o azyl, ktorí prišli do Belgicka v januári 2009 a boli zaistení takmer štyri mesiace v uzavretom tranzitnom centre až do ich vyhostenia.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3 Dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania)** vo vzťahu k deťom. Poznamenal najmä, že okolnosti posudzovaného prípadu boli porovnateľné s okolnosťami prípadu Muskhadzhiyeva a ďalší proti Belgicku (pozri vyššie). Súd tiež zopakoval, že mimoriadna zraniteľnosť detí, ktoré boli traumatizované ešte pred príchodom do Belgicka v dôsledku okolností súvisiacich s občianskou vojnou v ich domovskej krajine a ich útekem, bola tiež uznaná belgickými orgánmi, keďže napokon udelili rodine status utečencov. Táto zraniteľnosť sa zvýšila príchodom do Belgicka po ich zatknutí na hranici a umiestnení do uzavretého centra až do ich vyhostenia. Preto napriek tomu, že deti boli sprevádzané matkou, Súd bol toho názoru, že umiestnením do uzavretého centra ich belgické orgány vystavili pocitom úzkosti a menejcennosti a s úplnou znalosťou faktov ohrozili ich vývoj. Preto situácia, ktorú deti zažili, predstavovala neľudské a ponižujúce zaobchádzanie.

Súd však konštatoval, že **nedošlo k porušeniu článku 3 Dohovoru**, pokiaľ ide o matku detí. Hoci uznal, že oslabenie jej rodičovskej úlohy, jej zmenšený vplyv na riadenie života svojich detí a jej bezmocnosť ukončiť utrpenie svojich detí ju určite vystavilo nesmiernej neistote a bezrad-

nosti, nemal dostatok dôvodov, aby sa odchýlil od prístupu prijaťého v prípade Muskhadzhiyeva a ďalší.

Popov proti Francúzsku

19. január 2012

(pozri tiež nižšie v časti Pozbavenie slobody a Právo na rešpektovanie rodinného života)

Sťažovatelia, manželský pár z Kazachstanu, sprevádzaný ich dvoma deťmi, požiadal o azyl vo Francúzsku, ale ich žiadosť bola zamietnutá, rovnako ako aj žiadosti o povolenie na pobyt. V auguste 2007 sťažovatelia a ich deti, v tom čase vo veku päť mesiacov a tri roky, boli zatknutí vo svojom domove a vzatí do policajnej väzby a nasledujúci deň boli presunutí na letisko Charles-de-Gaulle, aby odleteli naspať do Kazachstanu. Let však bol zrušený a sťažovatelia a ich deti boli odvedení do administratívneho záchytného centra Rouen-Oissel, určeného na ubytovanie rodín.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3 Dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania)** vo vzťahu k podmienkam zaistenia detí. Konštatoval najmä, že zatiaľ čo rodiny boli v centre Rouen-Oissel oddelené od ostatných zaistených, jedinými dostupnými lôžkami boli posteľe pre dospelých so železným rámom, ktoré boli pre deti nebezpečné. Neboli tam ani žiadne ihriská alebo aktivity pre deti a dvere s automatickým otváraním do miestností boli pre ne nebezpečné. Súd ďalej poznamenal, že komisár Rady Európy pre ľudské práva a Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského alebo poni-

žujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT) tiež poukázali na to, že stres, neistota a nepriateľská atmosféra v týchto strediskách bola pre malé deti zlá a v rozpore s princípmi medzinárodnej ochrany detí, podľa ktorých orgány musia urobiť všetko, čo je v ich silách, aby sa zabránilo zaisteniu detí na príliš dlhé obdobia. Dvojtyždňové zaistenie, hoci nie je samo osebe neprimerané, sa môže javiť ako veľmi dlhý čas pre deti žijúce v prostredí nevhodnom pre ich vek. Podmienky, v ktorých boli deti sťažovateľov povinné žiť so svojimi rodičmi v situácii mimoriadnej zraniteľnosti, zvýšenej ich zaistením, im museli spôsobiť ťažkosti a mať závažné psychologické dôsledky.

Súd však konštatoval, že **nedošlo k porušeniu článku 3 Dohovoru**, pokiaľ ide o podmienky zaistenia rodičov, poznamenajúc najmä, že skutočnosť, že počas zaistenia neboli oddelení od svojich detí, musela zmierniť pocit bezmocnosti, strachu a frustrácie, ktoré im pobyt v administratívnom záchytnom centre musel spôsobiť.

Mahmundi a ďalší proti Grécku

31. júl 2012

Tento prípad sa týkal zaistenia manželského páru z Afganistanu, sprevádzaného ich deťmi vo veku dva a šesť rokov, v záchytnom centre Pagani na ostrove Lesbos. Žena bola v ôsmom mesiaci tehotenstva a porodila v lesboskej nemocnici počas zaistenia. Jej sestra bola sprevádzaná svojimi 14-ročnými dvojčatami. V auguste 2009, potom, ako boli zachránení pobrež-

Zaistení maloletí migranti so sprievodom

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

nou políciou z lode, ktorá sa začala potápať na ostrove Lesbos, boli zaistení až do vyhostenia.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** Dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), konštatujúc, že podmienky zaistenia sťažovateľov predstavovali neľudské a ponižujúce zaobchádzanie. Poznamenal najmä, že na základe návštevy zariadenia Pagani v septembri 2009 Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT) konštatoval, že centrum bolo neopísateľne špinavé a vyjadril poľutovanie nad skutočnosťou, že neprišlo k žiadnemu zlepšeniu situácie napriek tomu, že „ohavné“ podmienky kritizoval vo svojej správe za rok 2008. Súd tiež zdôraznil najmä absenciu akéhokoľvek osobitného dohľadu nad sťažovateľmi napriek ich špecifickému postaveniu ako maloletých a tehotnej ženy.

V tomto prípade Súd tiež rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 13** Dohovoru (právo na účinný opravný prostriedok), poznamenajúc najmä, že pre sťažovateľov bolo v skutočnosti nemožné obrátiť sa na súdy so sťažnosťou na podmienky ich zaistenia v zariadení Pagani.

A. B. a ďalší proti Francúzsku 12. júl 2016

(pozri tiež nižšie v časti Pozbavenie slobody a Právo na rešpektovanie rodinného života)

Tento prípad sa týkal administratívneho zaistenia štvorročného dieťaťa na osemnásť dní v súvislosti s procesom vyhostenia jeho rodičov, arménskeho štátnych

občanov. Sťažovatelia najmä tvrdili, že zaistenie ich syna v administratívnom záchytnom centre Toulouse-Cornebarrieu predstavovalo zaobchádzanie v rozpore s článkom 3 Dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania).

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** Dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) vo vzťahu k dieťaťu sťažovateľa, konštatujúc, že vzhľadom na jeho vek, trvanie a podmienky jeho zaistenia v administratívnom záchytnom centre, ho francúzske úrady podrobili zaobchádzaniu, ktoré prekročilo mieru závažnosti, stanovenú článkom 3 Dohovoru. Súd najmä poznamenal, že počas zaistenia rodičov boli deti *de facto* pozbavené slobody. Uznal, že toto pozbavenie slobody, ktoré vyplývalo z legitímneho rozhodnutia rodičov nezveriť ich inej osobe, v zásade nebolo v rozpore s vnútroštátnym právom. Súd však rozhodol, že prítomnosť dieťaťa, ktoré sprevádzalo svojich rodičov, v zariadení administratívneho zaistenia by bolo v súlade s Európskym dohovorem o ochrane ľudských práv a základných slobôd len vtedy, ak by vnútroštátne orgány stanovili, že prijali toto opatrenie ako poslednú možnosť až po preverení, že za konkrétnych okolností nemožno uplatniť žiadne iné, menej obmedzujúce, opatrenie. Napokon Súd konštatoval, že orgány neprijali všetky potrebné kroky, aby vykonali opatrenie vyhostenia čo najrýchlejšie a tak obmedzili čas strávený v zaistení. Za absencie osobitného rizika úteku sa administratívne zaistenie trvajúce osemnástich dní zdalo neprimerané sledovanému

cieľu.

Pozri tiež rozsudky vyhlásené Súdom v ten istý deň v prípadoch:

A. M. a ďalší proti Francúzsku (sťažnosť č. 24587/12),

R. C. a V. C. proti Francúzsku (sťažnosť č. 76491/14),

R. K. a ďalší proti Francúzsku (sťažnosť č. 68264/14) a

R. M. a ďalší proti Francúzsku (sťažnosť č. 33201/11).

S. F. a ďalší proti Bulharsku (sťažnosť č. 8138/16)

7. decembra 2017

Tento prípad sa týkal sťažnosti vznesenej irackou rodinou na podmienky, v ktorých boli zaistení na niekoľko dní, keď sa v roku 2015 snažili prejsť Bulharskom na ceste do západnej Európy. Sťažovatelia sa sťažovali najmä na podmienky, v ktorých boli traja maloletí, v tom čase vo veku šesťnásť, jedenásť a jeden a pol roka, zaistení v zariadení vo Vidine. Predložili videozáznam a tvrdili najmä, že bunka, v ktorej boli držaní, bola mimoriadne schátraná. Tvrdili tiež, že orgány im prvých dvadsaťštyri hodín zaistenia neposkytli jedlo a pitie, a že detská fľaša a mlieko najmladšieho dieťaťa im bola odobratá pri príchode do zariadenia a vrátená matke až o devätnásť hodín neskôr.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** Dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) vo vzťahu k trom deťom. Poznamenal najmä, že čas strávený sťažovateľmi v zaistení – doba buď tridsaťdva hodín alebo štyridsaťjeden hodín (presná dĺžka času bola medzi stranami sporná) – bol

Zaistení maloletí migranti so sprievodom

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

kratší, ako doby uvedené vo vyššie uvedených prípadoch. Podmienky však boli podstatne horšie, ako podmienky vo všetkých týchto prípadoch (vrátane obmedzeného prístupu k toaletným zariadeniam, neposkytnutia jedla a pitia a oneskorený prístup k detskej fľaši batolaťa a mlieku). Podľa Súdu, držaním troch maloletých sťažovateľov v takýchto podmienkach, hoci aj na krátke časové obdobie, ich bulharské orgány podrobili neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu. Hoci Súd uznal, že v posledných rokoch štáty, ktoré sa nachádzajú na vonkajších hraniciach Európskej únie, mali ťažkosti so zvládnutím masívneho prílivu migrantov, konštatoval, že nemožno tvrdiť, že v príslušnom období Bulharsko čelilo kríze takýchto rozmerov, a že pre jeho orgány bolo prakticky nemožné zabezpečiť minimálne slušné podmienky v krátkodobých zadržiavacích zariadeniach, v ktorých sa rozhodli umiestniť maloletých migrantov bezprostredne po ich zastavení a zatknutí.

Prebiehajúce konania Bilalova proti Poľsku (sťažnosť č. 23685/14)

Sťažnosť oznámená poľskej vláde 13. októbra 2014.

Tento prípad sa týka zaistenia sťažovateľky a jej piatich detí vo veku od štyroch do desiatich rokov, na tri mesiace v stráženom stredisku pre cudzincov v Poľsku, až do ich vyhostenia do Ruska.

Súd oznámil sťažnosť poľskej vláde a položil stranám otázky podľa článku 3 (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), článku 5 ods. 1 (právo na slobodu a bezpečnosť) a článku 8 Dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života).

dzania), článku 5 ods. 1 (právo na slobodu a bezpečnosť) a článku 8 Dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života).

A. S. a ďalší proti Maďarsku (sťažnosť č. 34883/17)

Sťažnosť oznámená maďarskej vláde 10. júla 2017.

Sťažnosť sa týka obmedzenia slobody afganskej rodiny (matky, ktorá bola v príslušnom období v ôsmom mesiaci tehotenstva, jej manžela a ich dvoch neplnoletých detí) v podmienkach, ktoré boli údajne neľudské, v tranzitnej zóne Röszke na hranici Maďarska a Srbska počas jedného mesiaca, až do preskúmania ich žiadosti o azyl.

Súd oznámil sťažnosť maďarskej vláde a položil stranám otázky podľa článku 3 (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), článku 5 (právo na slobodu a bezpečnosť) a 13 článku Dohovoru (právo na účinný opravný prostriedok).

Prejednávané podobné sťažnosti:

N. A. a ďalší proti Maďarsku (sťažnosť č. 37325/17) a H. M. a ďalší proti Maďarsku (sťažnosť č. 38967/17) oznámené vládou 13. septembra 2017.

POZBAVENIE SLOBODY A NAPADNUTIE ZÁKONNOSTI POZBAVENIA SLOBODY

Muskhadzhiyeva a ďalší proti Belgicku

19. január 2010

(pozri tiež vyššie v časti Podmienky zaistenia)

Tento prípad sa týkal zaistenia troch maloletých detí a ich matky v uzavretom tranzitnom centre na viac ako mesiac. Sťažovali sa najmä, že ich zaistenie bolo nezákonné a opravný prostriedok proti nemu na kasačnom súde bol neúčinný, keďže boli vyhostení z krajiny predtým, ako súd dospel k rozhodnutiu.

Súd najmä poznamenal, že sťažovatelia sa nachádzali v situácii, v ktorej bolo podľa Dohovoru v zásade možné ich zaistiť (Dohovor povoľuje „zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby, aby sa zabránilo jej nepovolenému vstupu na územie štátu, alebo osoby, proti ktorej sa vedie konanie o vyhostení alebo vydaní“). To však neznamená, že ich zaistenie bolo nevyhnutne zákonné. V posudzovanom prípade v súvislosti s držaním štyroch detí v uzavretom centre určenom pre dospelých a nevhodnom pre ich mimoriadnu zraniteľnosť, aj keď boli sprevádzané matkou, Súd konštatoval, že došlo k **porušeniu článku 5 ods. 1 Dohovoru** (právo na slobodu a bezpečnosť), pokiaľ ide o ne.

Súd však na druhej strane nevidel žiaden dôvod konštatovať, že zaistenie matky bolo v rozpore s Dohovorom. Bola zákonne zaistená s cieľom jej vyhostenia

Zaistení maloletí migranti so sprievodom

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

z Belgicka. Súd preto rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 5 ods. 1 Dohovoru**, pokiaľ ide o ňu.

Súd ďalej rozhodol, že žiaden zo sťažovateľov **nebol obeťou porušenia článku 5 ods. 4 Dohovoru** (právo na urýchlené rozhodnutie súdu o zákonnosti pozbavenia slobody). Je pravdou, že belgický kasačný súd vydal svoje rozhodnutie týkajúce sa žiadosti sťažovateľov o prepustenie potom, ako boli poslaní späť do Poľska. Pred tým však dva sudy *de facto* a *de jure* právomocou bezodkladne preskúmali žiadosť, pokým ešte boli v Belgicku. Súd poukázal na to, že v zásade je dostačujúce, ak odvolanie preskúma jeden súd, pod podmienkou, že daný postup mal súdny charakter a poskytol dotknutému jednotlivcovi záruky primerané tomuto druhu pozbavenia slobody.

Kanagaratnam a ďalší proti Belgicku

13. december 2011

(pozri tiež vyššie v časti Podmienky zaistenia)

Tento prípad sa týkal zaistenia matky a jej troch maloletých detí na takmer štyri mesiace v uzavretom centre pre nelegálnych cudzincov až do ich vyhostenia. Sťažovali sa najmä, že ich pretrvávajúce zaistenie nebolo v súlade so zákonom a bolo svojvoľné.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 5 ods. 1 Dohovoru** (právo na slobodu a bezpečnosť), pokiaľ ide o tri deti a ich matku, konštatujúc, že ich zaistenie bolo nezákonné. Najmä pokiaľ ide o deti, bol Súd toho

názoru, že ich umiestnením v uzavretom centre určenom pre dospelých nelegálnych cudzincov v podmienkach, ktoré boli nevhodné pre ich mimoriadnu zraniteľnosť ako maloletých, belgické orgány dostatočne nezaručili právo detí na slobodu. Skutočnosť, že deti boli sprevádzané matkou, nebola dôvodom, aby sa odchýlil od tohto záveru.

Popov proti Francúzsku

19. január 2012

(pozri tiež vyššie v časti Podmienky zaistenia a nižšie v časti Právo na rešpektovanie rodinného života)

Tento prípad sa týkal administratívneho zaistenia páru žiadateľov o azyl a ich dvoch maloletých detí na dva týždne až do ich vyhostenia. Sťažovali sa najmä, že ich zaistenie bolo nezákonné.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 5 ods. 1 Dohovoru** (právo na slobodu a bezpečnosť), čo sa týka detí. Konštatoval najmä, že hoci deti boli umiestnené so svojimi rodičmi v krídle vyhradenom pre rodiny, francúzske orgány nebrali do úvahy ich osobitnú situáciu a nepokúsili sa zistiť, či do úvahy nepripadá alternatívne riešenie, iné, ako zaistenie.

Súd tiež rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 5 ods. 4 Dohovoru** (právo na urýchlené rozhodnutie súdu o zákonnosti pozbavenia slobody), pokiaľ ide o deti. V tomto ohľade najmä poznamenal, že zatiaľ čo rodičia mali možnosť preskúmania zákonnosti zaistenia francúzskymi súdmi, deti „sprevádzajúce“ svojich rodičov sa ocitli v právnom vákuu bez možnosti využiť taký-

to opravný prostriedok. V posudzovanom prípade proti deťom nebol vydaný žiadny príkaz na vyhostenie, ktorý by mohli napadnúť na súde. Nebolo nariadené ani ich administratívne zaistenie, a teda sudy nemohli preskúmať zákonnosť ich prítomnosti v administratívnom zachytanom centre. Tým pádom nepoživali ochranu požadovanú Dohovorom.

Pozri tiež: rozsudky v prípadoch

A. B. a ďalší proti Francúzsku

(sťažnosť č. 11593/12),

R. K a ďalší proti Francúzsku

(sťažnosť č. 68264/14) a

R. M a ďalší proti Francúzsku

(sťažnosť č. 33201/11) z 12. júla 2016.

A. M. a ďalší proti Francúzsku

12. júl 2016

(pozri tiež vyššie v časti Podmienky zaistenia a nižšie v časti Právo na rešpektovanie rodinného života)

Tento prípad sa týkal administratívneho zaistenia dvoch maloletých detí, ktoré sprevádzali svoju matku v súvislosti s procesom vyhostenia.

V posudzovanom prípade Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 5 ods. 1 Dohovoru** (právo na slobodu a bezpečnosť) vo vzťahu k dieťaťu. Poznamenal najmä, že možnosť použiť menej nátlakové opatrenie bola zamietnutá prefektom z dôvodu odmietnutia matky kontaktovať pohraničnú políciu s cieľom zorganizovať odchod, absencie dokladov totožnosti a neistý charakter jej ubytovania. Francúzske orgány sa teda skutočne snažili zistiť, či umiestnenie tejto rodiny do zariadenia administratívneho zaistenia bolo poslednou

Zaistení maloletí migranti so sprievodom

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

možnosťou, pre ktorú nebola dostupná žiadna alternatíva. Súd tiež rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 5 ods. 4** Dohovoru (právo na urýchlené rozhodnutie súdu o zákonnosti pozbavenia slobody), pokiaľ ide o dieťa.

Pozri tiež: rozsudok vyhlásený Súdom v ten istý deň v prípade **R. C. a V. C. proti Francúzsku** (sťažnosť č. 76491/14).

Prebiehajúce konania

Bilalova proti Poľsku (sťažnosť č. 23685/14)

Sťažnosť oznámená poľskej vláde 13. októbra 2014.

Pozri vyššie v časti Podmienky zaistenia.

A. S. a ďalší proti Maďarsku (sťažnosť č. 34883/17)

Sťažnosť oznámená maďarskej vláde 10. júla 2017.

Pozri vyššie v časti Podmienky zaistenia.

PRÁVO NA REŠPEKTOVANIE RODINNÉHO ŽIVOTA

Popov proti Francúzsku

19. január 2012

(pozri vyššie v časti Podmienky zaistenia a Odňatie slobody)

Tento prípad sa týkal administratívneho zaistenia páru žiadateľov o azyl a ich dvoch detí na dva týždne až do ich odsunu. Sťažovatelia najmä tvrdili, že ich zaistenie nebolo nevyhnutným opatrením vo vzťahu k sledovanému cieľu, a že podmienky a trvanie ich zaistenia predstavovali nepriemeraný zásah do ich práva na súkromný a rodinný život.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 8** Dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života), pokiaľ ide o deti a ich rodičov. V prvom rade konštatoval, že zásah do rodinného života sťažovateľov z dôvodu ich dvojtyždňového zaistenia v centre bol v súlade s francúzskym kódexom upravujúcim vstup a pobyt cudzincov a právo na azyl a sledoval legitímny cieľ boja proti nelegálnemu prisťahovalectvu a predchádzania zločinosti. S odkazom na široký konsenzus, najmä v medzinárodnom práve, že záujmy detí sú prvoradé vo všetkých rozhodnutiach, ktoré sa ich týkajú, Súd poznamenal, že Francúzsko bolo jednou z iba troch európskych krajín, ktoré systematicky zaistujú maloletých so sprievodom. V posudzovanom prípade, keďže neexistovalo konkrétne riziko úteku sťažovateľov, ich zaistenie nebolo odôvodnené naliehavou spoločenskou potrebou, najmä vzhľadom na to, že ich umiestnenie v hoteli v auguste 2007

nepredstavovalo žiaden problém. Avšak nezdá sa, že francúzske orgány hľadali iné riešenie ako zaistenie, alebo že urobili všetko, čo bolo v ich silách, aby sa príkaz na odsun vykonal čo najrýchlejšie. Napokon, po pripomenutí, že v prípade *Muskhazhiyeva a ďalší proti Belgicku* (pozri vyššie v časti „Podmienky zaistenia“ a „Právo na slobodu a bezpečnosť“) Súd podobnú sťažnosť zamietol, avšak vzhľadom na uvedené skutočnosti a nedávny vývoj judikatúry² týkajúcej sa „najlepších záujmov dieťaťa“ v kontexte zaistenia maloletých migrantov, bol Súd toho názoru, že najlepšie záujmy dieťaťa vyžadujú nielen to, aby boli rodiny držané spolu, ale aj to, aby zaistenie rodín s malými deťmi bolo obmedzené. Za okolností sťažovateľov Súd konštatoval, že dvojtyždňové zaistenie v uzavretom zariadení bolo nepriemerané sledovanému cieľu.

Pozri tiež: rozsudky v prípadoch **A. B. a ďalší proti Francúzsku** (sťažnosť č. 11593/12) a **R. K. a ďalší proti Francúzsku** (sťažnosť č. 68264/14) z 12. júla 2016; rozsudok vo veci **Bistieva a ďalší proti Poľsku** z 10. apríla 2018.³

A. M. a ďalší proti Francúzsku (sťažnosť č. 24587/12)

12. júl 2016

(pozri vyššie v časti Podmienky zaistenia a Odňatie slobody)

Tento prípad sa týkal administratívneho zaistenia dvoch maloletých detí, ktoré sprevádzali svoju matku v súvislosti s procesom deportácie.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 8** Dohovoru

Zaistení maloletí migranti so sprievodom

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

(právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) vo vzťahu k deťom a ich matke, konštatujúc, že neutrpeli nepriemeraný zásah do ich práva na rešpektovanie rodinného života. Poznamenal najmä, že zaistovacie opatrenie sledovalo legitímny cieľ boja proti nelegálnemu prisťahovalectvu a kontroly vstupu a pobytu cudzincov vo Francúzsku. Slúžilo okrem iného na ochranu národnej bezpečnosti, zákonnosti a hospodárstva krajiny a predchádzanie zločinosti. V posudzovanom prípade bol Súd toho názoru, že zaistenie v trvaní celkovo osem dní sa nejaví neprimerané sledovanému cieľu.

Pozri tiež rozsudok, ktorý vyhlásený Súdom v ten istý deň vo veci **R. C. a V. C. proti Francúzsku** (sťažnosť č. 76491/14).

Prebiehajúce konania

Bilalova proti Poľsku (sťažnosť č. 23685/14)

Sťažnosť oznámená poľskej vláde 13. októbra 2014.

Pozri vyššie v časti Podmienky zaistenia.

TEXTY A DOKUMENTY

Pozri najmä:

- [Príručku o európskom práve v oblasti azylu, hraníc a imigrácie](#), Agentúry Európskej únie pre základné práva / Európskeho súdu pre ľudské práva, 2013;
- [webovú stránku](#) komisárky Rady Európy pre ľudské práva o tematickej práci "Migrácia;"
- [webovú stránku](#) osobitného zástupcu generálneho tajomníka Rady Európy pre migráciu a utečencov.

Preklad:

Kancelária zástupcu Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva

Poznámky:

¹ „Dublinský systém“ má za cieľ určiť, ktorý členský štát EU je zodpovedný za preskúmanie žiadosti o azyl podanej v jednom z členských štátov štátnym príslušníkom tretej krajiny. Pozri tiež materiál o „dublinských prípadoch“ (*factsheet on “Dublin cases”*).

² Pozri Rahimi proti Grécku, rozsudok z 5. apríla 2011

³ Tento rozsudok nadobudne právoplatnosť za podmienok stanovených v článku 44 ods. 2 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Zdroj:

Factsheet — Accompanied migrant minors in detention [online]. Štrasburg : Európsky súd pre ľudské práva, 2018 [cit. 2019-06-03]. Dostupné na internete: <https://echr.coe.int/Documents/FS_Accompanied_migrant_minors_detention_ENG.pdf>

Príručka judikatúry ESLP

Právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný

Preklad Príručky judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 4 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, aktualizovanej k 30. aprílu 2019.

PRÁVO NEBYŤ OPAKOVANE SÚDENÝ ALEBO TRESTANÝ

Článok 4 protokolu č. 7

„1. Nikoho nemožno stíhať alebo potrestať v trestnom konaní podliehajúcim právomoci toho istého štátu za trestný čin, za ktorý už bol oslobodený alebo odsúdený právoplatným rozsudkom v súlade so zákonom a trestným poriadkom tohto štátu.

2. Ustanovenia predchádzajúceho odseku nie sú na prekážku obnove konania v súlade so zákonom a trestným poriadkom príslušného štátu, ak nové alebo novoodhalené skutočnosti alebo podstatná chyba v predchádzajúcom konaní mohli ovplyvniť rozhodnutie vo veci.

3. Od tohto článku nemožno odstúpiť podľa článku 15 dohovoru.“

I. ÚVOD

1. Protokol č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „protokol č. 7“) bol vypracovaný v roku 1984. Účelom článku 4 protokolu č. 7 je zakázať opakovať trestné konanie, v ktorom sa vynieslo právoplatné rozhodnutie (*ne bis in idem*). Keďže článok 4 protokolu č. 7 je oddelený od článku 6 [Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd](#) (ďalej len „dohovor“), sťažnosť podľa skoršieho spomenutého článku sa vyhlási za neprijateľnú, ak príslušný štát protokol neratifikoval ([Blokker proti Holandsku](#) [rozh.]).

II. ŠTRUKTÚRA ČLÁNKU

2. Článok 4 pozostáva z troch odsekov. Prvý odsek upravuje 3 kľúčové komponenty zásady *ne bis in idem*:

1. či boli obe konanie svojou povahou „trestné“;
2. či v oboch konaniach išlo o „ten istý trestný čin“ a
3. či sa vo veci konalo dvakrát.

Tretí komponent sa následne skladá z 3 odlišných podotázok:

- a) či bolo prvé rozhodnutie „právoplatné“;
- b) či sa začalo ďalšie konanie a
- c) či možno uplatniť výnimku podľa druhého odseku [článku 4 protokolu č. 7].

3. Slová „podliehajúci právomoci toho istého štátu“ obmedzujú použitie článku na vnútroštátnu úroveň. Preto orgány založené dohovorom vyhlásili za neprijateľné sťažnosti o opakovanom konaní zahŕňajúcom viac než jeden štát ([Gestra proti Taliansku](#), rozhodnutie Komisie pre ľudské práva; [Amrollahi proti Dánsku](#)

[rozh.]; [Sarria proti Poľsku](#) [rozh.], ods. 24; [Krombach proti Francúzsku](#), ods. 35 – 42).

4. Vo veci [Krombach proti Francúzsku](#) [rozh.] sťažovateľa vo Francúzsku odsúdili za trestné činy, o ktorých sťažovateľ preukázal, že ho v Nemecku vo vzťahu k nim oslobodili. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „súd“) rozhodol, že vzhľadom na to, že sťažovateľovo trestné stíhanie vykonali súdy v dvoch rôznych krajinách, t. j. v Nemecku a vo Francúzsku, článok 4 protokolu č. 7 sa na vec nevzťahoval. Súdom vyhlásil sťažnosť za nezlučiteľnú [s ustanoveniami dohovoru] z vecného hľadiska. V súlade so svojou ustálenou judikatúrou sa najmä uzniesol, že článok 4 protokolu č. 7 nevylučuje, aby súdy štátu ako zmluvnej strany dohovoru osobu stíhali a potrestali za trestný čin, vo vzťahu ku ktorému bola oslobodená [spod obžaloby] alebo odsúdená právoplatným rozsudkom v inej krajine viazanej dohovorom (ods. 40). Okrem toho súd usúdil, že na uplatnenie

Príručka judikatúry ESLP

Právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný

článku 4 protokolu č. 7 nemá vplyv skutočnosť, že Francúzsko i Nemecko sú členmi Európskej únie, a že právo Európskej únie dodáva zásade *ne bis in idem* nadnárodný rozmer na úrovni Európskej únie. Súd tiež zdôraznil, že dohovor nebráni zmluvným štátom, aby poskytli širšiu zákonnú ochranu právam a slobodám zaručeným dohovorom, a to aj na základe ich povinností v zmysle práva Európskej únie alebo medzinárodných dohovorov. Dohovor prostredníctvom svojho kolektívneho mechanizmu presadzovania ním ustanovených práv v súlade s princípom subsidiarity posilňuje ochranu poskytovanú na vnútroštátnej úrovni bez toho, aby ju akokoľvek obmedzoval (článok 53 dohovoru) (ods. 39 [rozhodnutia]).

5. V zmysle tretieho odseku nie je možné od tohto článku odstúpiť na základe článku 15 dohovoru („v prípade vojny alebo akéhokoľvek iného verejného ohrozenia existencie štátu“).

III. ČI BOLI OBE KONANIA SVOJOU POVAHOU „TRESTNÉ“

A. VŠEOBECNÉ PRINCÍPY

6. Ako sa uvádza v dôvodovej správe k protokolu č. 7, v odseku 32, článok 4 sa vzťahuje výlučne na „trestné konanie“. Nebráni preto tomu, aby sa proti osobe za ten istý čin viedlo konanie iného druhu (napríklad disciplinárne konanie proti funkcionárovi) a zároveň i trestné konanie.

7. Súd však rozhodol, že zákoná charakterizácia konania vo vnútroštátnom práve nemôže byť jediným relevantným kritériom pri určovaní, či možno uplatniť zásadu *ne bis in idem* v zmysle článku 4 ods. 1 protokolu č. 7. Inak by sa aplikácia predmetného ustanovenia ponechala na uvážení zmluvného štátu v rozsahu, ktorý by mohol viesť k následkom nezlučiteľným s účelom a cieľom dohovoru (*Sergey Zolotukhin proti Rusku* [VK], ods. 52). Súd konštatoval, že pojem „trestné konanie“ v znení článku 4 protokolu č. 7 sa musí vykladať s ohľadom na všeobecné princípy týkajúce sa súvisiacich slov: „obvinenie z trestného činu“ a „trest“ v článkoch 6 a 7 dohovoru. Z ustálenej rozhodovacej praxe súdu vyplynuli tri kritéria všeobecne známe ako *Engelove kritéria* (*Engel a iní proti Holandsku*), ktoré treba posúdiť pri určovaní, či ide alebo nejde o „obvinenie z trestného činu“ (*Sergey Zolotukhin proti Rusku* [VK], ods. 53). S cieľom zabezpečiť konzistentný výklad dohovoru ako celku, súd pokladá za vhodné, aby sa uplatňovanie zásady *ne bis in idem* riadilo

rovnakými kritériami ako vo veci *Engel* (*A a B proti Nórsku* [VK], ods. 105 – 107). Prvé kritérium spočíva v zákonnej klasifikácii činu podľa vnútroštátneho práva, druhé rieši samotnú povahu činu a tretie predstavuje mieru intenzity postihu, ktorý príslušnej osobe hrozí. Druhé a tretie kritérium sú alternatívne a nie nutne kumulatívne. Nevyklučuje to však [ich] kumuláciu, ak oddelená analýza každého kritéria nevedla k jasnému záveru, či ide o obvinenie z trestného činu (*Sergey Zolotukhin proti Rusku*, ods. 53, *Jussila proti Fínsku* [VK], ods. 30 – 31).

8. Ak súd nepovažuje prvé alebo druhé konanie za „trestné“, sťažnosť podľa článku 4 protokolu č. 7 sa zvyčajne vyhlási za neprijateľnú, pretože je z vecného hľadiska nezlučiteľná [s ustanoveniami dohovoru] v zmysle článku 35 ods. 3 dohovoru (pozri napríklad prípad *Paksas proti Litve* [VK], ods. 69 a vec *Seražin proti Chorvátsku* [rozh.], ods. 91 a 92).

B. PRÍKLADY

Disciplinárne konanie

9. Mnohé prípady sa týkajú sťažovateľov odsúdených, resp. stíhaných za trestné činy, pričom sa proti nim viedlo i disciplinárne konanie. Vo veci *Kremzow proti Rakúsku*, rozhodnutie Komisie pre ľudské práva (ďalej len „komisia“), odsúdili sudcu na dôchodku, okrem iného, za vraždu. Neskôr, v disciplinárnom konaní, sa rozhodlo, že rovnaké skutkové okolnosti zakladali aj disciplinárne previnenie. Sťažovateľa potrestali stratou

Príručka judikatúry ESLP

Právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný

všetkých práv vyplývajúcich z jeho pôvodnej pozície sudcu na dôchodku, vrátane straty nároku na [sudcovský] dôchodok. Komisia poznamenala, že disciplinárny súd sťažovateľa za predmetné trestné činy sám neodsúdil. Vychádzal z odsúdenia vyhláseného príslušným trestným súdom, ktoré pokladal za záväzné. Úloha disciplinárneho súdu sa v podstate obmedzila na preskúmanie otázky, či v prípade sťažovateľa ako sudcu na dôchodku predstavovalo spáchanie závažného trestného činu, za ktorý ho odsúdili, aj disciplinárne previnenie. Komisia zastávala názor, že tieto disciplinárne sankcie boli typickými sankciami, ktoré upravujú mnohé disciplinárne predpisy zmluvných štátov, vzťahujúce sa na štátnych zamestnancov, v obdobných prípadoch: strata práv súvisiacich s postavením štátneho zamestnanca, vrátane straty nároku na dôchodok. Keďže disciplinárne konanie vedené proti sťažovateľovi nemožno kvalifikovať ako ďalšie „trestné konanie“, článok 4 protokolu č. 7 sa nepoužil (pozri tiež prípad [Demel proti Rakúsku](#), rozhodnutie komisie). Vo veci [Kurdov a Ivanov proti Bulharsku](#) mali sťažovatelia vykonať zväračské práce na vozni vlaku, pričom ich v tom čase zamestnávala Bulharská národná železničná spoločnosť. Počas uskutočňovania prác obsah vagóna začal horieť. Proti jednému zo sťažovateľov sa začalo správne konanie pre nedodržanie bezpečnostných predpisov a sťažovateľ musel zaplatiť pokutu. Následne sa proti obom sťažovateľom začalo viesť trestné konanie pre úmyselné podpálenie predmetov značnej hodnoty. Súd rozhodol, že prvé kona-

nie nespĺňalo kritéria na to, aby sa mohlo klasifikovať ako „trestné“ na účely článku 4 protokolu č. 7. Okrem iného vyhlásil, že znaky predmetného protiprávneho činu mali typicky disciplinárny charakter (ods. 42). Pozri obdobné závery týkajúce sa disciplinárnych trestov vo veciach: [Luksch proti Rakúsku](#) [rozh.] (dočasné pozastavenie výkonu funkcie účtovníka), [Banfield proti Spojenému kráľovstvu](#) [rozh.] (prepustenie policajta [zo služobného pomeru] a prepadnutie nároku na policajný dôchodok) a [Klein proti Rakúsku](#) [rozh.] (strata práva na výkon funkcie advokáta).

Daňové prirážky

10. Súd vo viacerých rozsudkoch rozhodol, že konanie o uložení daňovej prirážky sa na účel článku 4 protokolu č. 7 považuje za „trestné“ (okrem iných: [Manasson proti Švédsku](#) [rozh.], [Rosenquist proti Švédsku](#) [rozh.], [Pirttimäki proti Fínsku](#), ods. 45 – 48, [Lucky Devová proti Švédsku](#), ods. 51). Príslušný názor súd nedávno potvrdil v prípade [A a B proti Nórsku](#) [VK], ods. 136 – 139 a vo veci [Johannesson a ďalší proti Islandu](#), ods. 43.

Odňatie vodičského preukazu po odsúdení za trestný čin

11. Vo veci [Hangl proti Rakúsku](#) [rozh.] sťažovateľa odsúdili za prekročenie rýchlosti a uložili mu pokutu. Neskôr mu dvakrát dočasne odňali vodičský preukaz vždy na dva týždne. Súd konštatoval, že odňatie sťažovateľovho vodičského preukazu bolo pre-

ventívnym opatrením na ochranu účastníkov cestnej premávky. Dospel k záveru, že sťažovateľa v predmetnom konaní nesúdili ani nepotrestali znovu za trestný čin, za ktorý ho právoplatne už odsúdili. V prípade [Nilsson proti Švédsku](#) [rozh.] sťažovateľa odsúdili za vedenie motorového vozidla pod vplyvom alkoholu s použitím kvalifikovanej skutkovej podstaty a za vedenie motorového vozidla bez vodičského preukazu. Následne mu na 18 mesiacov odňali vodičský preukaz. Súd podotkol, že keďže toto neskoršie opatrenie sa prijalo niekoľko mesiacov po odsúdení za trestný čin, jeho účelom nebola len prevencia a odstrašenie s cieľom chrániť účastníkov cestnej premávky. Významným hľadiskom musela byť i represia. Okrem toho, vzhľadom na to, že opatrenie bolo priamym a predvídateľným následkom sťažovateľovho odsúdenia, a aj keď ho vnútroštátne právo považovalo za administratívne opatrenie zamerané na ochranu cestnej premávky, súd rozhodol, že pre jeho intenzitu ho treba považovať za trestný postih. Dospel preto k záveru, že odňatie [vodičského preukazu] predstavovalo „trestnú“ vec na účely článku 4 protokolu č. 7 (pozri tiež prípad [Maszni proti Rumunsku](#), ods. 65 – 66).

Odňatie povolenia

12. V prípade [Palmén proti Švédsku](#) [rozh.] sťažovateľa odsúdili za napadnutie svojej partnerky. Následne mu policajný orgán odňal zbrojný preukaz z dôvodu, že nie je spôsobilý držať zbraň. Poznamenal, že ho odsúdili za napadnutie pokladané za závažnejšie, pretože sa odohralo

Príručka judikatúry ESLP

Právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný

doma a voči osobe, s ktorou mal sťažovateľ blízky vzťah. Súd rozhodol, že odňatie sťažovateľovho zbrojného preukazu nebolo, či už pre svoju povahu alebo závažnosť, trestnou sankciou na účely článku 4 protokolu č. 7. Uviedol, že národné právo považovalo konanie za administratívne; že opatrenie nebolo automatickým dôsledkom odsúdenia za trestný čin; že opatrenie nebolo rozhodujúcim faktorom pri odňatí [zbrojného] preukazu orgánom; že základným cieľom opatrenia bola skôr prevencia, než potrestanie a že výkon sťažovateľovho zamestnania nezávisel od držby [zbrojného] preukazu. Podobný prístup sa zvolil i vo veci *Manasson proti Švédsku* [rozh.], týkajúcej sa odňatia koncesie na prevádzkovanie taxislužby, pretože si sťažovateľ nesplnil svoje daňové povinnosti.

Povolenie na pobyt

13. Vo veci *Davydov proti Estónsku* [rozh.] sťažovateľovi neudelili povolenie na pobyt čiastočne pre predchádzajúce odsúdenia za trestné činy. Súd sa uzniesol, že neudelenie povolenia na pobyt je správnym rozhodnutím, ktoré nie je potrestaním v zmysle článku 4 protokolu č. 7.

Disciplinárne konanie vo výkone trestu odňatia slobody (samoväzba)

14. V prípade *Toth proti Chorvátsku* [rozh.], ods. 26 – 39, sťažovateľa vo výkone trestu odňatia slobody uznali za vinného za to, že slovne urážal väzenských strážcov a potrestali ho umiestnením do samoväzby na 21 dní.

Neskôr sa proti nemu začalo viesť trestné konanie a uznali ho za vinného z dvoch skutkov vyhrážania v súvislosti s tými istými skutkovými okolnosťami. Súd rozhodol, že prvé konanie nebolo vo svojej podstate trestné. Poznamenal, že previnenia vnútroštátne právo klasifikovalo ako disciplinárne. Hoci povaha previnení nebola čisto disciplinárna, umiestnenie do samoväzby nepredĺžilo dĺžku trestu odňatia slobody, a teda nedošlo k dodatočnému obmedzeniu slobody, ale len k zhoršeniu podmienok výkonu trestu.

Správne konanie a sankcie

15. Vo veci *Ruotsalainen proti Fínsku*, ods. 41 – 47, sťažovateľa zastavila polícia pri kontrole cestnej premávky. Zistila, že sťažovateľ jazdil na palivo zdažené nižšou daňou, než bola nafta, ktorá sa do jeho dodávky mala tankovať. Začalo sa proti nemu viesť skrátené trestné konanie a uložila sa mu pokuta za menej závažný daňový podvod. Bolo tiež uvedené, že vzhľadom na to, že sťažovateľ priznal, že dodávku natankoval on sám, za trestným činom bol úmysel. Viedli proti nemu i správne konanie a vyrubili mu daňový rozdiel. Zistilo sa, že vo svojej dodávke použil palivo zdaňované nižšie, než bola nafta. Keďže na to vopred neupozornil správu vozidiel alebo colný úrad, zvyčajný rozdiel na dani sa strojnásobil. Súd poznamenal, že sťažovateľovi uložili pokutu v skrátenom trestnom konaní, ktoré fínske zákony klasifikujú ako „trestné“. Následne sťažovateľovi vyrubili dlh z poplatkov za palivo v správnom konaní, ktoré sa nepovažovalo za trestné,

ale za súčasť daňového systému. Súd podotkol, že príslušné ustanovenie smerovalo voči všetkým občanom a nie len voči určitej skupine so špeciálnym postavením. Keďže inkasovaný poplatok za palivo strojnásobili, súd mal za to, že ho treba vnímať ako trest, ktorý má odradiť od recidívy. V dôsledku toho súd dospel k záveru, že povaha činu priblížila vyrubenie dlhu z poplatkov do sféry „trestného konania“.

16. V prípade *Grande Stevens a ďalší proti Taliansku*, ods. 94 až 101 a 222, súd rozhodol, že rozsiahle správne pokuty, ktoré sťažovateľom uložil orgán regulácie finančných trhov, boli tiež [považované za] „trestné“ na účely článku 6 dohovoru a článku 4 protokolu č. 7 k dohovoru. Súd sa tiež uzniesol, že výhrada vznesená Talianskom o tom, že článok 4 protokolu č. 7 sa vzťahuje len na činy klasifikované ako trestné podľa talianskeho práva, nie je v zmysle dohovoru platná, keďže bola príliš všeobecná a neodkazovala na konkrétne ustanovenia talianskeho právneho poriadku, ktoré vylučovali činy z pôsobnosti článku 4 protokolu č. 7 (ods. 204 – 211).

Priestupkové konanie

17. Vo veci *Sergey Zolotukhin proti Rusku* [VK], sťažovateľa uznali za vinného z priestupku proti verejnému poriadku podľa zákona o správnych deliktach a uložili mu tri dni administratívnej väzby. Súd poznamenal, že vnútroštátna zákonná klasifikácia predmetný protiprávny čin zaraďuje medzi správne delikty. Napriek tomu, oblasť správnych

Príručka judikatúry ESLP

Právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný

protiprávných činov v Rusku a v obdobných právnych systémoch zahŕňa určité previnenia, ktoré majú trestný podtón, ale sú príliš triviálne na to, aby sa na ne vzťahovalo trestné právo a trestné konanie. Okrem toho, súd konštatoval, že zaradenie predmetného priestupku do zákona o správnych deliktach svojou povahou slúžilo na zabezpečenie ochrany ľudskej dôstojnosti a verejného poriadku, hodnôt a záujmov, ktoré zvyčajne spadajú pod trestné právo. Príslušné ustanovenia zákona smerovali skôr voči všetkým občanom, než len voči určitej skupine so špeciálnym postavením. Odvolanie sa na menšiu závažnosť činu samo o sebe nevyklučuje jeho klasifikáciu ako „trestného“ v autonómnom zmysle dohovoru, pretože nič v dohovore nenaznačuje, že trestnosť činu nevyhnutne vyžaduje určitý stupeň závažnosti. Primárnymi cieľmi pri ustanovení predmetného priestupku bolo potrestanie a odstrašenie, ktoré sú typické pre trestné sankcie. Čo sa týka miery intenzity opatrenia, súd uviedol, že príslušné ustanovenie umožňovalo odňať slobodu najviac na 15 dní, a že sťažovateľovi nakoniec uložili 3 dni odňatia slobody. Prípustná a sťažovateľovi skutočne uložená sankcia zahŕňala odňatie slobody, z čoho vznikol predpoklad, že vznesené obvinenia sú „trestné“. Súd dospel k záveru, že povaha priestupku proti verejnému poriadku spolu s intenzitou postihu posunuli odsúdenie sťažovateľa do sféry „trestného konania“ na účely článku 4 protokolu č. 7 (ods. 54 až 57). Pozri obdobne prípad *Maresti proti Chorvátsku*, ods. 55 – 61, týkajúci sa odňatia slobody na 40 dní za menej závažné

previnenia.

Konanie o obžalobe na prezidenta republiky

18. V prípade *Paksas proti Litve* [VK], ods. 65 – 68, súd konštatoval, že konanie o obžalobe prezidenta republiky pre závažné porušenie ústavy alebo pre porušenie prezidentského sľubu, ktoré zahŕňa stratu funkcie a (naslednú) stratu spôsobilosti kandidovať vo voľbách, leží mimo „trestnej“ sféry na účely článku 6 a 7 dohovoru a článku 4 protokolu č. 7.

Preventívne opatrenia v rámci boja proti výtržníctvu

19. Vec *Seražin proti Chorvátsku* [rozh.] sa týkala opatrení, ktoré sťažovateľovi zakazovali zúčastňovať sa na určitých futbalových zápasoch a vyžadovali od neho, aby sa počas konania príslušných športových súťaží hlásil na najbližšej policajnej stanici. Opatrenia nasledovali potom, čo sťažovateľa uznali za vinného z priestupku výtržníctva v priestupkovom konaní. Uplatnením *Engelových kritérií* súd zistil, že v chorvátskom vnútroštátnom práve fungovalo opatrenie zákazu účasti nezávisle od stíhania a uznávania osôb za vinné z trestných činov a priestupkov, a že použitie opatrenia nebolo priamym dôsledkom predmetných konaní. Opatrenie zákazu účasti sa prijalo s cieľom predísť budúcej hrozbe možného násillia v priebehu športového zápasu alebo podujatia v prospech [zachovania] verejnej bezpečnosti. Táto prevažne preventívna povaha opatrenia (ods. 81 – 84)

spolu s jeho dĺžkou trvania a spôsobom realizácie (ods. 85) a mierou intenzity (vyrubenie pokuty alebo pozbavenie osobnej slobody iba v prípade nedodržania, ods. 89) viedli k záveru, že uloženie opatrenia nezahŕňalo rozhodovanie o „trestnom obvinení“. Ako dôsledok súd rozhodol, že článok 4 protokolu č. 7 sa neuplatňuje. Súd poznamenal, že v relevantných medzinárodných dokumentoch a v komparatívnom práve sa silný dôraz kládol na preventívnu povahu opatrenia zakazujúceho účasť vzhľadom na prevenciu a potlačanie diváckeho násillia (ods. 70).

Príručka judikatúry ESLP

Právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný

IV. ČI SA PREDMETNÉ KONANIA TÝKALI „TOHO ISTÉHO TRESTNÉHO ČINU“ (*idem*)

A. VŠEOBECNÉ PRINCÍPY

20. Princíp *ne bis in idem* zakazuje [osobu] stíhať alebo súdiť pre „ten istý trestný čin“. Vo veci [Sergey Zolotukhin proti Rusku](#) [VK] súd uznal, že si v minulosti osvojil rozličné prístupy. Dôraz buď kladol na totožnosť skutkových okolností bez ohľadu na ich právnu kvalifikáciu (rovnaký skutok, *idem factum*, prípad [Gradinger proti Rakúsku](#), ods. 55); na právnu kvalifikáciu s tým, že pripustil, že rovnaké skutkové okolnosti môžu zakladať odlišné trestné činy („*concoure idéal d'infractions*“, pozri [rozsudok vo veci] [Oliveira proti Švajčiarsku](#), ods. 25 – 29); alebo na to, či sú alebo nie sú dané základné znaky [skutkovej podstaty] spoločné pre oba trestné činy ([Franz Fischer proti Rakúsku](#)). Po preskúmaní práva nebyť opakovane súdený a trestaný tak, ako ho upravujú iné medzinárodné nástroje (Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach, Charta základných práv Európskej únie a Americký dohovor o ľudských právach) a s poznamenaním, že prístup kladúci dôraz na právnu kvalifikáciu oboch trestných činov priveľmi obmedzuje práva jednotlivca, súd zaujal názor, že článok 4 protokolu č. 7 by sa mal chápať ako zákaz stíhať a súdiť osobu za druhý „trestný čin“, ak sa zakladá na identických skutkových okolnostiach alebo na skutkových okolnostiach, ktoré sú v podstate zhodné s tými zakladajúcimi pr-

vý trestný čin (ods. 79 – 82; pozri tiež prípad [A a B proti Nórsku](#) [VK], ods. 108). Východiskom pri určovaní, či sú skutkové okolnosti v oboch konaniach totožné alebo v podstate rovnaké, by mali byť skutkové okolnosti, tak ako boli ustálené vo vzťahu k trestnému činu, za ktorý už sťažovateľa súdili, ako i vo vzťahu k trestnému činu, pre ktorý sa vedie trestné konanie ([tamže] ods. 83). Súd zdôraznil, že nie je podstatné, v akej časti sa nové obvinenie nakoniec prijme na ďalšie konanie, a v akej sa zamietne, pretože článok 4 protokolu č. 7 obsahuje záruku, že človek nebude znovu trestne stíhaný, resp. nebude môcť byť trestne stíhaný v novom trestnom konaní, a nie zákaz byť druhýkrát odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby. Dospel k záveru, že jeho preskúmanie by sa preto malo zamerať na skutočnosti predstavujúce súbor konkrétnych skutkových okolností, ktoré sa týkajú toho istého obvineného a sú neoddeliteľne spojené v priestore a čase. Na zabezpečenie odsúdenia alebo na začatie trestného konania sa musí preukázať ich existencia ([tamže] ods. 83 a 84).

B. PRÍKLADY

21. Princípy zakotvené vo veci [Sergey Zolotukhin proti Rusku](#) [VK] sa neskôr uplatnili v mnohých ďalších prípadoch.

22. V prípade [Ruotsalainen proti Fínsku](#) súd poznamenal, že skutkové okolnosti v oboch konaniach proti sťažovateľovi boli v podstate identické: obe sa týkali použitia paliva, ktoré je zdaňované miernejšie, než nafta. Jediným rozdielom bol úmysel

v prvom konaní. Súd následne rozhodol, že druhý trest sa zakladal na rovnakých skutkových okolnostiach, ako ten prvý, a preto išlo o konanie v tej istej veci v rozpore s článkom 4 protokolu č. 7 (ods. 50 – 57).

23. Vo veci [Maresti proti Chorvátsku](#) súd uviedol, že čo sa týka priestupku a trestného činu, sťažovateľa odsúdili za totožné konanie a v rovnakom časovom rámci. V tejto súvislosti súd konštatoval, že definícia priestupku sama o sebe neobsahuje spôsobenie ujmy na zdraví, zatiaľ čo tento znak je rozhodujúci pre trestný čin ťažkého ublíženia na zdraví. Vo svojom rozhodnutí však priestupkový súd výslovne uviedol, že sťažovateľ je, okrem iného, vinný z toho, že obeť udieral päťami do hlavy, bil ju a kopal po celom tele. Fyzický útok voči obeti bol preto znakom priestupku, z ktorého sťažovateľa uznali za vinného. V trestnom konaní okresný súd uznal sťažovateľa za vinného opäť z toho, že, *inter alia*, obeť udieral. Súd sa domnieval, že je zjavné, že sa obe rozhodnutia týkali tej istej udalosti a identického konania. Dospel k záveru, že skutkové okolnosti zakladajúce priestupok, z ktorého sťažovateľa uznali za vinného, boli v podstate totožné s okolnosťami zakladajúcimi trestný čin, za ktorý ho tiež odsúdili. Došlo preto k porušeniu článku 4 protokolu č. 7 (ods. 63 a 64).

24. V prípade [Tsonyo Tsonev proti Bulharsku](#) (č. 2) sa sťažovateľ spolu s priateľom ocitli v zúrivej bitke s tretťou osobou, ku ktorej obaja prišli do bytu. Polícia, zavolaná susedmi, po príchode sťažovateľa zatkla.

Príručka judikatúry ESLP

Právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný

Na podklade policajnej zápisnice vypracovanej v súvislosti s incidentom uložil starosta o týždeň neskôr sťažovateľovi pokutu podľa všeobecne záväzného nariadenia o verejnom poriadku za to, že sa vlámal do domu iného a daného človeka zbil. O niečo neskôr, vo vzťahu k tej istej udalosti, prokuratúra sťažovateľa obvinila z ublíženia na zdraví a vlámania do obydlia. Vnútroštátne súdy ho uznali za vinného len z ublíženia na zdraví. Súd konštatoval, že rovnaké skutkové okolnosti – vlámanie sa do niečieho bytu a zbitie osoby – boli jadrom pokuty uloženej starostom i obvinenia vzneseného prokuratúrou. Keďže proti nej nebolo podané odvolanie, pokuta sa stala právoplatnou. Vnútroštátne súdy nezastavili neskoršie trestné konanie, vzhľadom na to, že najvyšší súd konzistentne rozhodoval, že možno začať trestne stíhať osobu, ktorá už bola potrestaná v správnom konaní. Súd preto dospel k záveru, že sťažovateľa odsúdili – samostatne v správnom a trestnom konaní – za totožné konanie, za identických skutkových okolností a za rovnaký protiprávny čin, v rozpore s článkom 4 protokolom č. 7 (ods. 52 – 57).

25. Viacero prípadov sa týka sťažovateľov, proti ktorým sa viedlo trestné konanie za daňové trestné činy a trestné činy týkajúce sa vedenia účtovníctva, ako i konanie o daňových prirážkach. Vo veci *Pirttimäki proti Fínsku* sa daňové orgány po inšpekcii začali domnievať, že sťažovateľ dostal skryté dividendy od spoločnosti, v ktorej bol akcionárom. Sťažovateľovi vyrubili dodatočnú daň a daňové prirážky. Okrem toho, dodatočnú daň

a daňové prirážky vyrubili i spoločnosti, ktorej akcie vlastnil. Neskôr sťažovateľa odsúdili v mene spoločnosti za trestný čin skresľovania údajov účtovnej evidencie za uvedenie nesprávnych a zavádzajúcich údajov v účtovníctve spoločnosti a za obzvlášť závažný daňový podvod. Súd uviedol, že prvé dve konania sa zakladali na skutočnosti, že spoločnosť, ako i sťažovateľ, vo svojom vlastnom daňovom priznaní neuviedli určité príjmy za niektoré daňové roky. V druhej sérii konaní sťažovateľa, ako zástupcu spoločnosti, obvinili z obzvlášť závažného daňového podvodu, pretože daňovým orgánom predložil v mene spoločnosti nesprávne údaje v určitom časovom období. Relevantnými konaniami preto boli daňové konanie proti sťažovateľovi, ako aj trestné konanie. Súd zistil, že skutkové okolnosti boli rozdielne. Poznamenal, že právne osoby vystupujúce v konaniach neboli totožné: v prvom konaní išlo o sťažovateľa a v druhom o spoločnosť. Domnieval sa, že okolnosti neboli identické. Podanie daňového priznania za [fyzickú] osobu sa odlišovalo od podania daňového priznania za spoločnosť, keďže vyhlásenia sa podávali na iných tlačivách, mohli byť urobené v inom čase a v prípade spoločnosti mohli zahŕňať aj iné osoby. Súd preto dospel k záveru, že namietané konania nepredstavovali jeden súbor špecifických skutkových okolností založených na identických alebo v podstate rovnakých skutočnostiach (ods. 49 – 52).

26. Vo veci *Shibendra Dev proti Švédsku* [rozh.] daňové orgány rozhodli, že keďže údaje, ktoré sťažovateľ predložil vo svojom

daňovom priznaní boli nesprávne a opravné konanie podliehalo povoloaciemu konaniu, tak vzhľadom na nedostatky v účtovníctve firmy prikázali sťažovateľovi zaplatiť daňové prirážky. V súvislosti s vyššie spomenutým konaním sa začalo proti nemu viesť trestné konanie. Sťažovateľa odsúdili za obzvlášť závažný trestný čin skresľovania údajov účtovnej evidencie a za obzvlášť závažný daňový trestný čin. Trestné činy sa týkali rovnakého časového obdobia ako vyššie zmienené daňové rozhodnutia. Vnútroštátny súd mal za to, že v účtovníctve reštaurácie boli vážne nedostatky, a že sťažovateľ spolu s manželkou niesli zodpovednosť za to, že nevyúčtovali značné príjmy a DPH, ktoré pre nich predstavovali veľký zisk. Súd vyjadril názor, že povinnosť podnikateľa uvádzať správne údaje v účtovnej knihe je povinnosťou samou o sebe, nezávislou od použitia účtovného materiálu na určenie daňovej povinnosti. Hoci sťažovateľ nedodrжал zákonné požiadavky kladené na riadne vedenie účtovníctva, neskôr si mohol splniť povinnosť predložiť daňovým orgánom presné a postačujúce údaje, napríklad prostredníctvom opravy údajov zapísaných v účtovných knihách alebo odovzdaním iných dokumentov, ktoré by predstavovali primeraný základ pre daňový výmer. Preto súd rozhodol, že nesprávnosti obsiahnuté v záznamoch účtovnej agendy, ktoré sťažovateľ predložil daňovým orgánom na podporu vyhlásení a vyjadrení uvedených v daňovom priznaní, a to, že im neposkytol iné dôveryhodné podklady, na ktorých by mohli založiť daňový výmer, predstavovali v daňovom konaní vý-

Príručka judikatúry ESLP

Právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný

znamné doplňujúce skutočnosti, ktoré neboli súčasťou odsúdenia za trestný čin skresľovania údajov účtovnej evidencie. Za týchto okolností súd konštatoval, že sporné dva skutky boli dostatočne odlišné na to, aby dospel k záveru, že sťažovateľa nepotrešali opakovanie za rovnaký trestný čin (ods. 51; pozri tiež prípady [Manasson proti Švédsku](#) [roz.] a [Carlberg proti Švédsku](#), ods. 69 a 70).

27. Na druhej strane, vo veci [Johannesson a ďalší proti Islandu](#) sa súd vyjadril, že odsúdenie sťažovateľov a uloženie daňovej prirážky sa zakladali na totožnej skutočnosti - sťažovatelia nepoznali časť svojich príjmov, a že daňové konanie a trestné konanie sa týkali toho istého obdobia a daňového úniku v podstate v rovnakej výške. Z tohto dôvodu trestné činy, pre ktoré sťažovateľov stíhali a odsúdili, boli identické s tými, za ktoré im uložili daňovú prirážku (ods. 47). V stručnosti, prvok *idem* princípu *ne bis in idem* bol prítomný.

28. Vo veci [Ramda proti Francúzsku](#), ods. 81 – 84, súd pripomenul princíp posudzovania prvku *idem* na základe skutkových okolností, ustanovený v prípade [Sergey Zolotukhin proti Rusku](#) [VK], ods. 82 a potvrdený vo veci [A a B proti Nórsku](#) [VK], ods. 108, pričom ho aplikoval na stíhanie trestných činov terorizmu. Sťažovateľa, alžírskoho štátneho príslušníka, vydali zo Spojeného kráľovstva do Francúzska pre trestné obvinenie súvisiace s teroristickými útokmi, ku ktorým došlo v roku 1995 vo Francúzsku. Najprv o ňom rozhodoval a odsúdil ho trestný súd (*tribunal correctionnel*)

za obvinenia týkajúce sa činnosti pre teroristickú skupinu. Neskôr vo veci konal a sťažovateľa uznal za vinného porotný súd (*cour d'assises*) vo vzťahu k obvineniam zo spoluúčasti na spáchaní série konkrétnych zločinov ako napr. vraždy a pokusu o vraždu. Po komparatívnom preskúmaní mnohých skutočností obsiahnutých v rozhodnutiach vydaných v oboch konaniach (ods. 87 – 93), súd poznamenal, že rozhodnutia sa zakladali na veľkom množstve odlišných a detailných skutkových okolností (ods. 94). Dospel k záveru, že sťažovateľa v druhom konaní nestíhali ani neodsúdili na podklade skutkových okolností, ktoré boli v podstate rovnaké ako tie, na základe ktorých ho uznali za vinného v prvom konaní (ods. 95). V neposlednom rade, súd sa oprel o povinnosť štátu stíhať závažné porušenia článku 2 dohovoru, rozvinutú vo veci [Marguš proti Chorvátsku](#) [VK], odseky 127 a 128 a uplatnil ju v kontexte terorizmu (ods. 96).

V. ČI SA VO VECI KONALO DVAKRÁT(bis)

A. PRVÉ ROZHODNUTIE MUSÍ BYŤ „PRÁVOPLATNÉ“

29. Účelom článku 4 protokolu č. 7 je zákaz opakovať trestné konanie (princíp *ne bis in idem*) ukončené „právoplatným“ rozhodnutím. V zmysle dôvodovej správy k protokolu č. 7, ktorá odkazuje späť na Európsky dohovor o medzinárodnej platnosti trestných rozsudkov, je rozhodnutie právoplatné, ak, v tradičnom zmysle slova, nadobudlo silu *res judicata*. Tak je to v prípade, ak je nezmeniteľné, inými slovami, keď nie je dostupný ďalší riadny opravný prostriedok, alebo ak strany vyčerpali príslušné [riadne] opravné prostriedky alebo ak márne uplynula lehota na ich podanie ([Sergey Zolotukhin proti Rusku](#) [VK], ods. 107). Rozhodnutie, proti ktorému je možné podať riadny opravný prostriedok, je vylúčené z pôsobnosti záruky obsiahnutej v článku 4 protokolu č. 7, kým neuplynie lehota na podanie predmetného opravného prostriedku (ods. 108). Na druhej strane, mimoriadne opravné prostriedky, ako napr. návrh na obnovu konania alebo žiadosť o odpustenie zmeškania lehoty, sa na účely posúdenia, či konanie bolo právoplatne ukončené, nevezmú do úvahy. Aj keď tieto opravné prostriedky predstavujú pokračovanie prvotného konania, „právoplatnosť“ rozhodnutia nezávisí od ich použitia (ods. 108).

30. Vo veci [Sundqvist proti Fínsku](#) [roz.] sa súd vyjadril, že rozhodnutie prokurátora [osobu trestne] nestíhať nemožno pova-

Príručka judikatúry ESLP

Právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný

žovať za „právoplatné“ rozhodnutie vzhľadom na príslušné vnútroštátne právo. V tomto smere, neskoršie rozhodnutie generálneho prokurátora sťažovateľa trestne stíhať a [sťažovateľovo] následné odsúdenie nepredstavovalo nové konanie spadajúce do sféry článku 4 protokolu č. 7. Súd sa už predtým uzniesol, že zastavenie trestného konania prokurátorom nezakladá ani odsúdenie, ani oslobodenie, a preto sa článok 4 protokolu č. 7 na danú situáciu nevzťahuje (*Smirnova a Smirnova proti Rusku* [roz.], *Harutyunyan proti Arménsku* [roz.], *Marguš proti Chorvátsku* [VK], ods. 120; pozri tiež dočasné umiestnenie na psychiatriu nariadené prokurátorom vo veci *Horciag proti Rumunsku* [roz.]). Predmetné ustanovenie nemožno uplatniť ani pri zastavení trestného konania na základe amnestie za činy predstavujúce závažné porušenie základných práv, akými sú vojnové zločiny proti civilnému obyvateľstvu (*Marguš proti Chorvátsku* [VK], ods. 122 - 141). Súd rozhodol, že udelenie amnestie vo vzťahu k zabíjaniu a zlému zaobchádzaniu s civilistami by bolo v rozpore so záväzkami štátu podľa článkov 2 a 3 dohovoru. Taktiež poznamenal, že v medzinárodnom práve sa prejavuje rastúca tendencia považovať udelenie amnestie v súvislosti s vážnym porušením ľudských práv za neprijateľné. Preto vznesenie novej obžaloby proti osobe účastnej amnestie vo vzťahu k daným skutkom by nemalo spadať pod článok 4 protokolu č. 7 (*Marguš proti Chorvátsku* [VK], ods. 122 - 141).

B. ČI SA ZAČALO ĎALŠIE KONANIE

31. Článok 4 protokolu č. 7 zakazuje opakovať trestné konanie ukončené „právoplatným“ rozhodnutím. Článok 4 protokolu č. 7 sa neobmedzuje len na právo nebyť opakovane potrestaný, ale zahŕňa i právo nebyť opakovane stíhaný či súdený. Uplatňuje sa aj vtedy, ak človeka stíhali v konaní, ktoré nemalo za následok odsúdenie (*Sergey Zolotukhin proti Rusku* [VK], ods. 110 a 111, v súvislosti s oslobodením spod obžaloby v druhom konaní).

32. Súd rozhodol, že článok 4 protokolu č. 7 jasne zakazuje po sebe nasledujúce konania, ak sa prvé konanie právoplatne skončilo pred tým, než sa začalo druhé konanie (*Sergey Zolotukhin proti Rusku*).

33. Treba uviesť, že v niektorých prípadoch stráca svoj význam otázka, či sa konanie „právoplatne“ skončilo alebo nie, ak nedochádza ku skutočnému zdvojeniu konania, ale skôr ku zlúčeniu konaní považovaných za jeden celok (*Johannesson a ďalší proti Islandu*, odsek 48). V tomto prípade súd nepokladal za potrebné zisťovať, či a kedy bolo prvé konanie – daňové konanie – právoplatne ukončené, keďže predmetná okolnosť nemala vplyv na posúdenie vzťahu medzi spornými konaniami.

34. V súvislosti s paralelnými konaniami, článok 4 protokolu č. 7 nezakazuje niekoľko súčasne prebiehajúcich konaní (*litis pendens*). V takomto prípade nie je možné povedať, že sťažovateľ stíhajú viackrát „za trestný čin, za ktorý už bol oslobodený

alebo odsúdený právoplatným rozsudkom“ (*Garaudy proti Francúzsku* [roz.]). Z pohľadu dohovoru nepredstavuje problém, ak sa v prípade dvoch paralelných konaní druhé konanie zastaví potom, ako bolo prvé konanie právoplatne ukončené (*Zigarella proti Taliansku* [roz.]). Ak však ale nedôjde k zastaveniu konania, súd rozhodol, že išlo o opakované konania v rozpore s článkom 4 protokolom č. 7 (*Tomasovičová proti Chorvátsku*, ods. 29 – 32; *Muslija proti Bosne a Hercegovine*, ods. 36 a 37; *Nykänen proti Fínsku*, ods. 47 – 54; *Glantz proti Fínsku*, ods. 57 – 64).

35. Súd však tiež konštatoval, v rámci svojej rozhodovacej činnosti o odnímaní vodičských preukazov, že hoci odlišné orgány v rozdielnych konaniach uložili rôzne sankcie (trestnú sankciu a odňatie vodičského oprávnenia) týkajúce sa tej istej záležitosti (vedenia motorového vozidla pod vplyvom alkoholu či prekročenia ustanovenej rýchlosti), existovalo medzi nimi dostatočne úzke prepojenie z vecného a časového hľadiska (*Nilsson proti Švédsku* [roz.]; *Maszni proti Rumunsku*, ods. 68 – 70). V daných prípadoch súd dospel k záveru, že sťažovatelia neboli opätovne súdení ani trestaní za čin, za ktorý ich už právoplatne odsúdili, v rozpore s článkom 4 odsekom 1 protokolu č. 7, a teda, že nedošlo k duplicite konania. Napríklad vo veci *Boman proti Fínsku* sťažovateľa odsúdili za trestný čin v doprave a uložili mu dočasný zákaz viesť motorové vozidlo. Neskôr policajný orgán a správne súdy v samostatnom konaní zákaz viesť motorové vozidlo predĺžili. Súd podotkol, že predpokladom na ulo-

Príručka judikatúry ESLP

Právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný

ženie druhého zákazu bola skutočnosť, že sťažovateľa prv uznali za vinného z dopravného trestného činu. Taktiež uviedol, že rozhodnutie o uložení druhého zákazu, [vydaného] krátko po rozsudku v trestnom konaní, sa zakladalo priamo na právoplatnom odsúdení sťažovateľa okresným súdom za dopravné trestné činy, a preto neobsahovalo osobitné preskúmanie trestného činu či sporného konania zo strany polície. Z toho dôvodu súd dospel k záveru, že obe konania boli vnútorne prepojené, z vecného a časového hľadiska, a teda na účely článku 4 protokolu č. 7 sa uskutočnili v rámci jedného konania (pozri tiež prípad [Rivard proti Švajčiarsku](#), ods. 28 – 34).

36. Daňové sankcie súd posudzoval vo viacerých prípadoch proti Fínsku a Švédsku. ([Häkkä proti Fínsku](#), [Nykänen proti Fínsku](#), [Glantz proti Fínsku](#), [Rinas proti Fínsku](#), [Österlund proti Fínsku](#), [Kiiveri proti Fínsku](#) a [Lucky Devová proti Švédsku](#)). V daných veciach súd konštatoval, že vo fínskom a švédskom systéme ukladali rôzne orgány trestné a správne sankcie bez toho, aby boli konania akýmkoľvek spôsobom prepojené. Obe konania prebiehali po svojej vlastnej línii a boli právoplatne ukončené nezávisle od seba. Navyše, Súd poznamenal, že ani jeden [vnútroštátny] súd alebo orgán nevzal do úvahy druhú zo sankcií pri rozhodovaní o intenzite postihu. Medzi danými orgánmi nedošlo ani k inej interakcii. Okrem toho súd uviedol, že daňové prírážky sa uložili po prešetrení sťažovateľovho konania a jeho alebo jej zodpovednosti podľa príslušných da-

ňových zákonov, nezávisle od posúdenia vykonaného v trestnom konaní. Súd sa uzniesol, že týmto sa prípady odlišovali od starších vecí týkajúcich sa vodičských preukazov, v ktorých sa rozhodnutie o odobratí vodičského oprávnenia priamo zakladalo na očakávanom alebo právoplatnom odsúdení za dopravný trestný čin, a teda neobsahovalo osobitné preskúmanie sporného činu alebo konania. Súd mal preto za to, že medzi trestným a správny konaním neexistovalo úzke prepojenie z vecného a časového hľadiska.

37. Otázkou teda je, či došlo k zdvojeniu konania (*bis*). Vo veci [A a B proti Nórsku](#) [VK] súd preveril nórsky systém dvojitého trestného a správneho konania súvisiaceho s uvedením nesprávnych údajov v daňovom priznaní. Súd rozvinul princíp dostatočne úzkeho vecného a časového prepojenia medzi konaniami. Uviedol, že najistejší spôsob, ako zabezpečiť súlad s článkom 4 protokolu č. 7, je zavedenie jednokolajného konania, ktoré by umožnilo, aby sa súbežné línie právnej úpravy príslušného správania spojili, takže by bolo možné v rámci jediného postupu vyriešiť rôzne potreby spoločnosti reagujúcej na trestný čin. Napriek tomu, článok 4 protokolu č. 7 nevylučuje vedenie zdvojeného konania, a to až do ich skončenia, ak sú splnené určité podmienky. Žalovaný štát musí presvedčivo preukázať, že predmetné duálne konania boli „dostatočne úzko vecne a časovo prepojené“ (ods. 130). Keď sa rozhodovalo, či sú duplicitné trestné a správne konania dostatočne prepojené, mal súd za to, že podstatné skutočnosti zahŕňali

[odpovede na otázky] (ods. 132):

- „či obe samostatné konania sledujú vzájomne sa doplnujúce ciele, a teda riešia, nielen in abstracto, ale aj in concreto, rozdielne aspekty daného protispoločenského správania;
- či je duplicita predmetných konaní predvídateľným následkom toho istého sporného správania, a to v zákone, ako i v praxi (*idem*);
- či sa príslušné konania vedú spôsobom, aby sa v čo najväčšej možnej miere predišlo dvojitému zhromažďovaniu, ako aj hodnoteniu dôkazov, najmä prostredníctvom zodpovedajúcej vzájomnej súčinnosti medzi jednotlivými kompetentnými orgánmi, vďaka ktorej sa skutkové okolnosti, tak ako boli ustálené v jednom konaní, použijú i v druhom konaní; a predovšetkým
- či sa sankcia uložená v konaní, ktoré sa skončilo ako prvé, zohľadní v konaní, ktoré sa skončí ako posledné, aby sa predišlo tomu, že by dotknutý jednotlivec nakoniec musel niesť neprimeranú záťaž; toto druhé spomenuté riziko sa s najmenšou pravdepodobnosťou vyskytne vtedy, ak je zavedený vyvažujúci mechanizmus zabezpečujúci, že celkový úhrn všetkých uložených sankcií je úmerný.“

Súd ďalej zdôraznil, že dôležitou okolnosťou bol rozsah, v akom správne konanie nesie charakteristické znaky riadneho trestného konania, okrem iného črtu mo-

Príručka judikatúry ESLP

Právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný

rálneho odsúdenia. Navyše, ak je vecné prepojenie dostatočne silné, musí sa naplniť i podmienka časového prepojenia. Súd rozhodol, že tieto dve konania sa nemusia viesť súčasne od začiatku do konca, pretože štát by mal mať možnosť uskutočňovať konanie postupne v prípade, kedy daná snaha vychádza zo záujmu efektívneho a riadneho výkonu spravodlivosti, sledovaného z rôznych spoločenských dôvodov, a keď sa tým sťažovateľovi neprispôbi neprimeraná ujma. Časové prepojenie však musí byť dostatočne blízke, aby sa jednotliviec chránil pred neistotou, zdržaním a prieťahmi v konaní vznikajúcimi v priebehu času, aj keď predmetný vnútroštátny systém ponúka integrovanú schému oddeľujúcu správnu a trestnú líniu (ods. 134).

Potom, čo aplikoval dané princípy na skutkové okolnosti prípadov, súd bol spokojný s tým, že hoci dva rôzne orgány uložili sťažovateľom rozdielne sankcie v odlišných konaniach, existovalo medzi nimi dostatočne blízke prepojenie, tak vecné, ako i časové, na to, „aby tvorili súčasť integrálneho systému sankcií podľa nórskeho práva“ pri neposkytnutí údajov v daňovom priznaní. Duálne konanie preto nepredstavovalo zakázané duplicitné konanie, takže nedošlo k porušeniu článku 4 protokolu č. 7 (ods. 144 – 147 a 149 – 154).

38. Naopak, vo veci *Johannesson a ďalší proti Islandu* súd rozhodol, že aj keď dve konania sledovali vzájomne sa dopĺňajúce ciele pri riešení problematiky nedodržania zákonných požiadaviek na podávanie daňového priznania daňovníkmi (odsek 51), ne-

bolo medzi nimi dostatočne úzke prepojenie vzhľadom na obmedzené časové prekrytie a z veľkej časti nezávislé zhromažďovanie a hodnotenie dôkazov (ods. 55). Sťažovatelia preto utrpli neprimeranú ujmu v dôsledku toho, že ich rôzne orgány súdili a potrestali za v podstate rovnaké činy v dvoch odlišných konaniach, medzi ktorými nebolo potrebné prepojenie.

C. VÝNIMKY

39. Článok 4 protokolu č. 7 jasne rozlišuje medzi ďalším trestným stíhaním alebo súdnym konaním, ktoré zakazuje prvý odsek predmetného článku a obnovením konania za výnimočných okolností, ktoré je upravené v jeho druhom odseku. Článok 4 ods. 2 protokolu č. 7 výslovne ráta s možnosťou, že jednotliviec bude musieť akceptovať trestné stíhanie na podklade identických obvinení v súlade s vnútroštátnym právom, ak sa konanie obnoví potom, ako vyjdú najavo nové dôkazy či podstatná chyba v predchádzajúcom konaní.

40. Vo veci *Nikitin proti Rusku* sťažovateľ a súdili za vlastizradu prostredníctvom špionáže a obzvlášť závažného odhalenia úradného tajomstva. Na základe rozsudku najvyššieho súdu sa jeho oslobodenie spod obžaloby stalo právoplatné. Neskoršiu žiadosť generálneho prokurátora o preskúmanie veci v dozornom konaní (pokrývajúcom opätovné posúdenie aplikovateľného práva, skutkových okolností a dôkazov nachádzajúcich sa v spise a jej vrátenie na ďalšie prešetrenie) predloženu prezidentu najvyššieho súdu zamietli. Súd konšta-

toval, že vnútroštátne právne predpisy umožňovali predmetné preskúmanie z dôvodu procesných chýb v konaní. Keďže konečným dôsledkom dozorného konania, ak by sa povolilo, by bolo zrušenie všetkých predchádzajúcich súdnych rozhodnutí a nové rozhodovanie o trestnom obvinení, rozhodlo sa, že ide takpovediac o obnovu prvotného konania, čo spadalo pod článok 4 ods. 2 protokolu č. 7 (ods. 42 – 49; pozri tiež prípady: *Bratjakin proti Rusku* [rozh.], *Fadin proti Rusku*, ods. 30 – 32, *Goncharovy proti Rusku* [rozh.], *Savinskiy proti Ukrajine* [rozh.], *Xheraj proti Albánsku*, ods. 71 – 74). Vo veci *Korppoo proti Fínsku* komisia rozhodla, že na to, aby prokuratúra posúdila, či je potrebné požiadať o obnovu konania, nie je možné na základe článku 4 ods. 1 protokolu č. 7 polícii brániť vo vykonaní vyšetrovania potom, čo podozrivého oslobodili spod obžaloby.

41. V prípade *Kadusic proti Švajčiarsku* sa sťažovateľ, ktorého odsúdili za viaceré trestné činy, nachádzal vo výkone trestu odňatia slobody. Po opätovnom posúdení sťažovateľovho duševného stavu vnútroštátny súd nariadil ústavnú liečbu, inými slovami zmenu trestu po vynesení pôvodného rozsudku a v priebehu výkonu uloženého trestu a prerušil výkon trestu odňatia slobody, ktorý sťažovateľovi zostával. Liečebné opatrenie vychádzalo zo sťažovateľovej vážnej duševnej poruchy, ktorá u neho existovala, ale nebola zistená v čase [prijatia] prvotného rozsudku. Súd rozhodol, že opatrenie neporušilo článok 4 protokolu č. 7. Vnútroštátne orgány považovali opätovné pre-

Príručka judikatúry ESLP

Právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný

skúmanie sťažovateľovho duševného stavu za novoodhalenú skutočnosť a zmenili pôvodný rozsudok analogickým uplatnením pravidiel o revízii. Súd uviedol, že sťažovateľ nevysvetlil, v akom zmysle sa obnova konania neuskutočnila „v súlade so zákonom a trestným poriadkom daného štátu“ (ods. 85).

Zdroj:

Guide on Article 4 of Protocol No. 7 to the European Convention on Human Rights. Right not to be tried or punished twice [online]. Štrasburg : Európsky súd pre ľudské práva, 2019 [cit. 2019-06-20]. Dostupné na internete: <https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_4_Protocol_7_ENG.pdf>

Preklad:

Mgr. Barbara Babáková
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Zásada kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe v judikatúre ESĽP

Zásada kontradiktórnosti je základom akuzačného typu trestného konania a je charakteristická predovšetkým pre anglosaské právne systémy, v obmedzenejšej podobe sa však uplatňuje aj v štátoch s kontinentálnym právnym systémom. Zásada kontradiktórnosti patrí aj podľa právneho poriadku Slovenskej republiky medzi základné zásady trestného konania.

V § 2 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „TP“), v ktorom sa uvádzajú základné zásady trestného konania, nie je zásada kontradiktórnosti explicitne pomenovaná. Zásada kontradiktórnosti sa skladá z viacerých znakov, ktoré sú súčasťami ďalších základných zásad.

Zásada kontradiktórnosti je teda širšia zásada, ktorá sa prejavuje najmä v týchto ďalších princípov trestného konania:

- v zásade verejnosti (§ 2 ods. 17 TP): trestné veci súd prejednáva spravidla verejne, pričom verejnosť môže byť z hlavného pojednávania alebo verejného zasadnutia vylúčená len v prípadoch ustanovených TP; k zásade verejnosti patrí, že rozsudky sa majú vyhlasovať verejne;
- v zásade ústnosti (§ 2 ods. 18 TP): konanie pred súdom je ústne, pričom výnimky ustanovuje TP;
- v zásade bezprostrednosti (§ 2 ods. 19 TP): súd má prihliadať len na tie dôkazy, ktoré boli v konaní vykonané, ak zákon neustanovuje inak;
- v zásade rovnosti strán (§ 2 ods. 14 TP): strany sú si

v konaní pred súdom rovné; k tejto zásade patrí aj tzv. konfrontačná zásada, podľa ktorej prokuratúra a obhajoba majú mať rovnaký prístup k dôkazom a argumentom protistrany a možnosť ich spochybnit' (táto zásada vyplýva najmä z práv obvineného, resp. z ďalších ustanovení TP, napr. zo všeobecných ustanovení o úkonoch trestného konania).

Zo znenia uvedených zásad vyplýva, že ide o zásady, ktoré sa uplatňujú najmä v súdnom konaní. Uplatňovanie kontradiktórnosti v prípravnom konaní nie je v TP jednoznačne upravené, jej aplikácia však logicky prichádza do úvahy v prípade rozhodovania o väzbe aj vzhľadom na to, že o väzbe rozhoduje sudca pre prípravné konanie. Pri skúmaní tejto otázky môže zohrávať dôležitú úlohu aj úprava Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) a judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len ESĽP). V rozhodnutiach ESĽP týkajúcich sa kontradiktórnosti v prípravnom konaní (najmä pri rozhodovaní o väzbe) boli zadefinované viaceré princípy, ktoré sa majú v takýchto prípadoch uplatňovať. V tomto článku budeme skúmať najvýznamnejšie rozhodnutia ESĽP, ktoré mali vplyv na aplikáciu zásady kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe.

DOHOVOR A KONTRADIKTÓRNOSŤ V PRÍPRAVNOM KONANÍ

Zásada kontradiktórnosti v prípravnom konaní nie je explicitne upravená v Dohovore. Jej pozícia vyplýva v podstate zo vzťahu článku 6 a článku 5 (najmä ods. 4) Dohovoru. Článok 5 Dohovoru upravuje právo na slobodu a bezpečnosť vrátane podmienok zákonného pozbavenia osobnej slobody. Článok 6 Dohovoru upravuje právo na spravodlivé súdne konanie.

Článok 5

Právo na slobodu a bezpečnosť

1. Každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane na základe postupu stanoveného zákonom:

- a) zákonné pozbavenie slobody osoby po odsúdení príslušným súdom;*
- b) zákonné zatknutie alebo pozbavenie slobody z dôvodu nesplnenia rozhodnutia vydaného súdom v súlade so zákonom alebo s cieľom zabezpečiť splnenie povinnosti stanovenej zákonom;*
- c) zákonné zatknutie alebo pozbavenie slobody za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak je to dôvodne považované za potrebné za účelom zabránenia spáchaniu trestného činu alebo úteku po jeho spáchaní;*
- d) pozbavenie slobody maloletého na základe zákonného rozhodnutia za účelom výchovného dohľadu alebo*

Zásada kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe v judikatúre ESLP

jeho zákonné pozbavenie slobody za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán;

- e) zákonné pozbavenie slobody osôb, aby sa zabránilo šíreniu nákazlivej choroby, alebo duševne chorých osôb, alkoholikov, narkomanov alebo tulákov;
- f) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby, aby sa zabránilo jej nepovolenému vstupu na územie štátu, alebo osoby, proti ktorej sa vedie konanie o vypovedaní alebo vydaní.

2. Každý, kto je zatknutý, musí byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, oboznámený s dôvodmi svojho zatknutia a s každým obvinením proti nemu.

3. Každý, kto je zatknutý alebo pozbavený slobody v súlade s ustanovením odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej moci a má právo, aby jeho vec bola prejednaná v primeranej lehote, alebo byť prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa takáto osoba dostaví na pojednávanie.

4. Každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody, má právo podať návrh na začatie konania, v ktorom súd urýchlene rozhodne o zákonnosti pozbavenia jeho slobody a nariadi prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

5. Každý, kto bol zatknutý alebo pozbavený slobody v rozpore s ustanoveniami tohto článku,

má nárok na odškodnenie.

Článok 6

Právo na spravodlivé súdne konanie

1. Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by vzhľadom na osobitné okolnosti mohla byť verejnosť konania na ujmu záujmom spravodlivosti.

2. Každý, kto je obvinený z trestného činu, považuje sa za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.

3. Každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva:

- a) byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia vzneseného proti nemu;
- b) mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby;
- c) obhajovať sa osobne alebo prostredníctvom obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá dosta-

tok prostriedkov na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú;

- d) vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie na vypočúvanie svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako v prípade svedkov proti nemu;
- e) mať bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom, alebo ak týmto jazykom nehovorí.

Článok 5 ods. 4 Dohovoru je tzv. uznesením *habeas corpus*, ktoré umožňuje preskúmanie rozhodnutí o obmedzení osobnej slobody a upravuje pravidlá pre tento druh konania. To znamená, že článok 5 ods. 4 garantuje osobe, ktorá bola zatknutá alebo inak pozbavená osobnej slobody, aby sa preskúmala existencia hmotnoprávných i procesnoprávných podmienok takéhoto pozbavenia osobnej slobody. Takéto preskúmanie má prebiehať v súlade nielen s ustanoveniami vnútroštátneho právneho poriadku, ale aj s rešpektovaním úpravy Dohovoru, t. j. aj s rešpektovaním zásad na spravodlivé konanie podľa článku 6. Článok 6 sa síce vzťahuje vyslovene na súdne konanie, no zásady v ňom obsiahnuté sa majú aplikovať aj pre účely článku 5 ods. 4, a to aj preto, že konanie podľa článku 5 ods. 4 má nevyhnutne súdny charakter. Požiadavka procesnej spravodlivosti podľa článku 5 ods. 4 Dohovoru nezavádza jednoznačný, nemenný štandard, ktorý má byť aplikovaný bez ohľadu na obsah veci, skutočnosti a okolnosti. Hoci pre konanie

Zásada kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe v judikatúre ESLP

podľa článku 5 ods. 4 Dohovoru nie je vždy nevyhnutné, aby bolo sprevádzané rovnakými zárukami ako sú tie, ktoré vyžaduje článok 6 vo vzťahu k trestnému alebo civilnému konaniu, musí mať súdny charakter a poskytovať záruky primerané typu obmedzenia osobnej slobody.

V prípravnom konaní môžu byť teda pravidlá kontradiktórnosti odlišné, v zásade sa neuplatňuje napríklad princíp verejnosti pojednávania. Pri rozhodovaní o väzbe platí, že sa musí uplatňovať kontradiktórnosť a rovnosť zbraní v primeranej miere a zásada rýchlosti konania. Vo väzobných veciach musí mať obvinený možnosť účinne namietat' podozrenia alebo obvinenia proti svojej osobe, keďže nevyhnutnou podmienkou zákonnosti väzby je pretrvávajúce podozrenie zo spáchania trestného činu. K tomu môže byť potrebné, aby súd vypočul osoby, ktorých výpovede môžu mať zásadný význam pre zákonnosť ďalšieho konania, resp. aby obhajoba mala primeraný prístup k vyšetrovacím spisom. Jednotlivé znaky kontradiktórnosti na základe judikatúry ESLP analyzujeme v ďalšej časti článku.

ZÁKLADNÉ PRVKY KONTRADIKTÓRNOSTI PODĽA JUDIKATÚRY ESLP

Vychádzajúc z najvýznamnejších rozhodnutí ESLP zaoberajúcich sa otázkou kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe, môžeme rozlišovať nasledujúce prvky zásady kontradiktórnosti:

- a) právo nahliadať do vyšetrovacích spisov, najmä právo na prístup k tým dokumentom, ktoré môžu mať zásadný význam pre efektívne namietanie zákonnosti väzby;
- b) právo na posúdenie predložených dôkazov a argumentov zásadných pre rozhodovanie o zákonnosti väzby súdom;
- c) právo byť oboznámený s podaniami a argumentmi druhej strany a právo vyjadrovať sa k týmto podaniam a argumentom;
- d) právo byť vypočutý osobne alebo prostredníctvom obhajcu;
- e) právo obvineného byť prítomný osobne alebo prostredníctvom svojho obhajcu na ústnych pojednávaniach, ak sa na nich zúčastňuje aj zástupca prokuratúry;
- f) právo na vypočutie svedka súdom, ak výpoveď svedka môže mať zásadný význam z hľadiska zákonnosti väzby;
- g) právo na prístup k obhajcovi;
- h) právo na efektívnu pomoc obhajcu.

Právo nahliadať do vyšetrovacích spisov

V judikatúre ESLP týkajúcej sa kontradiktórnosti pri rozhodova-

aní o väzbe sa pomerne často môžeme stretnúť s prípadmi, keď ESLP skonštatoval porušenie zásady kontradiktórnosti v súvislosti s právom obvineného nahliadať do vyšetrovacích spisov. V tejto súvislosti treba poznamenať, že kontradiktórnosť konania spočíva vo vyváženom postavení strán, t. j. aj v poskytnutí možnosti obhajobe ako aj prokuratúre oboznámiť sa s dôkazmi, vyjadreniami a inými materiálmi, ktoré môžu mať vplyv na rozhodovanie o zákonnosti väzby, resp. o prepustení obvineného. V judikatúre ESLP sa vyskytuje viacero prípadov, keď kontradiktórnosť konania a zásada rovnosti zbraní nebola dodržaná práve kvôli tomu, že obhajobe bol odopretý prístup k tým dôkazom a častiam vyšetrovacieho spisu, ktoré mohli mať zásadný význam pri namietaní zákonnosti väzby. ESLP vo všeobecnosti uznáva, že pre potrebu účinného vyšetrovania nie je vždy možné sprístupniť celý spisový materiál, pretože môže existovať riziko, že zo strany obvineného dôjde k manipulácii s dôkazmi, ovplyvňovaniu svedkov a mareniu trestného stíhania. Tiež môže existovať výrazný verejný záujem na utajovaní niektorých dôkazov alebo materiálov nachádzajúcich sa vo vyšetrovacích spisoch, ak ide napr. o trestné činy týkajúce sa väčšieho počtu podozrivých osôb. Utajovanie dôkazných materiálov pred obhajobou môže odôvodňovať aj potreba ochrany základných práv iných osôb, ktoré môžu byť konaním dotknuté.

ESLP vo svojej judikatúre poukazuje na to, že v prípade existencie takýchto dôvodov na utajovanie spisov, resp. ich nesprís-

Zásada kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe v judikatúre ESLP

tupnenie obhajobe, sa musia uplatňovať opatrenia na vyváženie postavenia strán konania. Aj v takýchto prípadoch musí byť zabezpečené, aby mal obvinený možnosť účinne namietat' zákonnosť svojej väzby a žiadať prepustenie. Orgány rozhodujúce o sprístupňovaní dôkazov a vyšetrovacích spisov taktiež majú posudzovať, v akej miere sporné materiály ovplyvnia rozhodovanie súdu o väzbe.

Významným prípadom v tejto oblasti bola vec Lamy proti Belgicku z 30. marca 1989, sťažnosť č. 10444/83.

Lamy proti Belgicku

sťažnosť č. 10444/83
30. marec 1989

Skutkový stav

Sťažovateľom bol José Lamy, belgický štátny občan, proti ktorému bolo vydané sudcom pre prípravné konanie rozhodnutie o väzbe. Sťažovateľ bol vzatý do väzby. Obhajca sťažovateľa podal sťažnosť proti vzatiu sťažovateľa do väzby, ale súd potvrdil rozhodnutie o väzbe. Sťažovateľ sa odvolal proti tomuto rozhodnutiu na odvolacom súde, ktorý však väzbu tiež potvrdil. Sťažovateľ sa následne obrátil na kasačný súd. Kasačný súd podanie sťažovateľa zamietol.

Sťažovateľ bol prepustený z väzby na základe rozhodnutia súdu, podľa ktorého potreby vyšetrovania už neodôvodňujú jeho väzobné stíhanie.

Konanie pred ESLP

Sťažovateľ vo svojom podaní argumentoval tým, že konanie o jeho väzbe nespĺňalo podmienky objektívnosti a kontradiktór-

nosti a nemal zabezpečenú rovnosť zbraní. Kópiu rozhodnutia o väzbe dostal nepodpísanú a s nesprávnym dátumom. Prvých 30 dní, keď bol sťažovateľ vo väzbe, nemal povolený prístup k vyšetrovaciemu spisu. Následne jeho právny zástupca dostal prístup k vyšetrovacím spisom, ale vždy iba 48 hodín pred ústnym pojednávaním. Sťažovateľ tiež vytkol, že v rozhodnutí o väzbe sa odvolávalo na jeho výpoveď a na úradné záznamy polície, pričom ale jeho výpoveď neexistovala a spomenuté úradné záznamy polície mu neboli sprístupnené.

Belgická vláda uviedla, že vyšetrovacie spisy neboli sprístupnené sťažovateľovi počas prvých 30 dní jeho väzby preto, že sudca pre prípravné konanie dopĺňal spis každý deň novými dokumentmi (výpoveďami svedkov, znaleckými posudkami, záznamami z prehliadok, zaistenými dokumentmi) a preto ho držal u seba.

Podľa vlády boli podmienky kontradiktórnosti dodržané, pretože sťažovateľ bol oboznámený s dôkazmi, ktoré boli predložené proti nemu. Kópia rozhodnutia o väzbe bola doručená sťažovateľovi, a tá obsahovala aj dôvody väzby. Podľa vlády bol sťažovateľ informovaný aj o obsahu spomenutých úradných záznamov polície. Belgická vláda ďalej uviedla, že sťažovateľovi bolo umožnené, aby sa primeraným spôsobom zúčastnil konania. On a jeho právny zástupca predkladali podania ústne i písomne a vnútroštátne súdy sa týmito sťažnosťami zaoberali. Keď po prvom mesiaci väzby dostal právny zástupca sťažovateľa prí-

stup k vyšetrovaciemu spisu, nepoužil z neho žiadne nové prvky pri svojej argumentácii. Belgická vláda poukázala na skutočnosť, že kontradiktórnosť konania nezahŕňa potrebu sprístupnenia celého spisu.

Záver

ESLP skonštatoval, že prvých 30 dní väzby právny zástupca sťažovateľa nemal povolený prístup k vyšetrovacím spisom, záznamom polície či sudcu pre prípravné konanie, ako by to vyplývalo zo zákona. Súd poznamenal, že tým, že vnútroštátne súdy boli oboznámené s celým spisom, sťažovateľovi sa v konaní neposkytla možnosť primerane sa vyjadriť k dôvodom rozhodnutia o väzbe. Keďže nebola zabezpečená rovnosť zbraní, konanie nebolo dostatočne kontradiktórne. ESLP dospel k záveru, že článok 5 ods. 4 Dohovoru bol porušený.

K podobnému záveru dospel ESLP v rozhodnutí kľúčového významu vo veci Lietzow proti Nemecku z 13. februára 2001, sťažnosť č. 24479/94. V tomto prípade išlo o prístup obvineného k výpovediam, ktoré mohli byť významné z hľadiska posudzovania zákonnosti rozhodnutia o väzbe.

Lietzow proti Nemecku

sťažnosť č. 24479/94
13. február 2001

Skutkový stav

Sťažovateľ Hugo Lietzow bol nemecký štátny občan. Okresný súd vydal proti nemu zatýkací príkaz pre podozrenie z trestných činov podvodu a úplatkárstva a bol vzatý do väzby.

Zásada kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe v judikatúre ESLP

Obhajca sťažovateľa požiadal o ústne pojednávanie vo veci väzby sťažovateľa. Zároveň požiadal o nahliadnutie do spisov alebo aspoň do výpovedí svedkov. Prokuratúra ešte v ten deň zamietla žiadosť obhajcu s odôvodnením, že vyhovením žiadosti by bolo ohrozené vyšetrovanie, v ktorom sa vyšetrojú závažné trestné činy a ktoré sa týka veľkého počtu osôb. Obhajca sa proti tomuto rozhodnutiu odvolal. Odvolací súd potvrdil väzbu sťažovateľa. Súd na základe výpovede sťažovateľa konštatoval, že sťažovateľ sa pokúsil o ovplyvňovanie svedkov už pred jeho zadržaním a pred tým, než bol oboznámený s predmetom obvinenia. Súd tiež konštatoval, že prokuratúra dosiahla pokrok vo vyšetrovaní, ktoré môže byť onedlho ukončené.

Sťažovateľ vzniesol ďalšie námietky proti obvineniu a následne bol opätovne vypočutý políciou v prítomnosti svojho obhajcu.

Okresný súd pozastavil vykonateľnosť rozhodnutia o väzbe s podmienkami, že si sťažovateľ nezmení svoj pobyt (resp. o akýchkoľvek zmenách informuje prokuratúru), dostaví sa v prípade predvolaní, zdrží sa akejkoľvek komunikácie s osobami, ktoré mohli byť vo veci dotknuté a zloží peňažnú záruku. Sťažovateľ bol ešte v ten deň prepustený z väzby.

Odvolací súd zamietol sťažnosť sťažovateľa, v ktorej sa domáhal možnosti nahliadnuť do spisov. Opravný prostriedok použitý sťažovateľom bol subsidiárnej povahy, preto sa nemal použiť v tomto prípade, keďže boli použiteľné iné opravné prostriedky pre účely napadnutia rozhodnu-

tia o odmietnutí nahliadnutia do spisov. Podľa súdu mal o sprístupnení spisov rozhodnúť príslušný sudca, keď prokuratúra ukončila vyšetrovanie. Proti tomuto rozhodnutiu by sa mohol sťažovateľ odvolať. Takáto forma následného preskúmania spĺňa ústavné požiadavky na súdnu ochranu a dočasná absencia možnosti preskúmania musí byť akceptovaná pre efektívnosť vyšetrovania. Podľa súdu ústavné právo na preskúmanie zabezpečuje právo na podávanie opravných prostriedkov v primeranej lehote a nie bezodkladne. Skutočnosť, že sťažovateľ bol vo väzbe, sa nemôže hodnotiť ako špeciálna okolnosť odôvodňujúca možnosť podania opravného prostriedku pred ukončením predbežného vyšetrovania.

Sťažovateľ následne požiadal prokuratúru o nahliadnutie do výpovede svedka, ktorý predtým zomrel. Prokuratúra podanie odmietla s tým, že by to mohlo sťažiť ďalší priebeh vyšetrovania. Sťažovateľ podal aj ústavnú sťažnosť, ktorá bola zamietnutá, ako aj jeho ďalšia žiadosť o nahliadnutie do spisov. Nakoniec súd zrušil rozhodnutie o väzbe sťažovateľa a jeho obhajca dostal prístup k vyšetrovaciemu spisu.

Konanie pred ESLP

Vo svojej sťažnosti sťažovateľ argumentoval tým, že konanie proti nemu nespĺňalo kritérium kontradiktórnosti. Podozrenie voči nemu bolo založené na výpovediach dvoch ďalších podozrivých, teda jeho informácie o podozreniach proti nemu boli nedostatočné na jeho účinnú obhajobu. Bez vedomosti o detailoch výpovedí ďalších podozri-

vých obhajca sťažovateľa nemal možnosť spochybniť vierohodnosť týchto podozrivých a na základe toho vyjadriť argumenty pre nezákonnosť väzby sťažovateľa.

Podľa nemeckej vlády článok 5 ods. 4 Dohovoru nezakladá obvinenému všeobecné právo nazeráť do spisov v súvislosti s konaním vedeným proti nemu. Podľa vlády je podstatné, aby obvinený bol v pozícii, v ktorej dokáže účinne uplatňovať svoje práva a aby mu to bolo umožnené urobiť rôznymi spôsobmi.

Podľa vlády v tomto prípade rozhodnutie o väzbe obsahovalo všetky podstatné informácie a detaily, na základe ktorých bolo proti nemu vznesené obvinenie a tiež odôvodnenie väzby. Tieto informácie boli podľa vlády postačujúce na výkon práv sťažovateľa. Podľa vlády sťažovateľ nespresnil, konkrétne akú informáciu žiada, aby mohol účinne vykonávať svoje práva na obhajobu.

V otázke sprístupnenia spisov vláda argumentovala, že proti sťažovateľovi sa viedol celý komplex konaní s viac než 160 obvinenými a v prípade sprístupnenia spisov by tieto konania mohli byť závažne sťažené vzhľadom na pokusy obvinených o konšpiráciu.

Záver

ESLP uviedol, že uznáva potrebu účinného vykonávania vyšetrovania, ktoré môže zahŕňať aj to, že časť zozbieraných informácií zostáva tajná s cieľom predchádzania manipulácie s dôkazmi alebo marenia spravodlivosti obvinenými. Tento legítimný cieľ

Zásada kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe v judikatúre ESLP

však nemôže byť napĺňaný prostredníctvom podstatných obmedzení práv obvineného na obhajobu. Preto informácie potrebné pre posúdenie zákonnosti väzby obvineného musia byť sprístupnené primeraným spôsobom obhajcovi obvineného. Za týchto podmienok a berúc do úvahy, že dôležité výpovede ďalších podozrivých neboli poskytnuté sťažovateľovi na nahliadnutie, ESLP konštatoval porušenie článku 5 ods. 4 Dohovoru.

Ďalšie dôležité rozhodnutia z tejto oblasti:

- [Garcia Alva proti Nemecu](#) z 13. februára 2001, sťažnosť č. 23541/94;
- [Mooren proti Nemecku](#) z 9. júla 2009, sťažnosť č. 11364/03;
- [Łaszkiewicz proti Poľsku](#) z 15. mája 2008, sťažnosť č. 28481/03;
- [Schöps proti Nemecku](#) z 13. februára 2001, sťažnosť č. 25116/94;
- [Ovsjannikov proti Estónsku](#) z 20. mája 2014, sťažnosť č. 1346/12;
- [A. a ďalší proti Spojenému kráľovstvu](#) z 19. februára 2009, sťažnosť č. 3455/05.

Právo byť oboznámený s podaniami a argumentmi druhej strany a právo vyjadriť sa k týmto podaniam a argumentom

Ustanovenie článku 5 ods. 4 síce neukladá sudcovi povinnosť skúmať všetky argumenty uvedené v sťažnosti obvineného proti rozhodnutiu o väzbe, ale právo garantované týmto ustanovením sa zbavuje svojej podstaty, ak sudca ignoruje konkrétne skutočnosti uvedené obvineným

a použiteľné na spochybnenie existencie podmienok, aby rozhodnutie o väzbe bolo zákonné v zmysle Dohovoru alebo, ak ich vyhlási za irelevantné. Takže, ak sťažnosť obvineného nie je neopodstatnená a neprijateľná, súd sa má vysporiadať s argumentmi obvineného, ktorými obvinený spochybňuje rozhodnutie o väzbe. Ak tieto argumenty úplne ignoruje alebo ich vyhlási za irelevantné, môže porušiť článok 5 ods. 4 Dohovoru.

Uvedená zásada vyplýva napríklad z rozhodnutia ESLP vo veci Nikolova proti Bulharsku z 25. marca 1999, sťažnosť č. 31195/96. Ide o rozhodnutie kľúčového významu.

[Nikolova proti Bulharsku](#)
sťažnosť č. 31195/96
25. marec 1999

Skutkový stav

Sťažovateľka bola bulharská štátna občianka Ivanka Nikolova, pokladníčka a účtovníčka v štátnom podniku. Vo februári 1995 sa počas auditu v podniku zistilo, že sťažovateľka mala sfaľšovať záznamy v účtovných knihách.

Sťažovateľka bola zadržaná pre podozrenie z trestného činu sprenevery. Vyšetrovateľ ju vypočul a rozhodol o jej vzatí do väzby. Okresný prokurátor to bez ďalšieho vypočutia potvrdil. Sťažovateľka podala sťažnosť proti rozhodnutiu o väzbe na okresnej prokuratúre, adresovanú generálnej prokuratúre. Okresná prokuratúra pred postúpením sťažnosti na generálnu prokuratúru potvrdila väzbu s odôvodnením, že sťažovateľka bola obvinená z trestného činu,

za ktorý sa môže uložiť trest odňatia slobody na viac ako 10 rokov.

Generálna prokuratúra odmietla sťažnosti, ktoré sťažovateľka podala proti rozhodnutiu o väzbe. Podobne rozhodol aj krajský súd (bez účasti strán).

Dňa 19. januára 1996 bol vydaný znalecký posudok o zdravotnom stave sťažovateľky, ktorý potvrdil, že jej zdravotný stav je zlučiteľný s väzbou. Sťažovateľka bola dňa 15. februára 1996 hospitalizovaná pre silné bolesti žlčníka a vykonali na nej chirurgický zákrok. Dňa 15. februára 1996 bol vydaný ďalší znalecký posudok, podľa ktorého zdravotný stav sťažovateľky nie je zlučiteľný s väzbou.

Väzba bola ukončená dňa 19. februára 1996 na základe príkazu okresnej prokuratúry s tým, že sťažovateľke bol uložený zákaz opustiť obydlie.

V júni 1996 vyšetrovateľ ukončil vyšetrovanie a podal návrh na obžalobu; okresný prokurátor vrátil spis vyšetrovateľovi na doplnenie.

Konanie pred ESLP

Sťažovateľka vo svojej argumentácii pred ESLP uviedla, že krajský súd pristupoval k jej veci čisto formálne. Nebral žiadny ohľad na jej argumenty o tom, že neexistovalo riziko, že by sťažovateľka mohla ujst' alebo ovplyvňovať vyšetrovanie. Krajský súd sa opieral o rozhodnutie najvyššieho súdu, podľa ktorého súdy majú skúmať iba to, či osoba, ktorá bola vzatá do väzby, je obvinená zo závažného úmyselného trestného činu. Ďalej, sťažovateľka

Zásada kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe v judikatúre ESLP

vatelka uviedla, že spis o predbežnom vyšetrovaní jej nebol sprístupnený, nebola informovaná o spisovej značke svojej veci a o dátume rozhodovania súdu a nemohla podávať doplňujúce materiály alebo dôkazy odo dňa 14. novembra 1995, keď podala odvolanie, do dňa 11. decembra 1995, keď súd rozhodol za zatvorenými dverami. Pritom prokuratúra mala prístup k celému spisu a podávala písomné vyjadrenia, na ktoré sťažovateľka nemala možnosť reagovať.

Bulharská vláda uviedla, že sťažovateľka mala možnosť podávať žiadosti o svoje prepustenie prokuratúre a mohla sa odvolať na krajskom súde. Skutočnosť, že sťažovateľka bola obvinená z dlhodobej trestnej činnosti (od roku 1992 do roku 1994), bola postačujúca pre krajský súd, aby konštatoval riziko marenia spravodlivosti. Vláda ďalej uviedla, že podľa právnych predpisov účinných v príslušnom období nebolo potrebné vo veci nariadiť pojednávanie. Sťažovateľka mala možnosť k svojmu odvolaniu pripojiť všetky potrebné dokumenty a dôkazy, ktoré považovala za potrebné. Nemohla však mať prístup k celému vyšetrovaciemu spisu, keďže ten ešte nebol uzavretý. Čo sa týka spisovej značky jej veci, o túto informáciu by mal požiadať právny zástupca sťažovateľky.

ESLP poznamenal, že väzobne stíhané osoby sú oprávnené dať preskúmať hmotnoprávne a procesné podmienky, ktoré sú podstatné ohľadom zákonnosti ich pozbavenia slobody v súlade s Dohovorom. To znamená, že príslušný súd nemá skúmať iba

to, či podanie spĺňa formálne náležitosti stanovené vnútroštátnym právnym poriadkom, ale i opodstatnenosť podozrenia odôvodňujúceho väzbu a oprávnenosť účelu zadržania a väzby.

Záver

ESLP uviedol, že ustanovenie článku 5 ods. 4 Dohovoru síce sudcovi neukladá povinnosť skúmať všetky argumenty uvedené v sťažnosti obvineného proti rozhodnutiu o väzbe, ale právo garantované týmto ustanovením sa zbavuje svojej podstaty, ak sudca ignoruje konkrétne skutočnosti uvedené obvineným a použiteľné na spochybenie existencie podmienok potrebných k zákonnosti rozhodnutia o väzbe v zmysle Dohovoru alebo, ak ich vyhlási za irelevantné. Odvolanie sťažovateľky zo dňa 14. novembra 1995 obsahovalo takéto konkrétne skutočnosti a nebolo neprijateľné alebo neopodstatnené. Tým, že krajský súd nebral ohľad na tieto skutočnosti, neposkytol možnosť na preskúmanie rozhodnutia v rozsahu a duchu, ako to vyžaduje článok 5 ods. 4 Dohovoru.

Krajský súd rozhodol o odvolaní po doručení písomných vyjadrení prokuratúry požadujúcich zamietnutie odvolania. Sťažovateľke nebolo umožnené reagovať na tieto vyjadrenia a nemohla nahliadnuť do dokumentov vyšetrovacieho spisu s cieľom namietat' odôvodnenie rozhodnutia o väzbe. Konanie preto nebolo v skutočnosti kontradiktórne a nezabezpečilo ani rovnosť zbraní medzi stranami konania.

Súd preto konštatoval, že článok 5 ods. 4 Dohovoru bol porušený.

Právo byť oboznámený s podaniami a argumentmi druhej strany a právo vyjadriť sa k týmto podaniam a argumentom

Rozhodnutím kľúčového významu v tejto oblasti bolo rozhodnutie vo veci Fodale proti Taliansku zo 6. júna 2006, sťažnosť č. 70148/01.

Fodale proti Taliansku

sťažnosť č. 70148/01

6. jún 2006

Skutkový stav

Proti sťažovateľovi bolo začaté trestné stíhanie pre vydieranie, pokus podpaľačstva a podpaľačstvo, pričom mal konať ako člen zločineckej skupiny. Dňa 12. júla 1999 vydal sudca pre prípravné konanie rozhodnutie o väzbe sťažovateľa. Sťažovateľ sa proti tomuto rozhodnutiu odvolal. Okresný súd rozhodol, že sudca pre prípravné konanie nesprávne vyhodnotil dôkazy proti sťažovateľovi a nariadil prepustenie sťažovateľa. Prokuratúra sa proti tomuto rozhodnutiu odvolala tvrdiac, že okresný súd svoje rozhodnutie odôvodnil nelogicky a protirečivo. Kasačný súd nariadil pojednávanie na 15. februára 2000. Sťažovateľ a jeho obhajca neboli na pojednávanie predvolaní. Kasačný súd rozhodnutie o prepustení sťažovateľa zrušil a vrátil vec na rozhodnutie okresnému súdu s určením právnych zásad, na základe ktorých mal rozhodnúť. Okresný súd nariadil pojednávanie na 4. apríla 2000. Obhajca sťažovateľa predložil doplňujúce dôkazy a argumentoval, že rozhodnutie z 15. februára 2000 bolo neplatné, keďže obhajca nebol informovaný o pojednávaní. Okresný súd zamietol námietky, podľa ktorých

Zásada kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe v judikatúre ESLP

by bolo konanie pred kasačným súdom neplatné. Potvrdil rozhodnutie o väzbe z 12. júla 1999 vo vzťahu k dvom obvineniam, ostatné časti rozhodnutia zrušil.

Sťažovateľa vzali do väzby. Sťažovateľ sa opäť odvolal, tvrdiac, že rozhodnutie z 15. februára 2000 bolo neplatné, ale jeho odvolanie bolo kasačným súdom zamietnuté. Dňa 20. júla 2000 bol sťažovateľ odsúdený. Proti rozhodnutiu sa odvolal a okresný súd ho 17. mája 2000 oslobodil s odôvodnením, že trestné činy, zo spáchania ktorých bol obvinený, nespáchal. Odvolanie prokuratúry bolo zamietnuté a rozhodnutie o oslobodení sťažovateľa sa stalo právoplatným.

Konanie pred ESLP

Sťažovateľ vo svojom podaní na ESLP tvrdil, že konanie o preskúmaní zákonnosti jeho väzby bolo nespravodlivé. Uviedol, že nebol informovaný o pojednávaní pred kasačným súdom a namietal zamietnutie jeho odvolaní proti rozhodnutiu z 15. februára 2000.

Vláda tvrdila, že procesné pravidlá podľa článku 5 ods. 4 sa neaplikujú nevyhnutne vo všetkých prípadoch, najmä ak o väzbe rozhoduje súdny orgán. Navyše, v danom prípade tieto pravidlá nemohli byť použité, keďže pred kasačným súdom sa konalo na základe podnetu prokuratúry, po prepustení sťažovateľa. Podľa vlády konanie o preskúmaní zákonnosti väzby nemusí byť v každom prípade kontradiktórne a v súlade so zásadou rovnosti zbraní. Vláda priznala, že sťažovateľ a jeho obhajca neboli predvolaní na pojednávanie pred kasačným sú-

dom 15. februára 2000, a preto nemalo byť prijaté rozhodnutie. Podľa vlády však táto procesná chyba nemala neodvratiteľné dôsledky pre sťažovateľa a nespôsobila nespravodlivosť konania. Následné rozhodnutie okresného súdu bolo síce v neprospech sťažovateľa, ale to nevyplývalo z rozhodnutia kasačného súdu. V ďalšom konaní mohol sťažovateľ uplatňovať svoje práva na obhajobu v plnej miere v súlade s pravidlami kontradiktórnosti a rovnosti zbraní.

Záver

ESLP dospel k záveru, že výsledok konania kasačného súdu, ktoré iniciovala prokuratúra, bol zásadný vo vzťahu k rozhodnutiu o zákonnosti sťažovateľovej väzby. Preto nemožno súhlasiť s argumentáciou vlády, že článok 5 ods. 4 nebol aplikovateľný na konanie pred kasačným súdom. ESLP ďalej poukázal na to, že konanie o preskúmaní zákonnosti väzby obvineného musí poskytovať garancie súdneho konania, t. j. musí byť aj kontradiktórne a v súlade so zásadou rovnosti zbraní. V tomto prípade kasačný súd nepredvolal na ústne pojednávanie, ktoré sa konalo 15. februára 2000, sťažovateľa ani jeho obhajcu. Sťažovateľ teda nemal možnosť podávať námietky alebo ústne argumentovať, reagujúc na vyjadrenia prokuratúry, pričom prokuratúra tieto možnosti mala. Za týchto podmienok podľa ESLP došlo k porušeniu zásady kontradiktórnosti, teda aj článku 5 ods. 4 Dohovoru.

Ďalšie podobné rozhodnutia ESLP:

- [Catal proti Turecku](#) zo 14. apríla 2012, sťažnosť č.

26808/08;

- [Sanchez-Reisse proti Švajčiarsku](#) z 21. októbra 1986, sťažnosť č. 9862/82.

Právo byť vypočutý osobne alebo prostredníctvom obhajcu

Rozhodnutie ESLP vo veci Kampanis proti Grécku z 13. júla 1995, sťažnosť č. 17977/91, z tejto oblasti bolo zaradené podľa významu do kategórie č. 2.

Ďalším podobným rozhodnutím ESLP bolo rozhodnutie vo veci Winterwerp proti Holandsku z 24. októbra 1979, sťažnosť č. 6301/73, ktoré sa ale netýkalo rozhodovania o väzbe, ale o umiestnení osoby na psychiatrickej klinike.

Kampanis proti Grécku

sťažnosť č. 17977/91
13. júl 1995

Skutkový stav

Trestné stíhanie proti sťažovateľovi sa začalo pre podozrenie zo spáchania trestných činov podvodu a sprenevery. Dňa 23. decembra 1988 sudca pre prípravné konanie trestného súdu rozhodol o väzbe sťažovateľa, s platnosťou od 21. decembra 1988. Dňa 3. júla 1989 rozhodol trestný súd o jeho ďalšej väzbe.

Sťažovateľ požiadal o podmienčné prepustenie z väzby. O mesiac neskôr sudca pre prípravné konanie jeho žiadosť odmietol. Sťažovateľ bol následne obvinený zo spáchania ďalších trestných činov a sudca pre prípravné konanie rozhodol o jeho ďalšej väzbe. Dňa 9. januára 1990 bola vec sťažovateľa postúpená sudcovi odvolacieho

Zásada kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe v judikatúre ESLP

súdu s cieľom čo najrýchlejšieho ukončenia prípravného konania. Dňa 24. mája 1990 bol sťažovateľ obvinený z ďalších trestných činov a sudca pre prípravné konanie rozhodol o predĺžení jeho väzby. Sťažovateľ sa proti tomuto rozhodnutiu odvolal s odôvodnením, že rozhodnutie nebolo dostatočne odôvodnené a bolo v rozpore s Dohovorom. Toto odvolanie bolo zamietnuté, pretože bolo podané oneskorene.

Dňa 13. júna 1990 požiadal sťažovateľ o prepustenie, ale nebolo mu vyhovené. Dňa 27. júna 1990 požiadala prokuratúra o predĺženie väzby sťažovateľa o ďalších šesť mesiacov. Sťažovateľ požiadal súd o vypočutie s cieľom prezentácie argumentov na svoje prepustenie. Dňa 16. júla 1990 súd vyhovel žiadosti prokuratúry po vypočutí jej zástupcu, bez účasti sťažovateľa alebo jeho obhajcu. Súd nebral žiadny ohľad na žiadosť sťažovateľa o vypočutie.

Dňa 18. a 19. júla 1990 podal sťažovateľ sťažnosť pre dĺžku svojej väzby na trestnom súde a na kasačnom súde a opakovane požiadal o svoje prepustenie, ale jeho žiadosť bola dňa 13. novembra 1990 zamietnutá, tak ako aj jeho ďalšie žiadosti.

Proti sťažovateľovi a ďalším štrnástim obvineným bola podaná obžaloba. Dňa 17. mája 1991 bola jeho väzba predĺžená o ďalších 6 mesiacov. Kasačný súd zamietol sťažnosti sťažovateľa proti rozhodnutiam z 9. a 17. mája 1991.

Sťažovateľ bol prepustený dňa 24. novembra 1991. Medzitým sa začalo proti nemu viesť súdne

konanie a bol odsúdený na trest odňatia slobody na sedem rokov.

Konanie pred ESLP

Podľa judikatúry ESLP, možnosť väzba byť vypočutý osobne alebo, v prípade potreby, prostredníctvom zástupcu, patrí medzi základné garancie uplatňované v prípadoch pozbavenia slobody. Obzvlášť to platí v prípadoch, keď prítomnosť väzba možno považovať za prostriedok zabezpečenia zásady rovnosti zbraní, jednej z najhlavnejších záruk súdnych konaní, ktoré sú vedené v súlade s Dohovorom. Podľa sťažovateľa, možnosť byť prítomný pred súdom osobne mu bola odopretá, pričom prokurátor bol vypočutý.

ESLP skúmal tri podania sťažovateľa, a to podania zo dňa 18. decembra 1990, 30. januára 1991 a 29. marca 1991.

ESLP vo vzťahu k podaniu zo dňa 18. decembra 1990 konštatoval, že keďže sťažovateľ nedodržiaval procesné lehoty, nemôže namietať nedodržanie zásady rovnosti zbraní.

Vo vzťahu k podaniu zo dňa 30. januára 1991 ESLP konštatoval porušenie článku 5 ods. 4 Dohovoru. Podľa ESLP by príslušné normy vnútroštátneho právneho poriadku umožnili, aby sa sťažovateľ zúčastnil konania pred súdom. Po podaní sťažnosti sťažovateľom dňa 30. januára 1991 prokurátor podal písomné vyjadrenie k tejto sťažnosti a následne mohol prezentovať svoje argumenty pred súdom aj ústne. Vnútroštátny súd rozhodol o sťažnosti na zasadnutí dňa 13. februára 1991 bez toho, že by sa sťažovateľ mohol oboznámiť s vy-

jadreniami prokurátora a vyjadriť sa k nim ústne alebo písomne. Podľa vlády sa to dialo takto preto, že prokuratúra v konaní nemala vystupovať ako „strana“, ale ako nestranný orgán, ktorý poskytuje asistenciu sudcom pri zisťovaní pravdy a uplatnení práva.

Súd musí brať ohľad na to, že prokuratúra v zásade reprezentuje záujmy spoločnosti v trestnom konaní. V prípade sťažovateľa bolo jej úlohou navrhnúť, či sťažovateľ má zostať vo väzbe, alebo má byť prepustený. Prokuratúra v tomto prípade navrhovala vždy predlžovanie väzby.

Na druhej strane, ESLP poznamenal, že sťažovateľ podal počas konania viacero sťažností, v ktorých spochybňoval obvinenia a dôvody svojej väzby. Jeho argumenty boli bezpochyby známe aj súdu a prokuratúre.

Záver

ESLP dospel k záveru, že na zabezpečenie rovnosti zbraní bolo potrebné umožniť sťažovateľovi, aby sa dostavil spolu s prokurátorom na súd a reagoval na argumenty prokurátora. Keďže neposkytli sťažovateľovi adekvátnu možnosť účasti na konaní, od výsledku ktorého záviselo pokračovanie jeho väzby alebo jej zrušenie, vnútroštátny právny poriadok účinný v príslušnej dobe, ako bol aplikovaný, nebol v súlade s čl. 5 ods. 4 Dohovoru.

Vo vzťahu k podaniu zo dňa 29. marca 1991 ESLP konštatoval, že sťažovateľ a jeho obhajca mali možnosť zúčastniť sa konania pred súdom, keď na ňom bola prokuratúra prítomná a spisy im boli sprístupnené, v tomto

Zásada kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe v judikatúre ESLP

prípade teda nedošlo k porušeniu čl. 5 ods. 4 Dohovoru.

Právo obvineného byť prítomný osobne alebo prostredníctvom svojho obhajcu na ústnych pojednávaniach, ak sa na nich zúčastňuje aj zástupca prokuratúry

Rozhodnutím ESLP kľúčového významu v tejto oblasti bolo rozhodnutie vo veci Wloch proti Poľsku z 19. októbra 2000, sťažnosť č. 27785/95.

Wloch proti Poľsku

sťažnosť č. 27785/95
19. október 2000

Skutkový stav

Sťažovateľ bol obvinený z obchodovania s deťmi a podnecovania ku krivej výpovedi a bol vzatý do väzby. Dňa 29. septembra 1994 sa sťažovateľovi poskytlo písomné odôvodnenie rozhodnutia z 19. septembra 1994. Sťažovateľ podal proti tomuto rozhodnutiu odvolanie.

Súd prerokoval odvolanie na ústnom pojednávaní dňa 4. októbra 1994. Na pojednávaní nebol prítomný sťažovateľ, ale boli prítomní jeho obhajcovia a zástupkyňa prokuratúry. Súd umožnil obhajcom predniesť ústne vyjadrenia a nariadil im opustiť súdnu sieň. Prokurátorka predniesla svoje argumenty o tom, že právna kvalifikácia trestného činu bola správna a rozhodnutie o väzbe má byť potvrdené. Súd potvrdil rozhodnutie o väzbe. Poukázal na skutočnosť, že vec bola pre súd nová a otvorila viac komplikovaných právnych otázok. Súd v rozhodnutí uviedol, že pri preskúmvaní rozhodnutia

sa obmedzoval na posudzovanie toho, či dôkazy, na základe ktorých sa rozhodovalo o väzbe, boli relevantné a dostatočné. Súd dospel k záveru, že dôkazy proti sťažovateľovi sú v súlade s požiadavkami kladenými na väzobné stíhanie a väzba sťažovateľa je potrebná na zabezpečenie ďalšieho vykonávania vyšetrovania.

Dňa 28. októbra 1994 preskúmala prokuratúra sťažovateľovu žiadosť o prepustenie, ktorá bola podaná na ministerstvo spravodlivosti a rozhodla o jej odmietnutí.

Sťažovateľ podal niekoľko žiadostí o prepustenie, ale všetky boli odmietnuté. Boli odmietnuté aj jeho žiadosti o vypočutie prokuratúrou.

Sťažovateľ namietal, že nebol vypočutý odo dňa svojho vzatia do väzby a ani on, ani jeho obhajca nemali prístup k vyšetrovaciemu spisu. Prokuratúra vo svojej odpovedi uviedla, že sťažovateľ nebol vypočutý, pretože ďalšie dôkazy sa mali zaobstarať v záujme zabezpečenia účinnosti vyšetrovania.

Odvolací súd sa vo svojom rozhodnutí o odvolaní sťažovateľa z 19. decembra 1994 vyjadril, že kvalifikácia skutku, zo spáchania ktorého je sťažovateľ obvinený, je nesprávna a rozhodol o prepustení sťažovateľa.

Sťažovateľ bol vypočutý prokurátorom dňa 23. marca 1995, pričom ale odmietol vypovedať s tým, že trvá na svojej skoršej výpovedi a v neprítomnosti svojho obhajcu sa nechcel ďalej vyjadrovať. Následne podal nie-

koľko sťažností na ministerstvo spravodlivosti, v ktorých namietal spôsob, ktorým sa konanie proti nemu viedlo. Vyšetrovanie bolo v nasledujúcich rokoch niekoľkokrát predĺžené pre ťažkosti pri získavaní dôkazov zo Spojených štátov amerických.

Sťažovateľove žiadosti o prístup k vyšetrovacím spisom boli odmietnuté s odôvodnením, že sprístupnenie by ohrozovalo priebeh vyšetrovania. Sťažovateľ bol dňa 28. apríla 2000 predvolaný na prokuratúru s tým, že majú byť vznesené proti nemu ďalšie obvinenia a má dostať prístup k vyšetrovacím spisom. Výsluch sa nakoniec konal dňa 18. mája 2000 a prokuratúra, na základe dôkazov získaných zo zahraničia, obvinila sťažovateľa zo spáchania trestného činu obchodovania s deťmi, podnecovania ku krivej výpovedi a falšovania.

Konanie pred ESLP

Sťažovateľ namietal pred ESLP, že konanie proti nemu nebolo skutočne kontradiktórne v zmysle článku 5 ods. 4 Dohovoru.

Vláda argumentovala, že na rozdiel od tvrdení sťažovateľa, jeho obhajcovia boli prítomní na pojednávaní dňa 20. septembra 1994 a prezentovali aj ústne argumenty dopĺňajúce ich písomné podania proti rozhodnutiu o väzbe. Vláda uznala, že konanie v decembri 1994 a januári 1995 nebolo úplne kontradiktórne, keďže ani sťažovateľovi, ani jeho obhajcovi nebolo umožnené, aby sa zúčastnili zasadnutí súdu. Podľa vlády však konanie, v ktorom sa preskúmavala zákonnosť väzby sťažovateľa, bolo v súlade s požiadavkami článku 5 ods. 4 Dohovoru.

Zásada kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe v judikatúre ESLP

Sťažovateľ tvrdil, že prokurátor sa *ex officio* zúčastnil pojednávania dňa 4. októbra 1994, na ktorom sa prejednávalo sťažovateľovo odvolanie proti rozhodnutiu o väzbe. Podľa noriem účinných v príslušnom období, sťažovateľ nemal právo zúčastňovať sa týchto zasadnutí súdu. Sťažovateľ poznamenal taktiež, že ani raz nebol vypočutý prokurátorom počas svojej väzby. Nemožno teda vylúčiť, že súd, ktorý nemal k dispozícii žiadne vyjadrenia sťažovateľa, prijal pri rozhodovaní o väzbe ako pravdivé stanovisko prokurátora, ktoré sťažovateľovi nebolo známe. Sťažovateľovi tým bolo odopreté právo obhajovať sa primeraným spôsobom. Sťažovateľ uznal, že jeho obhajcovi bolo umožnené, aby sa zúčastnil pojednávania dňa 4. októbra 1994 a mal možnosť vyjadrovať sa pred súdom, ale nemal prístup k vyšetrovaciemu spisu. Následne mal obhajca opustiť súdnu sieň, pričom prokuratúra predkladala svoje návrhy a materiály v neprítomnosti obhajoby. Obhajoba mala prístup jedine k rozhodnutiu o väzbe a k odvolaniu proti nemu. Nemala prístup k dôkazom, svoje argumenty teda mohla opierať len o domnienky a predpoklady. Taktiež nebola komunikovaná s obhajobou žiadosť prokuratúry o predĺženie väzby z decembra 1994. Sťažovateľ zdôraznil, že kvôli procesným nedostatkom konania boli neskoršie dve rozhodnutia okresného súdu vyhlásené odvolacím súdom za nesprávne.

ESLP vo svojom rozhodnutí poukázal na skutočnosti, ktoré vo svojej argumentácii uviedol sťažovateľ. ESLP poznamenal, že obhajca sťažovateľa síce mal

možnosť zúčastniť sa pojednávania dňa 4. októbra 1994 a prednášať návrhy, následne však prokurátor predkladal svoje návrhy a stanoviská bez účasti obhajoby, ktorá tak na vyjadrenia prokuratúry nemohla reagovať. ESLP taktiež poznamenal, že sťažovateľ síce bol informovaný o podozreniach proti nemu a o dôvodoch väzby, ani on, ani jeho obhajca však nemali prístup k vyšetrovaciemu spisu.

Záver

ESLP dospel k záveru, že okolnosti, za ktorých sa rozhodnutie o väzbe sťažovateľa preskúmavalo, neboli v súlade s požiadavkami článku 5 ods. 4 Dohovoru, keďže v konaní sa neposkytovali základné záruky potrebné pri pozbavení osobnej slobody.

Článok 5 ods. 4 Dohovoru, garantujúci právo namietat' zákonnosť väzobného stíhania osobám, ktoré sú zatknuté alebo vo väzbe, taktiež takýmto osobám zaručuje právo na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby a o prepustení, ak sa preukáže, že väzba je nezákonná, sledujúc pravidlá príslušných konaní. Vzhľadom na to, že o zákonnosti väzby sťažovateľa sa rozhodlo dňa 19. decembra 1994, pričom sťažovateľ bol vo väzbe od 20. septembra 1994, podľa ESLP nemožno konštatovať, že by požiadavka článku 5 ods. 4 Dohovoru na urýchlené rozhodnutie bola dodržaná. ESLP tým dospel k záveru, že článok 5 ods. 4 Dohovoru bol porušený.

Právo na vypočutie svedka súdom, ak výpoveď svedka môže mať zásadný význam z hľadiska zákonnosti väzby

V tejto oblasti môžeme poukázať na rozhodnutie ESLP vo veci *Țurcan a Țurcan proti Moldavsku* z 23. októbra 2007, sťažnosť č. 39835/05.

Turcan a Turcan proti Moldavsku

sťažnosť č. 39835/05

23. október 2007

Skutkový stav

Sťažovatelia Victor Țurcan (ďalej len „V. T.“) a Doreen Țurcan (ďalej len „D. T.“) sú moldavskí a rumunskí štátni občania. Obaja boli zadržaní dňa 12. októbra 2005 pre podozrenie z brania úplatku a boli vzatí do väzby. Sťažovatelia sa proti rozhodnutiu odvolali s tým, že odôvodnenie rozhodnutia je nedostatočné. Odvolací súd ich odvolanie zamietol. Dňa 22. októbra 2005 prokuratúra vyhotovila obžalobu proti sťažovateľom. V. T. bol prepustený s podmienkou, že nemôže opustiť územie štátu. V. T. bol následne uložený zákaz opustiť svoje obydlie po dobu 10 dní. V. T. podal proti tomuto rozhodnutiu sťažnosť, v ktorej požiadal o vypočutie svedkyne C. N. Odvolací súd toto rozhodnutie zrušil a nahradil ho zákazom opustiť mesto po dobu 30 dní. Na žiadosť o vypočutie svedka nereagoval.

Konanie pred ESLP

Podľa vlády nevykonanie navrhnutého dôkazu (nevypočutie svedkyne C. N.) nemalo žiadny vplyv na práva V. T., keďže zákaz opustiť obydlie, ktorý mu uložil okresný súd, bol zrušený

Zásada kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe v judikatúre ESLP

na základe jeho odvolania a medzitým nebol zadržaný.

V. T. vo svojej sťažnosti uviedol, že zákaz opustiť svoje obydľie bol v platnosti tri dni, kým ho súd vyššieho stupňa nezrušil z procesných dôvodov, bez akejkoľvek reakcie na žiadosť sťažovateľa vypočuť svedkyňu C. N. Nedošlo teda k náprave v súvislosti s nevypočutím svedka a svojvoľným trojdňovým zákazom opustiť obydľie.

Záver

ESLP v súlade so svojou rozhodovacou praxou poukázal na to, že ak existuje dôkaz, o ktorom sa dá *prima facie* predpokladať, že obsahovo súvisí so zákonnosťou pokračujúcej väzby, je pre súlad s článkom 5 ods. 4 Dohovoru zásadné, aby ho vnútroštátny súd vykonal a vyhodnotil. V tomto prípade bolo nesporné, že jediný dôvod na uloženie zákazu opustiť obydľie pre V. T. bol domnelý tlak z jeho strany na svedkyňu C. N. ESLP preto má za to, že výpoveď C. N. bola dôležitým prvkom k posúdeniu, či V. T. vyvíjal tlak na svedkyňu a či by mu mal byť uložený zákaz opustiť obydľie. Nevypočutie svedkyne zbavilo obhajobu svojej jedinej možnosti presvedčiť sudcu o absencii dôvodov na obmedzenie osobnej slobody sťažovateľa.

ESLP tiež poznamenal, že vo svojej výpovedi, ktorú C. N. poskytla prokuratúre, uviedla, že nebola v žiadnom kontakte s V. T. Podľa V. T. bola jej výpoveď značne dezinterpretovaná, pre zaistenie jeho ďalšieho pozbavenia osobnej slobody. ESLP pripomenul, že aj keď je primárne vecou vnútroštátneho súdu

hodnotiť prijateľnosť, dôležitosť a váhu jednotlivých dôkazov, C. N. by mala byť vypočutá pred súdom práve preto, aby sa zabránilo dezinterpretácii výpovede a bezdôvodnému pozbaveniu osobnej slobody obvineného. ESLP dospel k záveru, že odmietnutím vypočutia svedkyne C. N. na súde bez udania vysvetlenia došlo k porušeniu práv garantovaných článkom 5 ods. 4 Dohovoru.

Právo na prístup k obhajcovi

V rozhodnutí John Murray proti Spojenému kráľovstvu ESLP nespomína explicitne zásadu kontradiktórnosti. Keďže však v tejto veci ide o právo obvineného na spravodlivé prípravné konanie, vyplývajú z tohto rozhodnutia dôležité závery aj vo vzťahu ku kontradiktórnosti konania.

John Murray proti Spojenému kráľovstvu

sťažnosť č. 18731/91
8. február 1996

Skutkový stav

Sťažovateľ bol zatknutý 7. januára 1990 o 17:40 podľa zákona o predchádzaní terorizmu z roku 1989. Podľa čl. 3 Nariadenia o dokazovaní v trestnom konaní (Severné Írsko) bol políciou poučený, že nemusí vypovedať, ale neuvedenie skutočností, na ktoré by sa chcel odvolať vo svojej obhajobe pred súdom, môže súd považovať za podporu dôkazov proti nemu. Sťažovateľ uviedol, že nemá čo povedať.

Na policajnej stanici o 19:06 požiadal o poradu s advokátom. O 19:30 bol jeho prístup k advo-

kátovi odložený o 48 hodín od času zadržania (čo bola maximálna dĺžka) rozhodnutím vrchného vyšetrovateľa podľa zákona o Severnom Írsku (núdzové ustanovenia) z roku 1987. Vrchný vyšetrovateľ mal dôvody sa domnievať, že výkon práva na prístup k advokátovi by zasahoval do zhromažďovania informácii o spáchaných teroristických činoch alebo by sťažil zabránenie spáchaniu teroristického činu. O 22:40 bol sťažovateľ informovaný o odklade.

Sťažovateľa v dňoch 8. – 9. januára dvanásťkrát vypočúvali policajní vyšetrovatelia. Počas prvých desiatich výsluchov neodpovedal na žiadnu z položených otázok. Prvýkrát sa stretol so svojím advokátom 9. januára o 18:33. O 19:10 ho znova vypočúvali. Posledný výsluch, počas ktorého sťažovateľ nič nepovedal, sa konal 9. januára od 21:40 do 23:45. Jeho advokát nemohol byť prítomný pri žiadnom z výsluchov. Dňa 8. mája 1991 bol sťažovateľ uznaný za vinného z trestného činu napomáhania a podnecovania k neoprávnenému pozbaveniu osobnej slobody a odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní 8 rokov. Pri rozhodovaní o vine sudca vyvodil nepriaznivé závery proti sťažovateľovi z jeho mlčania.

Konanie pred ESLP

Sťažovateľ namietal, že došlo k porušeniu práva nevypovedať a práva neobviňovať sám seba v rozpore s článkom 6 ods. 1 a 2 Dohovoru. Ďalej namietal, že mu bol odopretý prístup k advokátovi v rozpore s článkom 6 ods. 1 v spojení s ods. 3 písm. c) Dohovoru.

Zásada kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe v judikatúre ESĽP

Sťažovateľ tvrdil, že mu bol odopretý prístup k advokátovi v kritickom štádiu trestného konania vedeného proti nemu. Poukázal na to, že v Severnom Írsku má počiatočné obdobie zadržania kľúčový význam z hľadiska trestného konania ako celku z dôvodu možnosti vyvodzovania nepriaznivých záverov podľa nariadenia o dokazovaní v trestnom konaní.

Sťažovateľa dvanásťkrát vypočúvali bez prítomnosti advokáta, ktorý by mohol brániť jeho záujmy. Keď mu bol konečne umožnený prístup k advokátovi, ten mu poradil, aby ani ďalej nevypovedal, čiastočne preto, lebo nevypovedal dovtedy a čiastočne z dôvodu, že advokát nemohol zostať pri výsluchu. Prihliadnuc na veľmi silné nepriaznivé závery, ktoré súd vyvodil z jeho mlčania podľa článkov 4 a 6 nariadenia, odopretie prístupu k advokátovi nespravodlivo poškodilo práva obhajoby a učinilo konanie proti nemu nespravodlivým v rozpore s článkom 6 ods. 1 a 3 písm. c) Dohovoru.

Mimovládne organizácie (v postavení tretích strán) zdôraznili, že prístup k advokátovi počas policajného zadržania je integrálnou súčasťou ustáleného medzinárodného štandardu ochrany pred nebezpečenstvom väznenia v izolácii. Je tiež nevyhnutným prvkom pri umožňovaní prístupu k súdnym procesným zárukám vo vzťahu k nezákonnej väzbe.

Vláda zdôraznila, že sťažovateľ sa nepokúsil na súde napadnúť výkon zákonného oprávnenia odložiť prístup k advokátovi. Toto oprávnenie je vytvorené s cieľom obmedziť riziko zasa-

hovania do životne dôležitého procesu zhromažďovania informácií a riziko upozornenia osoby podieľajúcej sa na teroristickom trestnom čine alebo osoby na slobode. Navyše, odklad trval len obmedzenú dobu 48 hodín. Potom mal prístup k advokátovi podľa vlastného výberu.

ESĽP pripomenul svoje závery z rozsudku Imbrioscia proti Švajčiarsku z 24. novembra 1993 (ods. 36) o tom, že článok 6 (najmä ods. 3) Dohovoru môže byť relevantný pred predložením veci na súd, a to v rozsahu, v akom je pravdepodobné, že spravodlivosť konania bude vážne narušená úvodným nedodržaním ustanovení Dohovoru. Spôsob, akým sa má článok 6 ods. 3 písm. c) uplatniť počas predbežného vyšetrovania, závisí od osobitných vlastností predmetného konania a okolností prípadu.

Vnútroštátne zákony môžu s postojom obvineného v úvodných fázach policajného vypočúvania spájať následky, ktoré sú rozhodujúce pre perspektívu jeho obhajoby v následnom trestnom konaní. Za takých okolností článok 6 zvyčajne vyžaduje, aby obvinený mohol mať prospech z právnej pomoci advokáta už v raných fázach policajného vypočúvania. Napriek tomu, toto právo, ktoré nie je výslovne ustanovené v Dohovore, môže byť z legitímneho dôvodu obmedzené. Otázka, ktorá musí byť v každom prípade zodpovedaná, znie, či obmedzenie vo svetle konania ako celku zbavilo obvineného spravodlivého vypočutia.

Podľa ESĽP, v rámci systému obsiahnutého v nariadení má prístup obvineného k svojmu advo-

kátovi v úvodných fázach policajného vypočúvania najvyššiu dôležitosť. Ak sa obvinený rozhodne nevypovedať, v súlade s ustanoveniami nariadenia môžu byť proti nemu vyvedené nepriaznivé závery. Ak sa v priebehu vypočúvania rozhodne prelomiť mlčanie, riskuje poškodenie svojej obhajoby bez toho, aby vylúčil možnosť vyvedenia záverov proti nemu.

Záver

Za takých podmienok koncept spravodlivosti zakotvený v článku 6 vyžaduje, aby mal obvinený výhodu právnej pomoci advokáta už v úvodných fázach policajného vypočúvania. Odopretie prístupu k advokátovi počas prvých 48 hodín policajných výsluchov, v situácii, kde práva obhajoby môžu byť nenapraviteľne poškodené, je – bez ohľadu na akúkoľvek oprávnenosť takého odopretia – nezlučiteľné s právami obvineného podľa článku 6. Preto došlo k porušeniu článku 6 odsek 1 v spojení s odsekom 3 písm. c) Dohovoru.

Právo na efektívnu pomoc obhajcu

Právo na efektívnu pomoc obhajcu sa považuje za dodržané, ak v prípade preskúmania zákonnosti väzby obvineného je obhajcovi poskytnutý primeraný čas a prostriedky na to, aby mohol účinne napadnúť rozhodnutie o väzbe. K zabezpečeniu tohto práva je potrebné, aby obhajca bol v primeranom časovom predstihu informovaný o výsluchu a aby mu boli sprístupnené dokumenty, ktoré môžu mať zásadný význam pre posudzovanie zákonnosti väzby. Ak uvedené

Zásada kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe v judikatúre ESLP

požiadavky nie sú splnené, obhajca len ťažko môže účinne napádať rozhodnutie o väzbe a požiadavku kontradiktórnosti nemožno považovať za splnenú. ESLP skúmal túto otázku v rozhodnutí vo veci Černák proti Slovenskej republike zo 17. decembra 2013, sťažnosť č. 36997/08.

Černák proti Slovenskej republike

sťažnosť č. 36997/08
17. december 2013

Skutkový stav

Sťažovateľ Mikuláš Černák je slovenský štátny občan. Sťažovateľ bol obvinený zo spáchania siedmich vražd a prípravy vraždy, ktoré sa všetky údajne stali pred jeho vydaním na Slovensko v roku 2003. Okresný súd Banská Bystrica vzal sťažovateľa do väzby v prípravnom konaní na základe obvinenia z 15. februára 2006. Sťažovateľ bol vo väzbe do 1. februára 2007, kedy bol prepustený na základe rozhodnutia Krajského súdu v Banskej Bystrici z rovnakého dňa, ktorým bolo potvrdené uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica z 21. decembra 2006 o jeho prepustení. V dňoch 19. apríla a 2. mája 2007 Mestský súd v Prahe a po sťažnosti Vrchný súd v Prahe, vydali súhlas na trestné stíhanie sťažovateľa na Slovensku na základe európskeho zatýkacieho rozkazu (ďalej len „EZR“) z 2. marca 2007.

Medzičasom, ihneď po jeho prepustení 1. februára 2007 bol sťažovateľ vzatý do väzby na základe obvinenia z 25. októbra 2006. Dňa 2. februára 2007 bol sťažovateľ vypočutý, pričom jeho obhajcovia boli informovaní o výsluchu až tento deň. Obhajcovia

nakoniec prišli na výsluch oneskorene, pretože ich kancelárie sa nachádzajú od budovy súdu vo vzdialenosti približne 350 a 200 km. Okresný súd v Prešove vzal sťažovateľa do väzby z dôvodu, že môže ujsť. Krajský súd v Prešove zamietol sťažnosť sťažovateľa proti tomuto rozhodnutiu bez toho, aby vypočul sťažovateľa alebo jeho obhajcu a naopak, vyhovel žiadosti prokuratúry o doplnenie odôvodnenia rozhodnutia o väzbe o dôvody, že sťažovateľ môže mariť výkon spravodlivosti a znovu páchať trestnú činnosť. Rozhodnutia boli prijaté pred doručením rozhodnutia o väzbe. Dňa 6. júla 2007 prokuratúra požiadala o predĺženie sťažovateľovej väzby o šesť mesiacov do 1. februára 2008. Tvrdila, že vyšetrovanie bolo rozsiahle a náročné, a že zostalo vykonať niekoľko vyšetrovacích úkonov. Navyše, sťažovateľ a jeho spoluobvinení potrebovali dodatočný čas na oboznámenie sa so spisom pred podaním obžaloby. Dňa 10. júla 2007 Okresný súd Prešov uskutočnil neverejné zasadnutie, na ktorom vyhovel návrhu prokuratúry bez vypočutia sťažovateľa. Dňa 18. júla 2007 sťažovateľ podal písomné podanie obsahujúce sťažnosť proti uzneseniu z 10. júla 2007. Krajský súd 25. júla zamietol sťažnosť sťažovateľa.

Dňa 5. apríla 2007 sťažovateľ podal sťažnosť na ústavný súd podľa čl. 127 ústavy namietajúc porušenie svojich práv podľa článku 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 a 4 Dohovoru. Dňa 29. novembra 2007 ústavný súd odmietol sťažnosť.

Konanie pred ESLP

Sťažovateľ namietal, že pri vzatí do väzby 2. februára 2007 mu

nebol doručený návrh prokuratúry na vydanie EZR z 22. decembra 2005, žiadosť Slovenska Českej republike o jej dodatočný súhlas na jeho trestné stíhanie na Slovensku alebo návrh prokuratúry na vzatie do väzby z 2. februára 2007 a jej písomné odôvodnenie podania sťažnosti. Ďalej namietal, že uznesenie o vzatí do väzby z 2. februára 2007 mu bolo doručené až po tom, ako bola zamietnutá jeho sťažnosť proti tomuto uzneseniu; a rozhodnutia o jeho sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby z 2. februára 2007 a o predĺžení jeho väzby boli prijaté bez toho, aby bol vypočutý.

V odpovedi vláda tvrdila, že vzatie sťažovateľa do väzby 2. februára 2007 bolo iniciované na základe EZR z 22. decembra 2006 a nie na základe návrhu prokurátora na vzatie do väzby. Sťažovateľovi preto nemohla byť doručená žiadna kópia takéhoto návrhu. Ďalej vláda zdôraznila, že sťažovateľ a jeho obhajca boli vypočutí 2. februára 2007, a že v tom čase im bolo umožnené nahliadať do spisu. Obhajcovi sťažovateľa bolo tiež umožnené poradiť sa s ním a hoci neexistovala žiadna takáto zákonná povinnosť, bola im doručená kópia návrhu prokuratúry na vydanie EZR z 22. decembra 2006. Okrem toho, tri dni pred tým bola kópia EZR doručená inému obhajcovi sťažovateľa. Pokiaľ ide o obsah uznesenia o vzatí do väzby a sťažnosti prokuratúry proti nemu, vláda tvrdila, že sťažovateľovi museli byť známe, pretože uznesenie a jeho odôvodnenie boli vyhlásené na konci výsluchu za účelom vzatia do väzby, a pretože prokuratúra vo svojej sťažnosti neuviedla žiadne iné

Zásada kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe v judikatúre ESLP

skutočnosti alebo argumenty, než tie, ktoré predniesla na tomto výsluchu.

Vláda ďalej tvrdila, že za daných okolností neexistovala žiadna zákonná prekážka alebo praktická potreba na opätovné vypočutie sťažovateľa vo vzťahu k návrhu prokuratúry na predĺženie jeho väzby, že prostredníctvom svojho obhajcu sa riadne zapojil do vydávacieho konania a v skratke, že jeho možnosti na rozhodnutie o zákonnosti jeho väzby boli v súlade s požiadavkami článku 5 ods. 4 Dohovoru.

Sťažovateľ odpovedal zdôrazňujúc, že jeho obhajcovia mali svoje kancelárie niekoľko sto kilometrov od sídla väzobného súdu, čo predstavovalo logistické a iné praktické prekážky, napr. keď boli predvolaní na výsluch za účelom vzatia do väzby štyri hodiny predtým, ako sa mal konať, a keď uznesenie o návrhu prokurátora o predĺžení jeho väzby bolo prijaté deň po tom, ako mu bola doručená kópia tohto návrhu. Navyše, sťažovateľ poukazoval na to, že zápisnica z výsluchu za účelom vzatia do väzby neobsahovala žiadne odôvodnenie príkazu na vzatie do väzby, a že v čase rozhodovania o sťažnosti proti nemu muselo byť Krajskému súdu v Prešove z obsahu spisu známe, že mu nebola doručená písomná verzia príkazu.

ESLP pripomenul, že rovnosť zbraní nie je zabezpečená, ak je brániacej sa strane odmietnutý prístup k tým dokumentom, ktoré sú podstatné za účelom účinného napadnutia zákonnosti svojej väzby. Môže byť tiež nevyhnutné, aby dotknutý jednotlivec

mal nielen možnosť byť osobne vypočutý, ale aby mal tiež efektívnu pomoc svojho obhajcu.

ESLP poznamenal, že obhajcovia sťažovateľa boli predvolaní na výsluch len niekoľko hodín pred týmto výsluchom, napriek značnej vzdialenosti medzi ich kancelárkami a súdom, a že na tomto výsluchu im bola doručená kópia EZR a umožnené nahliadnuť do spisu a radiť sa so sťažovateľom po dobu približne 20 minút. ESLP bol toho názoru, že čas a prostriedky, ktoré im teda boli dostupné na prípravu sťažovateľovho prípadu, boli značne obmedzené.

Záver

ESLP konštatoval, že podľa zápisnice z výsluchu o vzatí do väzby z 2. februára 2007, uznesenie o vzatí do väzby bolo vyhlásené „spolu s odôvodnením a bolo dané poučenie o dostupnom opravnom prostriedku“. Zápisnica však neobsahovala žiadne odôvodnenie a je len prirodzené, že sťažovateľ očakával doručenie písomnej verzie uznesenia o vzatí do väzby, vzhľadom na to, že ide o normálny priebeh konania na to, aby bol schopný ho riadne napadnúť. Keďže ani uznesenie o vzatí do väzby, ani písomná sťažnosť prokuratúry neboli doručené sťažovateľovi pred rozhodnutím o jeho ústne podanej sťažnosti, bol zmysluplný výkon jeho práva odvolať sa, v takom zložitom prípade, ako bol jeho, zminimalizovaný iba na formálny prostriedok nápravy. Kombinácia vyššie uvedeních prvkov je dostatočná na to, aby ESLP dospel k záveru, že sťažovateľovi bolo odopreté právo na preskúmanie zákonnosti jeho väzby v zmysle článku 5

ods. 4 Dohovoru. Z toho dôvodu došlo k porušeniu tohto ustanovenia.

ZÁVER

Judikatúra ESLP v súvislosti s kontradiktórnosťou pri rozhodovaní o väzbe je mimoriadne obsiahla. V tomto článku sme uviedli stručné zhrnutia rozhodnutí, ktoré sú v tejto oblasti najvýznamnejšie. Ďalšie dôležité rozhodnutia sú napr:

- **Knebl proti Českej republike** z 28. októbra 2010, sťažnosť č. 20157/05 (porušenie článku 5 ods. 4 súdmi: vnútroštátne súdy rozhodovali o sťažovateľových žiadostiach o prepustenie v jeho neprítomnosti a bez jeho vypočutia);
- **Krejčíř proti Českej republike** z 29. marca 2009, sťažnosť č. 39298/04 a 8723/05 (porušenie článku 5 ods. 4: sťažovateľ nebol vypočutý pred doplnením rozhodnutia o vzatí do väzby a nebol oboznámený s kľúčovou výpoveďou);
- **Lexa proti Slovenskej republike** z 5. januára 2010, sťažnosť č. 36997/08 (porušenie článku 5 ods. 4: sťažovateľ nemal možnosť napádať dôležité výpovede a iné dôkazy, pretože s nimi nebol oboznámený);
- **Michalák proti Slovenskej republike** z 8. februára 2011, sťažnosť č. 30157/03 (porušenie článku 5 ods. 4: pred vypočutím sťažovateľa mu bolo odopreté poradiť sa so svojím obhajcom a neskôr mu bola umožnená len krátka 10-minútová porada a nebolo urýchlene

Zásada kontradiktórnosti pri rozhodovaní o väzbe v judikatúre ESLP

rozhodnuté o zákonnosti
väzby).

Mgr. Zoltán Szalay
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky